

Dióhéj

2022 JÁNOS NAP

TARTALOM

Forgács Erzsébet: Beköszöntő

Pedagógia és művészet:

Gyermekeink és a jövőbe vetett hit – Forgács Erzsébet írása
Dióhéjban a napköziről – Györgypál Ildikó gondolatai
Peter Guttenhöfer: Tanulás a Földön – Kuntz Orsolya fordítása
Nyolcadikos évesmunkák – Tóth Adrien, Lesku Fülöp, Vízny Panna
és Wodraschke Júlia élménybeszámolói
Tanulj cirkuszt! – Kecskés Judit interjúja Hornyák Istvánnal
Tóth Adrien visszatekintése a nyelvi hétre a nyolcadik osztályban
Rábel Nagy Ágnes: Mesebeli tyúktól a Mocorgónak

Arcok:

Kecskés Judit beszélgetése Steiner Melinda nyolcadikos osztálytanítóval

Iskolai élet:

Farkas-Molnár Judit és Kecskés Judit beszélgetése a Hangpancsiról
A Varázsfuvola varázslatos világa
Hatodikosok versei

Közösségi élet:

Szerdai apuka akciócsoporthoz – Ponyiczky László, Kiss Csaba
Búcsúzó szülők és diákok visszatekintései – Kékesi Miksa, Rimai Dóra, Boros
Bernadett, Lesku Gergely és Végh Veronika, Vízny Miklós, Zsók Kata
Kovács Kriszta: „Nézzetek egymás szemébe”

Kitekintő:

Orosz Márton: Dombfalva bemutatása

Életmód:

Wodraschke Júlia tortareceptjei
Kózhalmi Luca kézműves oldala

Fábián Zsuzsa: Utószó

BEKÖSZÖNTŐ

„Ha hiszel abban, amit nem látsz, akkor meglátod, amiben hiszel”
(Szent Ágoston)

A húsvéttól János-napig, a nyári napfordulóig vezető út az egyik legnagyobb tanulási lehetőséget kínálja, ha képesek vagyunk tekintetünket felfelé, az ég felé is irányítani, hogy észrevegyük: "ahogy fent, úgy lent". Megláthatjuk a tükröződéseket a kozmoszban zajló és a bennünk végbemenő történések között.

Az ég, amit tavasz idején látunk, valójában a mi világunk, mondja Emil Bock. És ahogy a Föld is folyamatosan tágul bele a kozmoszba, úgy a szellemi felé törekvő ember is túlnő önmagán. Önmagunk fölé emelkedve pedig eltávolodunk az anyagtól, a tapinthatóan valóságostól, hogy egy más dimenziójú valóságba adjuk fel mindazt, amit az érzékelhető világ megtapasztalása által szereztünk.

De fel kell-e adjuk, ami a materiálishoz tartozik bennünk? Ténylegesen választanunk kell az anyagi és a szellemi között?

Ezek a kérdések rámutatnak arra, hogy saját határainkig jutottunk. Egy küszöb-höz érkeztünk, mely e két világ mezsgyéjén van a régi és az új között. Át kell lépnünk egy kapun, melynek Janus-arca van. Ez az arc pedig a kétirányúságával éppen arra figyelmeztet, hogy ne a vagy-vagy polaritását kövessük, mert akkor szem elől tévesztjük mindazt, ami a húsvét és pünkösd közötti metamorfózisok sorozatán át visz az átlényegüléshez. Krisztus sem elhagyja a Földet, maga mögött hagyva az anyagi világot. Az eredeti görögben: "Krisztus felvétetik a mennybe". Felhő fogta el az apostolok szeme elől. Hiába is keresték volna ott, ahol eddig volt, maguk között, a fizikai síkon. Nézőpontot kellett váltaniuk! Eddig horizontálisan kellett megteremteniük a kapcsolatukat egymással és a világgal, és most ki kell ebből emelkedniük, hogy ne ragadjanak bele az egyoldalúságba.

Minden kapu szimbolikusan mutatja egyfelől az ismeretlent, ami előtt állunk és még alakíthatjuk, másfelől a múltat, amin már nem tudunk változtatni.

A legfontosabb lecke, hogy felismerjük a lényünkben lakozó Janus-fej azonos kút-főhöz tartozó kétoldali aspektusát. Ez a feltétele annak, hogy a véges, behatárolt létből kikerülhessünk a végtelenbe, az örökkévalóságba.

"Az ember a világot megismerve önmagára talál, és magát megismerve föltárul számára a világ." (Rudolf Steiner)

Forgács Erzsébet

PEDAGÓGIA ÉS MŰVÉSZET

GYERMEKEINK ÉS A JÖVŐBE VETETT HIT

*„A világ, amit teremtettünk, gondolkodásunk eredménye,
nem lehet megváltoztatni gondolkodásunk megváltoztatása nélkül.”
(Albert Schweitzer)*

Amikor a jövőről gondolkodunk, akkor voltaképpen a gyermekeinkről gondolkodunk. A gyermek maga a jövő, az újnak, a létesülőnek, a szellemi megtestesülésnek az ősképe. Képi szimbóluma átível az évkörön, hidat képezve karácsonytól János-napig, hogy az ünnepek kiemelt stációinak tükrében is felismerhessük önmagunkat.

Czákó Dorottya, 8. osztály

Ebben az időszakban a három isteni erény kifejlesztésére nyílik lehetőség. Ezek a hit, a remény és a szeretet. Mihály napjától karácsonyig a négy emberi erényt (igazságosság, mértékletesség, bátorság, bölcsesség) gyakorolhattuk, saját erőfeszítéseinkkel, kitartásunk által. Most azonban már szükségünk van magasabb erők segítségére, határaink kiterjesztésére. Ha a jövőbe vetett hitet a gyermek lényiségének segítségével szeretnénk megérteni, akkor nyilvánvalóvá válik, hogy milyen szoros kapcsolat van a kettő között. A hit hiánya félelmekhez, szorongáshoz vezet. A hit a bizalomra épül, mely emberi létünk egyik legfontosabb alapfeltétele, és egyben legnagyobb csodája is. Ha a világhoz és a körülöttünk lévő emberekhez nem fűzne feltétel nélküli bizalom, akkor nem működne a szocializáció, nem tudnánk eligazodni a világban. Ehhez azonban szükségünk van annak az ősbizalomnak a megőrzésére, melyet a szellemvilágból hozunk magunkkal, hogy később önbizalomra tehesünk szert. A bizalmatlanság, a félelem a jövőre irányul. Az emberek többsége csak a múltat képes nyugodtan szemlélni, mert annak

már megvan az a nagy előnye, hogy nem létezik többé. De ami jön, az még ismeretlen, szorongást kelt. És a világ egyre félelmetesebbé válik körülöttünk. Az átláthatatlan és kontrollálhatatlan információ-dömpingben elveszítjük tájékozódási képességünket, hiányoznak a biztos pontok. A félelemnek is megvan a maga szerepe az életünkben, ha nem ölt irreálisan túlzó méreteket, hogy aztán a manipuláció eszközévé váljon. Henning Köhler 2017-ben írta, hogy minden fejlődés szükségszerűen félelmi válságokon át történik. Racionális félelem az életben maradáshoz is kell. A mértéke a fontos, és hogy szembe tudjunk nézni vele.

Dr. Michaela Glöckler arra hívja fel a figyelmünket, hogy ha a kisgyermek a felnőttekkel együtt megtapasztalhatja, hogy van egy felettük lévő, magasabb rendű elrendezési elv, akkor kialakulnak a spirituális "örök" értékek, megszületik az Istenbe vetett hit, és ennek a hitnek az élethosszig tartó, támaszt nyújtó, hordozó ereje. Ez lehet a legfontosabb védő faktor a mindennapi élet viszontagságainak közepette a sok bizonytalansággal szemben.

A félelem dinamikáját mutatja be sok humorral, a mesék mély bölcsességével Arany László gyűjtéséből "A kis ködmön".

A kis ködmön

Volt a világon, hol nem volt, volt egy jómódú parasztember, annak volt egy felesége meg egy leánya. Egyszer odament egy szép fiatal legény másodmagával háztűznézni. Mindjárt kínálták őket tyúkkal, kaláccsal. Borért is leküldte az ember a leányát a pincébe. Lement a leány, elkezdte vigyázni, hogy melyik a legnagyobb hordó, hogy abból vigyen, mert azt mondta az apja;

Radnóti Lili, 8. osztály

amint ott vizsgálódik, szemébe ötlük egy nagy káposztáskő a pince egyik oldalához támasztva.

Elgondolkozott a leány, hogy óerte most itt vannak a háztűznézők, ő most férjhez megy, lesz majd neki egy kisfia, annak ő vesz egy kis ködmönt a vásárban, a kisfiú egyszer le talál szökni a pincébe, csak ott ugrál, csak ott ugrál a káposztáskő körül, a káposztáskő eldől, a kisfiút agyonüti, kire marad akkor a kis ködmön? Ezen a leány úgyannyira elkeseredett, hogy leült az ászokra, ott sírt. Már odafönt nem győzték várni; leküldte hát az ember a feleségét is:

– Ugyan, anyjuk, eredj le már, nézd meg, mit csinál az a leány ennyi ideig abban a pincében. Tán a bort folyatta el, azért nem mer feljönni. Lement az asszony, látja, hogy ott sír a leánya az ászokon.

– Hát téged mi lelt, hogy oly keservesen sírdogálsz?

– Hogyne sírnék, édesanyám, mikor így meg így elgondoltam jövődöbeli állapotomat. Azzal elbeszélte, hogy mit gondolt hát el. Az asszony, amint ezt meghallotta, leült a lánya mellé, ő is rákezde a sírást. Nagyon megharagudott már odafönt a gazda, nem állhatta meg káromkodás nélkül.

– Ejnye szedte-vette, már bizonyosan a bort folyatták el! Elmegyek, megnézem, hová veszték. Lement az ember is, még akkor is ott zokogtak azok egymás mellett, az ember sehogy se tudta elgondolni, hogy mi bajok akadt.

– Hát ti mit sírtok-rítok? Mi bajotok esett ilyen hirtelen?

– Jaj, kedves apjukom, hogyne sírnánk-rínánk – felelt rá az asszony –, mikor milyen szomorú dolog jutott az eszünkbe! Itt elbeszéltek neki mindent, úgannyira elkeserítették, hogy az is közibük ült, segített nekik a sírásban. A kérő se győzte őket tovább várni, kapta magát, lement utánok a pincébe. Sose tudta mire vélni, mikor meglátta őket, hogy mit sirathatnak olyan keservesen. Kérdezi aztán tőlök, azok elbeszélétek neki. A kérő csak kicsibe múlt, hogy hanyatt nem vágta magát, olyan jóízűt nevetett.

– No – azt mondja –, még ilyen bolond embereket nem láttam. Hanem most elindulok, addig megyek, míg három ilyen bolondra nem akadok, mint kendtek hárman, ha aztán akadnék, akkor visszajövök, elveszem a kendtek leányát, ha az Isten is úgy akarja. Elindult a legény, azokat otthagya a pincében, hogy sírjanak, amíg nekik tetszik. Ment aztán, mendegélt hetedhét ország ellen, talált egy embert, aki egy nagy rakás diót vasvillával akart a padlásra felhányni, közelebb megy hozzá, megszólítja:

– Hát kend, atyafi, mit csinál azzal a dióval?
– Én bizony nagy munkában vagyok. Már fél esztendő óta mindig hanyom ezt a diót,

de sehogy se tudom fölhányni, szegény ember vagyok, de adnék annak az embernek száz forintot, aki valami módon felszállítaná.

– No hát majd felszállítom én – mondja a kérő. Azzal elővett egy vékát, félóra alatt mind felhordta a diót. Mindjárt megkapta a száz forintot, továbbment vele. No – gondolta magában –, akadtam már egy bolondra. Megint ment, mendegélt, talált egy embert. Csak nézte, csak nézte, hogy mit csinál. De sehogy se tudta eltalálni. A kezében volt egy teknő, azzal hol kiszaladt, hol be egy olyan házba, amelyiknek nem volt ablaka, csak egy kis lyukforma ajtója; odamegy hozzá, megszólítja:

– Jó napot adjon Isten, földi! Hát miben fáradozik kend?

– Fogadj Isten, atyafi! Hát biz én a tavaszszal lesz egy esztendeje, hogy ezt a házat csináltattam, nem tudom, miféle istencsudája, hogy olyan sötét, csak elnézem, hogy a másé milyen világos, pedig semmit se csinál neki; én meg, mióta készen van, mindig azt csinálom, hogy hordom bele a világosságot teknővel, látja kend, most is abban munkálodom; de adnék is száz forintot annak az embernek, aki világossá tudná tenni.

– No, majd világossá teszem én – mondja rá a legény. Elővett egy fejszét, vágott a házon két ablakot, az ajtót is nagyobbra vette, mindjárt világos lett a ház. A legény megkapta itt is a száz forintot, azzal ezt is otthagya. No – gondolta magában –, akadtam már második bolondra is. Megint mendegélt, talált egy asszonyt, aki a kis-csirkéit erővel dugdosta volna egy kotló alá. Megszólítja a legény:

– Hát kend, nénémasszony, mit csinál?
– Biz én, öcsém, ezeket a csirkéket dugdosnám a kotló alá, mert attól félek, hogyha szerteséjjel szaladgálnak, elkapja valame-

Kékesi Miksa, 8. osztály

lyiket a héja, de sehogy se tudom aládugni, mert ha egyik felől bedugom, a másik felől kibúvik. Adnék is száz forintot annak az embernek, aki jó tanácsot tudna adni, hogy mitévő legyek velök.

– Én megmondom, nénemasszony, sose dugdossa kend azokat a csirkéket a kotló alá, majd ha a kotló héját lát, dugdosás nélkül is maga alá veszi őket. Az asszony nagyon megörült a jó tanácsnak, mindjárt odaadta a legénynek a száz forintot. Az is megörült neki, mindjárt visszaindult. No, hála Istennek – gondolta magában –, megtaláltam mind a három bolondot. Mihelyt hazaért, mindjárt elkendőzte a leányt, két hét múlva a lakodalmat is megtartották. Többet aztán nem is hallottam felőlök, csak annyit, hogy lett nekik egy kisfiuk, vettek is neki ködmönt, hanem azért a káposztáskő nem ütötte agyon. Még most is élnek, ha meg nem haltak.

Ez a mese nagy tanulságokkal szolgál mindenkinek, aki a pince homályában, könnyeinek fátyolán át tekint a jövőbe, és a reménytelenségéhez még az ősei is társul szegődnek! Ilyenkor, amikor nem látunk tisztán, nem látjuk át a helyzetet, akkor feladjuk. Mélyebb értelemben ez azt is jelenti, hogy nem tudok megküzdeni valamivel a rendelkezésemre álló erővel. Ezért fel-adom, vagyis a feljebb lévő, magasabb erők bölcsességére bízom. És akkor megjelenik a kérő, aki hála Istennek találni fog hasonló "bolondokat". Olyan embereket, akiket átsegít az elakadásaikon, és pincétől a padlásig végigjárja velük a fejlődési szinteket, egészen a "Fiastyúkig" a csibéivel. Így már megtarthatták a lakodalmat, és lett is nekik egy kisfiuk, egy új gyermek a világban.

Forgács Erzsébet

DIÓHÉJBAN A NAPKÖZIRŐL

*„Az a gyermek, aki játék közben képes teljes valóját átadni az őt körülvevő világnak, későbbi életének komoly feladatai során képes lesz szilárdan a világ szolgálatának szentelni magát.”
(R. S.)*

A Waldorf-kerettantervben megfogalmazásra került, hogy a gyerekkor védelmére koncentrálunk, arra, hogy mi szolgálja a gyerek javát hosszútávon, próbáljuk figyelembe venni, ahogyan majdan egészséges, sokoldalú, teljes értékű felnőttként megjelenik előttünk. Tehát a neveléssel a jövőnek dolgozunk. Igen ám, de hogyan képzeljük el azt a világot, amelyben a gyerekeink majd élni fognak? Honnan tudhatnánk, hogy milyen képességeknek kell most alapot teremtenünk? Hogyan tudnánk megsejteni a jövőt? Mit várunk a gyerekeinktől és mit remélünk nekik?

Bármikor megkérdeztem a szülőket, hogy milyen jövőt képzeltek a gyerekeiknek, vagy milyennek képzelik felnőttként a gyerekeiket, mindig a belső tulajdonságokra helyezték a hangsúlyt: legyen empatikus, jószívű, önmaga legjobb változata, bontsa ki a benne rejlő lehetőségeket, használja a józan paraszti eszét, legyenek mindennapi örömei, szeresse, amit csinál. Senki nem említette a jó teszteredményeket, a pénzes állást, az érettségi pontszámot, a jó hazafiságot, a szófogadó birkaságot. Akkor miért van az, hogy ezeket a belső tulajdonságokat minden állami megmértetésnél csak

mint érdekességet veszik figyelembe, ellenben minden olyant mérnek, amit két perc alatt ki lehet guglizni vagy begyakorolt gondolkodási sémákat kell visszaböfögni vizsgahelyzetekben?

Tényleg ilyen úton juthatunk el a gyermekeink számára dédelgetett jövőképhez?

Nagyon tudnak bosszantani az „innovatív”, „digitalizált”, „korszerű” jelzők a pedagógiához kapcsolva. Miért az számít előrelépésnek a nevelésben, ha a legeldugottabb iskola utolsó tantermében is van interaktív okos tábla, amelyen ugyanazokat a giccses színezésű sablonfeladatokat kell megoldani, amelyek eddig a „korszerű” tankönyv oldalain viritottak?

A pedagógiának nem a gyerek megfigyeléséből kéne kiindulnia? De! – válaszolnátok erre a kérdésre izgatottan.

Az iskolai felvételik során pár éve figyeltünk fel arra, hogy a gyerekek mozgás- és érzékszervi fejlődése megváltozott az elmúlt időszakban. Sok olyan gyerek érkezett az iskolába, akik nagyon éberek intellektuálisan, bonyolult gondolati láncokat fűznek, sokat beszélnek,

mindent észrevesznek és lereagálnak, túlérzékenyek az érzékszervi benyomásokra, de szegényes akarati étellel rendelkeznek, a mozgásuk rendezetlen, gyakran a kezük is ügyetlen és a mindennapi élethez szükséges gyakorlati dolgokban is nehezen boldogulnak. Ez korunk civilizációs életmódjának a következménye. Rengeteg érzékszervi benyomás éri a gyerekeket mindennap, amelyeket nincs idejük/terük feldolgozni, és ebből fakadóan irritáltak, konfliktusokba keverednek, túl érzékenyek, tanulási nehézségekkel küzdenek. Ezzel szemben egyre kevesebbet gyalognak, bicikliznek, söpörnek, gyúrnak, másznak stb. A sok kis stresszhelyzet, amely naponta éri őket, lerombolja a gyerekek ellenálló képességét szellemileg, érzelmileg és testileg. Megzavarja a koncentrációs képességet, az alapvető nyugalmat és biztonságérzetet, amire pedig nagy szükségük lenne. Nem utolsó sorban sok tanulási és magatartási gond mögött is ez a feldolgozatlan bújik meg.

20 évvel ezelőtt, amikor elkezdtem a tanítást, még a gyerekek nagy része gyalogosan érkezett az iskolába, délben

boldogan szaladt az ajtóban várakozó anya karjaiba, közös családi ebédnél csacsogta el az iskolai élményeit, majd a délután csendjében, esetleg egy iskolatárrsal játszva feldolgozta a napi eseményeket. Sok éven át az iskolában nem is volt napközi, egymáshoz jártak a gyerekek játszani.

A világ változott azóta, szülő legyen a talpán, aki még ezt a csendet biztosítani tudja a gyereke számára. Ma a gyerekek egészen kis töredéke érkezik csak gyalogosan, pár lelkes biciklis kivételével mindenki autóban araszolgat az iskola felé a reggeli dugóban. Sok autóban még a rádió reggeli rémhíreit is meghallgathatja, miközben a forgalmat figyeli vagy a reggelijét majszolgatja. Így az iskolába érkezve már túlingerelt, és egyáltalán nem áll készen a tanulásra. (Ez a reggeli sétáink apropója. Steiner több helyen is említi, hogy mennyire fontos, hogy mit hozunk az éjszakából, és ezt próbáljuk meg még egy kis ideig őrizgetni. A gyerekek éppen ezzel van elfoglalva, mikor benyomjuk a rádió gombját...)

Az iskolai élmények feldolgozására sem mindig jut idő a délutáni különórák és a késői hazamenetel miatt.

Több családban létkérdés, hogy az anya is dolgozzon, így marad a napközi, bármennyire is fáradt a gyerek. Az elmúlt négy évben az első sorból figyelhettem meg, hogy milyen egy mai kisgyerek hétköznapija. Nem szeretem a „bezzeg a mi időnkben” szöveget hangoztatni, de egyre erősebb az a meggyőződés, hogy burokból nőttem fel hozzájuk képest. Fizikailag leterheltebb voltam (sokat mozogtunk, rengeteg házimunka, feladatok), de volt csend, idő a feldolgozásra, nem volt próbára téve az ideg-

rendszerem, érzelmi biztonságot adott a szülői jelenlét és következetesség. Most a gyerekeinket jellemzően túléljük fizikailag, megkíméljük az erőfeszítéstől, amelyek által fejlődhetnének, ezzel szemben érzelmileg gyakran hozzuk olyan helyzetbe, ami nincs a helyén életkorilag. Szerencsére előfordulnak ellenpéldák is.

Hiszem, hogy mindenki megpróbál a lehető legjobb vagy elég jó szülő lenni, figyelni a gyerek fizikai, lelki szükségleteire, miközben a család többi tagját is figyelembe veszi, a munkahelyén is helytáll és önmagához is hű marad. A külvilág változásai is plusz lelki terheltséget jelentenek és időnként az ember kilépne az egészből. Megértem.

Napközis tanárként a délutánban szerencsére van alkalmam figyelni a gyerekeket, picit „tanulmányozni a jövőt”, és

próbálom megfejteni, hogy tőlem mire van szükségük, mit tud adni ez az iskola, amivel egészsé, egészségessé tehetné a gyerekkort.

A délutánt pihenésre, feltöltődésre, szabad játékra, társas kapcsolatok ápolására, kézművességre, alkotásra, lélekápolásra, mesére szánjuk. Sokat vagyunk a szabad levegőn, hogy az évszakok változását a bőrünkön megtapasztalhassuk. Próbálunk kapcsolatban maradni a minket körülölelő természeti világgal.

Nagy öröm számomra, hogy a mi gyermekeink természetes ösztönét még nem tudta elnyomni a gépesített világ, bár nagy erővel dolgoznak rajta az el-lenerők, hogy minél több időt töltsenek a virtuális világban vagy a fikciók, fantáziák világában. Észrevettétek, hogy az utóbbi 15 évben mennyire megnövekedett az ilyen jellegű könyvek, filmek, játékok száma és népszerűsége az egyre kisebb korosztály körében? Mi várható a jövőben? Milyen világra készülnek/készítsük fel a gyermekeink/et?

Nem látok bele a jövőbe, a sejtéseimre sem mindig hagyatkozhatok, sokszor megcsaltak már, de azt tudom, hogy mit szeretnék most, ma nyújtani a gyerekeknek: egyszerűséget és nyugalmat.

Szeretem dédelgetni azt a gondolatot, hogy az a pedagógia, amelyet mi viszünk a világba, gyógyítóan képes hatni a gyerekeinkre és igazából ránk is így hat vissza.

Ha a cél az, hogy a gyerekeink saját talentumaikkal a maguk módján, de szabadon tudjanak gazdálkodni és ki tudják bontani a jövő számára szükséges életfeladataikat, akkor nekem nincs

más dolgom, mint ehhez a szárnyaláshoz jó kifutót biztosítani.

Ezt az alapot én a következőkben látom:

1. Jó kapcsolat a fizikaisággal

Segítsük megérkezni a gyereket a fizikai testébe.

Elsősorban az alapérzékeket próbáljuk meg rendbe tenni, hiszen építkezni is csak biztos alapokra lehet. Az alsó négy alapérzék (tapintás, élettérzék, sajátmozgás-érzék, egyensúlyérzék) sok kúszással, mászással, bukfencsel, biciklizéssel, ugrálással, hintázással, a legváltozatosabb, nem sportjellegű mozgásokkal, természetjárással, napi ritmussal lehet megerősíteni.

A testi ügyességet segíteni az intellektuális terhelés és érzékszervi túlingereltség helyett. Annak az örömét megadni a gyerekeknek, hogy irányítani tudja a saját testének mozdulatait; önbizalom-élményt, létbiztonságot adni enciklopédikus tudásözön helyett.

El sem hinnétek, milyen gyakori, hogy a gyerekek már vitáznak a dinókról, az ősrobbanásról meg a napkitörésekről, de még nem képesek bekötni a cipőfűzőjüket vagy megállni egy helyben eldőlés nélkül.

Amikor olyan játékokra adunk lehetőséget, amelyek természetüknél fogva megengedik a gyerekeknek, hogy szabadon mozogjon és érzékszervein keresztül fejlődő idegrendszere a megfelelő ingereket kapja, akkor egy gyógyító folyamat szemtanúi lehetünk. A mozgás az alapja a későbbi beszéd- és gondolkodásfejlődésnek. Ezért rengeteg a szabad játék a napköziben.

2. Jó kapcsolat a természeti világgal, amelyben élünk

Sokat lenni a természetben, ismerkedni a környezet növényeivel (nem kell a latin neve, sem a porzók száma), állataival. Nem a dinoszauruszokról és a tigrisekről kell tudományos könyveket olvasni egyelőre, hanem kimenni a kertbe és körülnézni. Nem szabad könyvekből szerzett tudással aláásni valódi tapasztalataikat, azok csak később egészítik ki a megéleéseiket.

A sárral, hóval, esővel, homokkal való játék a tapintóérezkre is gyógyítóan hat. A tapintóérezék fontos a saját határait érzékeléséhez: eddig tartok én, innen kezdődik a világ. Az Én megtapasztalásának fontos lépése ez. Az iskolaudvart megtapasztalni az évszakok és az időjárás függvényében szintén egy fontos tapasztalás. Az életérezék finomodik ezzel. Itt fontos lenne a megfelelő öltözék is!

3. Jó kapcsolat az emberi világgal, amelyben élünk

Értelmes tevékenységek, házimunka, környezetvédelem.

„A családi életet hajdanán nagyban meghatározó háztartási tevékenységek, amelyeket a gyermek először játszva utánozni tudott, majd amelyekben később játszva-dolgozva részt vehetett, mára eltűnőben vannak. A legtöbb folyamat gépesített és villamosított, a készülékek működése szinte átláthatatlan, a gyermeki érzékelés számára teljesen rejtve marad, így nem utánozható. Az olyan megéleésektől, mint a súly, hideg, tűz, víz, keménység stb. egyszerűen a föld minőségeinek megtapasztalásától, amelyre csak lehet, védve vannak a gyermekek. Helyette egy mesterséges környezet, a játékokkal berendezett gyermekszoba

veszi őket körül, ami egyre kevésbé van összekapcsolva a valós étellel, és alapjaiban akadályozza meg a mozgás- és érzékszervi működést.” (Dr. Peter Guttenhöfer)

A kisebbek imádnak seperni, ásni, gereblyézni. Igazi öröm velük a munka. Később a kamaszokat sokkal nehezebb rávenni a házimunkára, ezért sosem értem, ha a szülők halogatják ennek a bevezetését, hiszen egészen kiskortól megérdemli a szülő bizalmát, hogy képes valami hasznosat tenni a házban.

4. Jó kapcsolat a szellemi világgal, amelyben élünk

Ezt ki-ki saját lelkiismereti, vallási meggyőződésére bízom, hogy milyen módon szeretné ápolni gyermekében. Annak a fontosságát viszont, hogy ezt ápolni kell, fenntartom.

5. Kapcsolat a másikkal

A napköziben elsősorban a játékok során van lehetőségük dolgozni kapcsolataikon.

A játék a felszín, a munka a felszín alatt zajlik.

„Ha olyan játékokat tanítunk, amelyek természetüknél fogva megengedik a gyerekeknek, hogy szabadon együtt mozogjanak és egymással kölcsönös kapcsolatba lépjenek, akkor a gyereket visszahelyezzük a testébe, és gyógyítjuk az érzékeit.” (R.S)

A gyermek a játékába bevonja a természetet: a sarat, a bogarakat, a fák leveleit, a fűszálakat, bokrok ágait, a szelet, az esőt, a földet, a társakat.

A szabadban töltött idő megnyugtat, a legtöbb gyerek percek alatt megtalálja a számára kedves helyeket: a homokozót, a kedvenc bunkit, a Misu-fát, a

mászókát, botokat gyűjtöget, gödröt ás, kunyhót épít, fára mászik, fogócskázik a mászóán, lefoglalja a kisházat, labdázik, ugrókötelezik.

Az önkéntes gyermeki játék és a felnőtt által kigondolt feladat (lehet az játék is) közt nagy különbség van. Az önkéntesség, a gyermek spontán kezdeményezése a kitartás és a tehetség kibontakozásának ebben a korban különösen fontos feltétele. Ezért a kinti játékokban nagyobb szabadság jár a gyerekeknek, mint a benti, kézműves foglalkozásnál. Tanárként csak akkor szólok bele ebbe az önfeledt állapotba, ha eldurvul a játék, szabályszegés van vagy nagyon nehéz játékkötletet találni valakinek. Mikor kicsik, akkor még ajánlok fel játékot, de a nagyok már határozott elképzelésekkel érnek ki az udvarra, az ő játékokuk megtervezettebb.

Olvastam valahol (Kim John Payne-nél, ha jól emlékszem), hogy az unalom a kreativitás nagyhatalmú felbujtója és ösztönzője. A „nincs mit csinálnom” frusztrációja általában valami csodálatos dolognak a kezdete. Tulajdon gyerekeinktől raboljuk el a lehetőséget, hogy próbára tehesék kreatív kurázsijukat, ha minden szünetbe betolakszunk, minden sóhajra egy új időtöltéssel válaszolunk. Néha meglepem a gyereket azzal, hogy az „unatkozom” panaszra őszintén azt tudom válaszolni, hogy „De jó neked!”.

A játékhoz a gyerekeknek nincs szüksége sok játékszerre vagy irányításra. Az a legjobb, ha elállunk az útból, de elérhetőek maradunk. Lehetőséget, alapanyagot és időt biztosítunk neki a játékhoz. Azt hiszem, hogy ezt egy állami iskolában nem tudnánk így megtenni.

Rudolf Steiner szerint finom, intim összefüggés áll fenn a gyermek játéka és

a között, ami az ember fizikai organizmusában kialakul. Ha a gyermek játékát úgy irányítjuk, hogy bizonyos kielégülést talál a játékban, akkor egészségi vonatkozásban azt a tevékenységet segítjük elő, amely az emésztőrendszerhez kapcsolódik.

Ahogy a játékot irányítjuk, aszerint fog alakulni az idősebb korban a vérkeringés és az emésztési tevékenység, amennyiben gátolja vagy elősegíti azt. Ilyen mélységekig tud hatni a gyermeki játék és még mondja valaki, hogy ez nem munka... a gyerek mindig dolgozik.

6. A kezek munkája

A negyedik osztályos állattant egy rövid embertan vezet be. Itt kiderül, hogy az emberi szabadság miként tud megnyilvánulni a kezek cselekvésében, hogyan dönthet az ember arról, hogy jóra vagy rosszra használja a kezeit. A világgal való

kapcsolatát erősíti a kezek munkájával. Átformálja vele ezt a világot, itt van igazi beleszólása a világ alakulásába.

A gyerekek is meg akarják változtatni, rá akarják nyomni a világra a maguk bélyegét: gátat, házat vagy várat építenek, alagutat ásnak, barkácsolnak, kunyhót eszkbáznak, kötelet, karkötőt fonnak, boltot üzemeltetnek, papírt hajtogatnak, gyöngyöt fűznek, varrnak. Ismerkednek a természetes anyagokkal: sárral, gyapjúval, fával, kövel, agyaggal, papírral.

A benti kézműves foglalkozásokra főleg télen vagy esős időben kerül sor, mert amint kisüt a nap, máris a kinti alapanyagok kerülnek terítékre. Megtanulják, hogy a világ a cselekedeteken keresztül alakítható, formálható. Ez szerintem elég lenyűgöző.

7. Nyugalom és lélekápolás

A szabad játék, kirándulás, ásás, sepregetés, kézműves tevékenységek mellett a napköziben alkalom nyílik az egyéni beszélgetésekre a gyerekekkel. Nem is sejtettem, hogy ez ennyire feltöltő és szemléletformáló lehet számomra.

Osztálytanítóként nem volt ilyen sok időm erre, miközben frusztrált, hogy a kamaszoknak igénye lenne rá. Ma már eljutottam arra az eretnek gondolatra, hogy az iskolában nem is az számít, hogy mi tanultak az órán, hanem hogy miként tanultak meg együtt élni másokkal, hogyan tudnák jól elmondani, hogy mi a gond és megtanulják, hogy mit kezdjenek vele. Hogy időnként meghallgassa őket valaki. Nem lehet könnyű ma gyerekek lenni, csak látszat, hogy könnyebb lett az élet. Szerintem sokkal nehezebb eligazodniuk, mint nekünk volt. A mese itt tud gyógyítani.

Amit nehéz néha a felnőtt társadalomnak meglátnia, miközben azt szeretné, hogy a gyereke ne maradjon ki semmiből: zenéljen, sportoljon, tanuljon, dolgozzon, barátkozzon stb., az az, hogy a pihenés része a tanulási folyamatnak, nem megszakítása. Mikor és miként dolgozza fel a gyerek az élményeit? Mikor pihen? Hogyan alszik?

Hova sietünk? Az idegrendszer fejlődése nem tudja tartani a tempót a rengeteg információval, ami a mi gyerekeinket éri. Hol tartanak ők ebben a mi gyerekorunkhoz képest? Ismét kopogtat a kérdés: mit hoz a jövő? Tényleg azzal készítjük fel őket, ha berángatjuk a hátszába őket?

Az elkövetkező generációnak kell alkalmazkodnia a meglévő társadalmi rendünkhöz és életformánkhoz?

A napközi próbálja ezt a rengeteg ingert kisimogatni a maga egyszerűségével és nyugalomával, de nem mindig könnyű pihenni 100 visítva játszó kortárs társaságában. Az elmúlt négy év tapasztalatai alapján az alábbi kéréseket, észrevételeket gyűjtöttem össze. Tekintsétek őket olyan finomhangolásoknak, amelyek talán segíthetik a szülői és tanári munkát.

1. Beszéljétek meg reggel a gyerekekkel, hogy mi a napirend, milyen órái lesznek, ahhoz minden be van-e pakolva, délután mikor, hová kell mennie (ha önállóan közlekedik), és mikor jöttök érte. Ezt minden egyes reggel meg kell tenni. A szorongó gyerekek az egész napot képesek végiggagódni ennek hiányában.

2. Ha már eljöttetek a gyerekért, kérlek, vigyétek is haza, ne engedjétek még fél órát játszani (az „értem már itt vannak” kijelentések, miközben épp valami tiltott dolgot művel, nagyon megnehezítik a napközis tanárok munkáját), ne szaladjatok el bevásárolni, ne engedjétek még könyörögni. Lehet szó róla egy másik napon, de mára ez így volt megbeszélve. Minden nap más hangulatban található a gyereket, éppen benne van egy játékban, vagy épp unatkozik, fáradt és már menne vagy estig maradna. Ha a megbeszéltekhez tartod magad, tudni fogja, hogy bízhat a szavadban, és hogy nem manipulálhat kedve szerint.

3. Minél kisebb egy gyerek, annál korábban próbáld hazavinni. A fáradtság gyakori konfliktusokat szül, és a többi gyerekeknek is, akiket nem tudnak korán elvinni, szüksége van a pihenésre és nyugalomra. Ha egy gyerek sírva elrohan anya elől, vagy hisztizik, hogy haza kell menni, gyakran már túl fáradt a meggyőzéshez.

4. Inkább a közös munkába vonjuk be őket, ne az érzelmi életünket osszuk meg velük. Egy válasz lelki terhe, a „mi mindent megbeszélünk” felelőssége még ne legyen az övék.

5. A „szeretet” és a „rászólás” nem ellentétes szavak és érzelmek. Közösségben élünk, ahol az elvárt viselkedést kommunikálni kell a gyerek felé. Ha minden felnőtt hasonlóan elvárja ezt tőle, akkor az számára biztonságot ad. Nem csak a saját gyerekedet neveled egy közösségben, erről sokan elfeledkeznek. A gyerekek egymás közt mindig megbeszélik, hogy kinél hogy néz ki otthon a karám.

6. Ha valami eltörik, elszakad, elromlik, semmi baj, de a gyerekek aktívan részt kell vennie a pótlásában, javításában. Ez egy olyan nevelési eszköz, ami az élethez való hozzáállását tudja finomítani. A tetteimnek következménye van c. lecke sok gyerek életéből kimarad. Ezek a gyerekek tudnak aztán nagyon tiszteletlenül bánni a mások és néha még a saját dolgaikkal is. A „nem gond, ha eltört, majd anya vesz másikat” nagyon káros a lelki élet szempontjából.

7. Sok házimunka, kerti munka, mászás, kirándulás, biciklizés. Ebből sosem elég. Rengeteg nekik megfelelő kihívás. A „megfelelő” kihívásról időnként kérd ki mások (szülőtárs, tanár) véleményét...

8. Bizalmat kell adni a gyerekeknek, hogy valamit képesek megtenni, pl. egyedül iskolába menni/hazamenni, elmenni a zeneiskolába, felmászni a fára, biciklikirándulásra elmenni, máshol aludni stb. Lassan adni át a felelősséget a saját dolgai felett, nem bedobni a gyepőlőt (azt veszed fel, amit akarsz, azt eszel, amit akarsz, addig maradsz, ameddig akarsz, a szoba rendje stb.), de nem is tutujgatni sokáig és ellenőrizni minden lépését.

Az általános iskola 8 éve ennek a fokozatos felelősségre nevelésnek ad teret. Nagyon furcsa, mikor egy nyolcadikos gödöllői gyereket egyedül még nem engednek hazamenni, vagy egy elsőstől elvárják, hogy maga figyelje az órát vagy az étkezését.

A fentiekről sokat érdemes egyeztetni szülői esten a többi szülővel, így kikerülhetnek azok a kis aknák, amire rá-rá-futnak a szülők a „túl korán – hogyhogy ti még nem” harcmeszőn.

9. Váltóruha. Mindig legyen!

Györgypál Ildikó

TANULÁS A FÖLDÖN

Peter Guttenhöfer, 2019. július

A személyiség erői a földdel való kölcsönhatásban alakulnak ki. A mai civilizációs folyamatok akadályozzák ezt a fejlődést. Milyen terápiára lenne szükségünk?

Az ember a Föld bolygó fizikai és éteri körülményeibe inkarnálódik.

A Föld erőivel és anyagaival való találkozás során testét szándékainak eszközüvé formálja. Ennek egyik előfeltétele, hogy a gyermek- és az ifjúkoron át vezető útján valóban – minden érzékszervével, kezével és lábával – megtapasztalhassa a földi anyagok és erők sokféleségét. Ellenkező esetben nem fogja megismer-

ni a Földet, és nem lesz képes a valóságnak megfelelő és emberhez méltó tevékenységet kifejezni életében.

A modern civilizáció vívmányai azonban egyre nagyobb számban akadályoznak meg bennünket – különösen a mai gyermekeket – abban, hogy igazán megtapasztaljuk és megértsük a földi fizikai lét teljes valóságát. Így a saját testünkkel való szeretetteljes kapcsolat és a világgal való empatikus viszony kialakítása többé már aligha lehetséges. A következmények felmérhetetlenek, és már kezdenek megmutatkozni a bolygó elhanyagolásában.

A hagyományos iskola szisztematikusan erősíti a fiatalok Földtől való elidegenedésének folyamatát; a Waldorf-pedagógiával Rudolf Steiner 100 évvel ezelőtt olyan impulzust adott, amely elősegíti és támogatja az egészséges inkarnálódást.

Ám az életkörülmények azóta olyan gyökeresen megváltoztak, hogy a nevelésnek mindazokat az elemeit meg kell erősíteni, amelyek a gyermek fejlődését a Föld felé irányíthatják. A tevékenység alapú pedagógia eszméje és gyakorlata ebből a felismerésből született meg.

A feladat tehát egy olyan nevelés, amely a Földhöz visz minket. A gyerekeknek olyan környezetre van szükségük, amelyben a természet minden birodalma jelen van: az élő talaj, a növények, az állatok és a velük dolgozó ember. Egy ilyen teljes környezet (Goethe), amely a biodinamikusan művelt gazdaságban optimáli-

san adott, olyan nevelő hatással van a gyermekre, amely akkor lehet különösen mélyreható, ha nem csupán alkalmanként látogat el egy-egy szakmai gyakorlatra, hanem fokozatosan bevonják őt a felnőttek tevékenységébe: a játékban megélt utánzástól a természet lényeiért való közös felelősségvállalásig.

Ez a novalisi gondolat elvezet minket egy mezőgazdasággal, erdőszettel, kertészettel, valamint a háztartás sokféle területével, kézművességgel és mesteriségekkel kibővített tantervhez. Ezáltal az iskola világában elsorvadt „tanulás” fogalom megváltást nyerhet:

Tanulás a Földdel való kölcsönhatásban, a világgal való közvetlen találkozásban, nem csak a könyvekből vagy a tanártól! Maga az "iskola" fogalom is elszakítható az iskolapadok, táblák, kréta és érdemjegyek régi képeitől.

A tanárkép is megváltozik, sőt talán el is tűnik: a tanároknak cselekvőkké kell válniuk az élet területein, erre Steiner már a Waldorf-iskola 1919-es megalapítása előtt is utalt a népnevelésről szóló előadásában.

Ezek az átalakulások annak a szemléletváltásnak az előhírnökei, amely kulcsfontosságú a sikerhez: Nem "iskola a farmon", hanem „farm mint iskola"! Ez azt is jelenti, hogy a gazdaság és a gazdálkodó közösség teljesen új előfeltételek között fog élni és dolgozni. A városban, ahol nincs tanya, a tevékenység alapú pedagógia számára a háztartás, a kézművesség, a művészetek kínálnak gyakorlati területet.

Az oktatás és az élet újra egyesülni akar Steiner alapgondolata szerint, melyet nekünk, felnőtteknek és gyermekeinknek adott:

Tanulni akarok, dolgozni akarok! Dolgozni akarok, miközben tanulok! Munkával akarok tanulni! Hozzunk létre hát olyan helyeket, ahol mindezt egyszerű formában megvalósíthatjuk.

Dr. Peter Guttenhöfer

Dr. Peter Guttenhöfer a kasseli Szabad Waldorf Iskola felső tagozatos német-, történelem- és művészettörténet-tanára volt; a kasseli Waldorf-pedagógiai Tanárképző Szeminárium társalapítója és a kasseli egyetem oktatója. Világszerte tanárképzéssel és iskolai tanácsadással foglalkozik.

A fordítást készítette: Kuntz Orsolya

Forrás: <https://www.erziehungskunst.de/artikel/waldorf100-wohin/lernen-an-der-erde/>

CSODAVÁRÓ — NYOLCADIKOS ÉVESMUNKÁK

Az iskola a mindennapi csodák helyszíne, ez nem mindennapi dolog a világban, nálunk mégis így van. Sokféle alkalom ad lehetőséget a csoda megélésére, színdarabok, előadások, fellépések, koncertek vagy, elárulom, sokszor a tanórák is. Azonban a nyolcadikosok évesmunka-előadásain biztosra vehetjük, hogy lesznek olyan bemutatók, ahol a meghatottság, a lúdbőrzés és a katarzis váltogatja majd egymást.

A gyerekeknek közel egy éven át kell egy maguk által választott témán dolgozniuk, amelyben magukat fejlesztik és megtapasztalnak új dolgokat magukon kívül és ha minden jól összejön, akkor átélnék egyfajta belső átalakulást is. A témák ebben az évben is nagyon sokfélék voltak a tudományostól a művészin és a sportoson át a barkácsolós, sütős-főzősig.

Van, aki szerencsésen választ, másoknak nem sikerül eggyé válniuk a témával, de a lényeg a kitartó és hosszan tartó munka. Igazából a gyerekek ezekre a kérdésekre keresik a választ: Végig tudom-e csinálni, kitartó vagyok-e, felül tudok-e kerekedni a kudarcokon, el tudom-e érni a kitűzött célokat vagy tudom-e úgy módosítani, hogy az évesmunka keretein belül maradjak? S a végén be tudom-e majd úgy mutatni másoknak, hogy az általam bejárt út kirajzolódjék a hallgatók számára is?

A gyerekek munkáját osztálytanítójuk és mentoraik segítik annak érdekében, hogy túllendüljenek a nehézségeken, motiváltak maradjanak, ha tanácsstalnok, tovább tudjanak lépni. Melindától pontos iránytűt kaptak arra, hogy milyen mérföldköveket kell elérniük, és milyen

szempontok szerint kell visszatekinteniük a mögöttük álló évre. Ez meg is látszott a szépen felépített előadások minőségén, melyeket Melinda megható, nyolcéves visszatekintése előzött meg a gyerekekről.

Nap mint nap látom a nyolcadikosokat, ott vannak az órákon, beszélnek, vicceket mondanak, rosszkodnak, de az évesmunka-előadáson egy másik arcukat mutatják meg, ezért muszáj őket megnézni, mert ez olyan, amit nem lehet megismerni, ha csak az órákon találkozom velük vagy az osztálykiránduláson vagy az utcán.

Szép az, ahogy izgulnak és mindent beleadnak, szép, ahogy felkészítik magukat és segítik egymást felkészülni. Szép, ahogy olyan hosszan és összefüggően tud valaki beszélni, ahogy az elmúlt években sosem hallottam, szép, ha valaki olyan odaadó a témájában, hogy már szinte látom, hogy milyen

hivatása lesz felnőttként. Szép, amikor elmesélik, hogy álltak fel a kudarcból, szép, amikor köszönetet mondanak a szüleiknek, akik az elmúlt évben végigkísérték őket. Szép, mikor az egész közönség együtt énekel, szép, amikor olyat tanultak meg s adnak elő, amiről senki nem gondolta, hogy meg tudja ez a gyerek csinálni. Szép, hogy valaki pont olyan precíz és pontos, mint eddig minden iskolai napon, szép, amikor valami varázslatosat készített, legyen az gitár, torta, jelmez, terepasztal, óra vagy játék és szép, amikor egyáltalán végig tudta kitartóan csinálni ezt az évesmunkát. Nem is tudnék egyet választani, ezért mindet választom. Mindenképpen kukantsatok be az előadásokra a következő években, ígérem, a csoda mindig meg fog történni! Veletek, velük és velünk!

Tóth Adrién

Logikai játékok

Az én évesmunkám a logikai játékokról szól. Olyan játékokat vizsgáltam meg, amit egy embernek kell megoldania a logikája segítségével.

A művészi munkám az volt, hogy az öt logikai játék közül, amit megvizsgáltam, elkészítettem hármat: Jákob lajtorjáját (a képen látható a kezemben), Hoffmann rejtvényét és az Ostomachiont. Az év alatt sorra vettem az öt logikai játékot, és amelyik még nem volt meg nekem, azokat elkészítettem. A készítés alatt írtam meg a könyvet is, ami a témámról szól.

Szerintem egyébként jól sikerült az évesmunkám, de mindig azt gondolom, hogy csinálhattam volna többet, de azért így is meg vagyok elégedve. Az egész folyamat alatt a vége volt a legnehezebb. Ekkor kellett befejeznem, amire év köz-

ben nem szántam elég időt, a könyvemet megírni és felkészülni az előadásomra.

Az örömmel töltött el, ha valamelyik játék a sok fáradságos munka után elkészült, vagy mikor úgy éreztem, fel vagyok készülve az előadásra.

Az előadás pedig szerintem jól sikerült, ez a gratulációkból derült ki. Egyébként is úgy éreztem, fel vagyok készülve rá, persze előtte izgultam egy kicsit, de végül minden simán ment.

Én úgy gondolom, hogy az én évesmunkám nem a leghasznosabb, például nem tanultam belőle tanácsokat a nagybetűs ÉLETRE, viszont szerintem fejlődött a logikám és megtanultam például, hogy valamivel addig kell próbálkozni, amíg nem sikerül.

Lesku Fülöp

Tortasütés

Nekem nem volt könnyű eldönteni, mi legyen az évesmunkám. Tavaly nyáron már többször eszembe jutott, milyen jó lenne tudni, készülni rá, de előbb-utóbb mindent elvettem, ami eszembe jutott. Aztán tavaly szeptemberben már nagyon sürgetett az idő, ki is gondoltam, hogy legyen valami festés; festeni nagyon szeretek. Amikor év elején megünnepeltük Melinda születésnapját, és többen nagyon szép tortát hoztak, kicsit bánkódtam, hogy én nem tudnék ilyet sütni. Aztán hirtelen eszembe jutott, hogy akkor lehetne ez az évesmunkám: megtanulni szép, profi tortákat sütni. Egyébként is régen foglalkoztatott, hogy az anyukám olyan sokat süt-főz, miért nem tanulok meg tőle nagyon jól főzni. Nagyon örültem, amikor a konferencia elfogadta a témámat, és lelkesedésemben még azon

a hétvégén el is határoztam, hogy akkor sütök is egy tortát, méghozzá az egyik kedvenc tortámat, a Sacher tortát. Ragaszkodtam hozzá, hogy egyedül sütöm meg, és nagyon büszke voltam, hogy a csokis piskóta a recept alapján egész jól sikerült. Jajveszékelnem csak akkor kezdtem el a konyhában, amikor nem találtam baracklekvárt, és kiderült, nincs is, csak egy-két kanálnyi otthon, és miután este volt, már venni se lehetett. Az anyukám mondta, hogy az egyik szakácskönyvben van egy olyan recept, ami egy csoki mousse-t is tesz a baracklekvárra, hogy ne legyen olyan száraz, gondoltam, akkor csinálom én is gyorsan egy csoki mousse-t. Ahhoz volt is minden otthon, de akkor már eléggé kapkodtam, nem olvastam el jól a receptet, és a tökéletes csoki mousse-ba a végén még lötytyintettem egy kis meggylikórt (mert a recept is javasolta, csak nem a legvégén), amitől

egy sárgombóccá vált a jó kis laza csokikrém. Aztán még egy óráig mentettük a menthetőt, és visszavarázsoltuk ugyan a krémet, nagyon finom is lett a torta, de se egy lábas nem maradt tisztán, se egy négyzetcentiméter a konyhában, és az anyukám kérdezte, hogy nem lehetne mégis a festést választani? Örültem, hogy nem adtam fel, és ez végig így volt, mert voltak ennél még mélyebb pontok is: amikor a torta majdnem a kukában landolt, vagy amikor addig variáltam, hogy jó legyen, hogy a végére 20 tojást, 1 kg cukrot, 1 liter tejszínt használtam fel egy különleges amerikai tortához, és miután azt megettük, egy hétig nem is voltunk éhesek.

Az első próbálkozások után elhatároztam, hogy lépésről lépésre tanulom meg a tortakészítést, rengeteg piskótát sütöttem, mire recept nélkül tökéletesre sikerült bármelyik fajta. A krémek voltak a legnagyobb kihívás, őszintén szólva én annyira nem is szeretem a nagyon krémes tortákat, de azokat is ki kellett próbálni. A legjobban mindig a díszítést vártam. Akkor aztán kreatívkodhattam, és megtanultam, hogy a díszítéssel sok hibát el lehet rejteni, és nagyon sokat dob a tortán. A lényeg persze mégiscsak az íze a tortáknak, és elmondhatom, hogy még a legrosszabbul sikerült Eszterházy tortám is nagyon finom volt, finomabb, mint amit eddig bárhol cukrászdában ettem, a Sacher tortám pedig most már jobban ízlik, mint a bécsi Sacher szállodás eredeti...

Nagyon sokat utánaolvastam a híres, különleges torták eredetének, és nagyon érdekes volt megtudni, melyiknek miért az a neve, ki csinálta először... Mint kiderült, a legelső torta, aminek a recept-

je fennmaradt, a német linzertorta. A német nagymamámtól kaptam is egy 1840-ből származó szakácskönyvet, amiben ónémet betűkkel benne volt az eredeti recept. Azóta ez az egyik kedvenc tortánk, és a cukrásznak is, akivel az interjút készítettem. Azt is megállapítottam, hogy a torták alig változtak az évszázadok alatt, csak a technika. Amit régen fél nap volt elkészíteni, most fél óra a szuper konyhai gépekkel. Régen egy recept is pár sor volt. Találtam olyan régi recepteket, amikben a mennyiséget is csak úgy adták meg, hogy tegyünk bele, amennyit felvesz, vagy amennyi van otthon. A legviccesebb az a recept volt, ami azt írta, hogy miután másfél óráig kikevertük a tojássárgáját, dőljünk le kicsit.

Ma már milligrammra pontosan adják meg a hozzávalókat, de még így is nagyon sok olyan recept van, amit hiába tartunk be, mégse sikerül. Megtanultam azt is, hogy egy jó recept nagy kincs, azokat jól el kell tenni és mindig aszerint csinálni. A finom torták tényleg mindig kárpótoltak a nehézségekért, és így utólag nagyon örülök, hogy a tortasütést választottam témának. Ennek mindig hasznát veszem, mert születésnapokra jó lesz egy-egy szép tortát sütni. Az idén már a saját születésnapi tortámat is én sütöttem, és jobban örültem neki, mint eddig bármikor. Az is egy fontos tapasztalat volt, hogy megtanultam kitartónak lenni, nem feladni, még akkor is, amikor nagyon későn már legszívesebben félbehagytam volna az egészet.

Művészi munkaként csináltam egy albumot a tortákról, amiket sütöttem, és az előadásomra bevittem három tortát. Azért is többet, mert nem tudtam

eldönteni, melyik legyen, és hogy mindenkinek jusson. Végül azt gondoltam, illik lezárni a Sacher tortával, amivel kezdtem, megsütöttem a linzertortát is, hogy megmutassam, milyen volt az első torta, és mivel az interjúalanyom is mondta, hogy nagyon fontos mindig szezonális alapanyagokat felhasználni, csináltam egy francia epertortát is, mert éppen eper szezon volt. Az előadástól féltem, átgondoltam, hogyan építsem fel, és amikor elgyakoroltam otthon, biztos voltam benne, hogy valamit el fogok felejteni. Amikor ki kellett állni, már nem féltem, jó érzés volt, ahogy ott sorakozott előttem a három torta, de a legjobban annak örültem, amikor többször is sorba álltak kóstolóért, a tortatartók nagyon gyorsan üresen álldogáltak, és nagyon jó volt hallani a végén a hangos tapsot.

Tortát sütni én most már biztosan egész életemben fogok, és mindig minden torta, amit megsütök, emlékeztetni fog arra, hogy ez volt az éves munkám, és emlékeztetni fog az osztályomra.

Wodraschke Júlia

Alternatív cirkusz

Az éves munkám témája az alternatív cirkusz volt, ezzel régebben a Cirkusztáborban ismerkedtem meg. Művészi munkám egy tissue-ra alkotott koreográfia volt: egy versre tissue-ztam, mert úgy éreztem, ha már egy évig foglalkozhatok egy témával, akkor valami olyat szeretnék alkotni, ami tényleg az enyém, amit én találtam ki. Valamint szerintem verssel jobban át tudtam adni azt a hangulatot, amit szerettem volna, mint zenével. A vers Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén című műve volt.

Az éves munka során a tissue-zást élveztem a legjobban, a tissue számomra egy olyan dolog, ahol mindent ki tudok zárni, amikor tissue-zok, minden energiám és koncentrációm ott van. Nem emlékszem az előadásomból semmire, csak arra, hogy tissue-zok, viszont annak minden mozdulatára.

Az előadásomat élveztem, de nagyon-nagyon izgultam, aztán amikor a saját élményeimről, tapasztalataimról meséltem, akkor sikerült felszabadulnom. Számomra ez a munka koronázta meg a nyolc évet.

Vízy Panna

„Az én elképzeléseimben a zsonglőrökdedés szabad, kreatív, önkifejező dolog...”

TANULJ CIRKUSZT!

Interjú Hornyák Istvánnal

Az évek óta nálunk megrendezett Cirkusztábornak köszönhetően egyáltalán nem szokatlan, hogy diákjaink egykerekűznek, zsonglőrökdednek vagy akár a tissue-ra is felmerészkednek. De talán az érintett szülőkön kívül kevesen tudják, hogy immáron második éve a hatodik és hetedik osztályosaink még tanórai keretek között is foglalkozhatnak ezekkel a nem mindennapi tevékenységekkel. De valójában hogyan is működik, mi zajlik egy-egy ilyen foglalkozáson, mennyire fejlődnek a gyerekek ebben: ezeket tudhatjuk meg a foglalkozást vezető Hornyák Istvántól, aki készségesen vállalkozott velünk egy interjúra. Személye sokaknak ismerős már a táborból, de közelebbről talán csak kevesen ismerik közülünk, így egyéniségéről, tanítási módszereiről is képet kaphatunk az alábbi beszélgetésből.

Minek köszönhető, hogy iskolánkban van ilyenfajta oktatás is?

A Fővárosi Nagycirkusz „Tanulj cirkuszt!” programja keretein belül különböző oktatási intézményekben tartunk a testnevelés- vagy hasonló órákon cirkuszi foglalkozásokat. Készségfejlesztésnek hívjuk ezt igazából, de tulajdonképpen itt kipróbálhatnak mindenféle eszközöket a gyerekek. Van diabolónk, virágbotunk, van drótkötélen-járás, zsonglőrökdedés, tányér-pörgetés, egyensúlyozó járógömb és ezeket bővítjük is. Így például itt, Gödöllőn lehetőség van még tissue-zni; azt is nagyon szívesen használjuk, bár én főképpen zsonglőr és egyensúlyozó vagyok. De elkezdtem tissue-val is foglalkozni, mert láttam, hogy a gyerekek milyen szívesen használják. Szívesen jövek ide, Gödöllőre, mert itt tartjuk minden évben a Cirkusztábort, ami egy teljesen másik szerveződés Gönczi Robival és

Méhes Csabával, közel 20 éve tanítok benne.

Ennek köszönhetően szerveztétek ide a cirkuszórákat is?

Tudtam, hogy itt az iskola és a gyerekek is nyitottak erre a tevékenységre, úgy-hogy a programot úgy alakítottam, alakítottuk, hogy ide is eljussunk. Éreztem már korábban, hogy itt olyan táptalaj van, amit érdemes kihasználni, a gyerekek is örülnének neki és persze mi is.

Biztosan nagyon sok készséget fejlesztenek ezek a foglalkozások, az egyensúlyérzéktől kezdve a koncentrációs készségig. Erre tudatosan készültök?

A fő célunk az, hogy a gyerekeknek élményt szerezzünk és hogy népszerűsítsük magát a cirkuszt. Mindemellet

természetesen nem titkolt szándékunk a készségfejlesztés is.

Igyekszünk az órákat úgy felépíteni, hogy az élmény mellett folyamatosan fejlődjenek a gyerekek a különböző területeken. Egy osztályon belül arra törekszünk, hogy mindenki a képességéhez mérten tegyen előrelépéseket.

Mi az oka annak, hogy hatodik-hetedik osztályban tartjátok ezeket a foglalkozásokat?

Mert a gyerekek finommotorikus, nagymotorikus mozgása, koncentrációs készsége, képessége és céltudatossága

hatodik osztályra és annál idősebbeknél jut el arra a szintre, hogy érdemes lesz például egy háromlabdás zsonglőrködést megtanítani. Ekkorra érnek meg arra, hogy meg akarnak valamit tanulni annak a lépéseivel együtt; még akkor is, ha ezek nehezek, végigcsinálják, mert el szeretnék jutni egy célhoz. Ez hatodiknál fiatalabbaknál kevésbé jellemző.

Hányan vezetitek a foglalkozásokat?

Jelenleg egyedül vagyok, de eredetileg két emberrel indult a program, és az sem volt elegendő, mert itt személyre szabott segítséget igyekszünk nyújtani. Ha zsonglőrködik például egy gyerek,

oda kell menni, mert nem tudja kijavítani a mozgását, hiszen nem látja önmagát kívülről.

Egyedül nagyon nehéz ez, folyamatban is van egy kolléga beszervezése. Az is egy nehézsége ennek a munkának, hogy ez egy intézményes körülmények között megvalósuló projekt és nagyon sok a bürokrácia, amin át kell verekedni magunkat.

Van gyakorlatod a tanításban a Cir-kusztáboron kívül is?

Főképpen innét jön a tapasztalatom a teljesen kezdőkkel, de tanítok az artista-képzőben olyan diákokat is, akik zsonglőrök lesznek. Ez arra is jó, hogy ha itt valaki magasabb szintre szeretne eljutni, akkor neki is tudok segíteni. A kettő azért nagyon különbözik egymástól, például

csak simán végigsétálni a drótkötélen – amit itt csinálunk –, vagy olyanokat tanítani, akik hét-nyolc labdát vagy karikát tanulnak éppen.

A Regiben az egyik diák, Ónodi Bence az évesmunkája keretében világrekordra tett szert zsonglőrködésből. Csak nem te voltál a mentora?

De, igen! Nemcsak egyet, hanem több világrekordot is megdöntött! Ez nekem is nagy büszkeség, de mindezt valójában ő gyakorolta ki, az ő munkája van benne. A kezdeti lépéseket együtt tettük meg, a próbarendjeit közösen állítottuk össze és aztán később is segítettem neki sokat, de most már teljesen önálló.

A tehetséggondozás mellett nagy kihívás lehet teljesen kezdőkkel foglalkozni!

Óriási a különbség! Amikor egy iskolában kapok egy osztályt, aminek bizonyos része szeretne valamit csinálni, a másik fele pedig úgy jön be, hogy „én nem akarom, én béna vagyok” – akkor a motivációt is nekem kell megadni nekik. Nyilván más ez egy cirkusztáborban, vagy amikor olyan helyre hívnak, ahol fakultatív a képzés, mert oda azok jönnek, akik akarják ezt. Egy új osztályban ott kezdjük, hogy mi is az a cirkusz, mi az a zsonglörködés, mert ugye sokan összekeverik a bűvészkedéssel vagy a bohóckodással. Tehát teljesen az alapoktól kell indulni, de bevonom őket és együtt határozzuk meg, hogy mit csináljunk.

Gondolom, mutatsz nekik jó pár dolgot.

Persze, de először csak az alapot, hogy mi az, ahová el szeretnénk jutni, és azt hogyan lehet a lépéseire bontani. Például a cascade, a három labdás

zsonglörködés a legalapabb. Ezt megmutatom nekik színes labdákkal, hogy lássák egyértelműen a fázisokat. Majd abból kivesszek egy labdát, megmutatom, hogy az hogyan működik és akkor visszakérdezek, hogy „szerintetek ezt meg tudjátok csinálni”? És hát persze, egy labdát mindenki tud dobálni! Azt kell sokszorosítani és akkor elhiszik, hogy „ja, hát csak ezt kell csinálni? Ezt kell háromszor?” Így szép lassan felépül a zsonglörködés, mindenki kipróbálhatja és az osztály nagy része el tud ezzel indulni.

Mi a helyzet a többi eszközzel? A beszélgetés elején meséltél arról, hogy mi mindenből válogathatnak.

A foglalkozásról készített fotókon már ez a verzió látszik, amikor kisebb csoportokban, ki-ki motivációja szerint használhatja az eszközöket. Az elején viszont, egy teljesen kezdő osztálynál ez úgy indul, hogy minden eszközt végigveszünk, például csak zsonglörködünk az egész csapattal több órán keresztül, aztán mondjuk virágbotozunk. A lényeg az, hogy idővel mindenki minden eszközzel találkozzon, ne csak egyszer, hanem több alkalommal, mert a visszahúzó-dóbb gyerekek nehezebben próbálják ki ezeket. Ezután, ha már ismerik az eszközöket, és ha olyan a csapat – itt, az iskolában olyan! – akkor csinálhatja mindenki azt, amit szeretne. De legalább fél év, mire eljutunk ideig. Addigra tudják a szabályokat is az óráinkon, például, hogy drótkötélen mit lehet és mit nem, de persze figyelni kell folyamatosan. Van olyan eszköz, mint például a tissue, ahol mindig ott vagyok, ha ezt próbálják ki éppen. Tehát mindenhol nagyon határo-

zott szabályokat fektettünk le, a gyerekek tudják nagyon jól, hogy hol a határ, de azért persze vannak olyanok is, akik egy-két lépéssel szeretik ezt túllépni.

Mennyire kapsz támogatást a tanároktól?

Itt ismerjük egymást, már tudták, hogy kik vagyunk, de azért bejöttek az első órákra és megnézték, hogy miről van szó. Aztán ment minden a maga útján, és nem akartak már továbbra is bent maradni. Amúgy is azt gondolom, hogy jó, ha egyedül én viszem az órát. Nem mindig szerencsés, ha jelen van egy olyan pedagógus is, akit már megszoktak, mert akkor hozzá mennek a gyerekek a problémáikkal. Jobb, ha én kontrollálom az eseményeket és én mondom meg, hogy meddig lehet például a tissue-n felmenni.

Érzel-e különbséget a mi diákjaink és a más iskolába járók között?

Szerintem itt előrébb tartanak, de lehet, hogy ez is a tábornak köszönhető. Például itt van a legtöbb négylabdás gyerekek és itt sokan tissue-znak is, máshol nem olyan elterjedt ez. Vagy a kötélén végig tudnak menni többen, diabolóznak – tehát igen, magasabb az általános színvonal és ez viszi magával a többi gyereket is.

Ezek szerint akkor nálunk tudsz a cirksztáborosokra alapozni, építeni?

Ez oda-vissza hat tulajdonképpen. Mert vannak, akik már részt vettek ezen és vannak, akik készülnek jönni, talán ezeknek a foglalkozásoknak a nyomán; nem

tudom, melyik következik melyikből. A Cirksztábornak itt, Gödöllőn nagy hagyománya van, érződik, hogy várják a gyerekek. És nyáron táborban lenni..., azért az csodálatos dolog!

Egy-egy osztályon belül elégedett vagy azzal, ahová eljutnak a diákok, amit kihoznak magukból?

Bennem ez mindig egy kettős érzés, de valószínűleg annak köszönhető, hogy az artistaképzőben is tanítok. Mert én többet szeretnék, valószínűleg nagyon magas a lécz.

Ha az óravezetés keményebb lenne, akkor el lehetne érni technikai szinten ennél többet is, de elveszne az élmény. Azt gondolom, hogy aki magasabb fokra akar eljutni, annak itt megadjuk az alapot, a lendületet és később tudja majd használni.

Hogyan tudod kialakítani a gyerekekkel a kapcsolatot? Milyen eszközeid, módszereid vannak a bizalomépítésre?

Ez nekem is időbe telik mindig, mivel csak hetente egy-egy órára jövünk. De ha a fokozatosság elve szerint haladok, akkor nyilván például a drótkötelet nem szabad az elejére tenni, hiszen ott úgy kell biztosítani a gyereket, hogy ha leesik vagy akár csak megbillen, akkor azonnal meg kell fogni. És például ez tinilányoknál nem olyan egyszerű, nem működik automatikusan, hiszen férfi tanárról van szó. Időbe telik, amíg a gyerekek elhiszik, hogy amikor végigvezetjük őket, csak annyira fogunk hozzáérni, amennyire engedi, ezt nagyon óvatosan kezeljük. Tulajdonképpen a drótkötél mellett ott

van még a rollabola – ezt nem is említettük eddig, ez egy görgő, vagyis egy henger, amin egy deszka van és azon kell egyensúlyozni –, ennél is azért fogjuk a gyerekeket, mert ha kiröppül a deszka, akkor rá kell fogni a testére, nem hagyhatom, hogy leessen. Érzékelhető, hogy ki az, aki ezt engedi és ki az, aki nem, így nem kötelező annak feljönni, akinél látom, hogy ez a komfortzónáján teljesen kívül van. De sokszor előfordul az is, hogy idővel látja, a többiek hogyan csinálják és hogy ez mivel jár, aztán már ő is jön.

Biztos az önbizalmat is erősíti, hogy elsajátítanak egy-egy új képességet!

Hogyne, iszonyú büszkék rá a gyerekek, főleg, amikor megtanulják, és én is! Lát-

ják is rajtam, hogy mennyire örülök, amikor sikerül valakinek. Ezt aztán látja a másik is, ő is szeretné ezt, és nemcsak egymásra terjed tovább, hanem a többi eszközre is. Ha már látja, hogy a zsonglőrködés működik, tovább akar menni a kötélre – a sikerélmény motiválja őket.

Van olyan gyerek, akinek mégsem sikerül leküzdenie az ellenérzéseit egy-egy eszközzel szemben?

Igen, vannak olyanok, de be tud valami másba kapcsolódni, ilyen például a zsonglőrködés, virágbot, diabolo, ott nem kell a gyerekekhez hozzáérem. Így sikerül mindenkit bevonni, nincs olyan, hogy valaki csak ül és nem csinál semmit. Persze előfordul, hogy egy-egy gyereknek rossz napja van és ül a terem szélén,

akkor odamegyek hozzá és elmondja a bánatát, így békén hagyom, ha olyan a probléma. De általánosságban nincs olyan gyerek, aki semmit sem csinál.

Mi jelent számodra sikerélményt az iskolai foglalkozások során?

Már annak is nagyon örülök egy kezdő intézményben, amikor odajönnek hozzám kérdezgetni a gyerekek. Elkezdünk valamit, sikerül elvetni a csíráját annak, hogy ő ezt szeretné megtanulni és már magáénak érzi ezt a célt. Odajön megkérdezni, hogy ezt hogyan kell csinálni, hogy kell megoldani, mert elakadt. Ez számomra egy olyan pozitív visszajelzés, hogy bízik bennem és már ő maga szeretné ezt, nem csak én mondom, hogy mit csináljon. Vagy látja, hogy másnak megy és azért jön oda, mert neki nem sikerül. Vagy előfordul az is, hogy ott-hon megnéz például egy trükköt és a segítségemet kéri, hogy megtanulja. Az is jó érzés, amikor szintet lépnek például a négylabdások és már buzogánnal szeretnének zsonglorködni, mert az már jelentősen nehezebb.

Tudsz a módszereidhez a Waldorf-közezből inspirációt meríteni?

Igen, például itt nem sorakozó van – mint még sok állami iskolában: több helyen is magasság vagy fiúk-lányok szerint –, hanem gyülekező, amit kupacnak hívnak néhol. De az is szerintem innen ered, ahogy egy-egy gyerek problémáját kezelem és próbálom az egészet az ő szemszögéből nézni, megérteni őt, hogy miért csinálja azt, amit csinál. Ez sokkal figyelmesebbé tett szerintem engem ebből a szempontból. Vagy például egy

metódus felépítésében figyelembe veszem a gyerekek visszajelzéseit; ha nem értenek valamit, akkor azt átalakítom. És itt van még az önállóság kérdése – amit ugyancsak a Waldorfban tapasztaltam –, hogy milyen fontos, hogy ők választhassák meg idővel azt, amit ők épp akkor szeretnének: ezt aztán óriási lelkesedéssel csinálják.

Persze fél év elteltével nemcsak szabadfoglalkozás van, hanem mindig vannak kiemelt tevékenységek, amikor például a drótkötéssel, a görgővel vagy a golyón-járással foglalkozunk. Ezek olyan eszközök, amin egyszerre

csak egy gyerek tud részt venni, tehát közben lehet mást csinálni, de elvárás, hogy azon az órán mindenki kétszer végigmenjen a kiválasztott eszközön. Ha például kiemelt zsonglóróra van, akkor mindenkinek minimum egyszer oda kell jönnie és a háromlabdás zsonglórókodést fejlesztenie kell. Tehát azért nemcsak szabadon foglalkozhat ezzel vagy azzal, hanem ezeken az alkalmakon még visszacsatlakozhat, visszakapaszkodhat. Vagy ha ő már diabolósnak tartja magát, kap még lehetőséget arra, hogy mást is csináljon. Ez a gondolkodás is talán ebből a közegből ered, de főképpen azoktól a pedagógusoktól, akikkel itt találkoztam és inspiráltak engem.

Mennyire érzed jól magad itt nálunk?

Nagyon! Ismerős nekem a közeg a táborból, de a kollégám is, aki velem járt ide korábban, nagyon jól érezte magát. Ő nem ismerte az iskolát korábban, így megmutattam neki a helyszíneket, az udvart, a tavat, a kertet... Bár nekem tulajdonképpen csak a cirkusztáborhoz van közöm, mégis büszkén vittem őt körbe. Úgyhogy ő is nagyon pozitív véleménnyel volt az iskoláról és elmondta, ha valamikor lesz gyereke, ilyen helyre fogja íratni.

Azt is gondolom, hogy itt talán céltudatosabbak a gyerekek, tisztában vannak azzal, hogy minek mi a következménye és ha valamit gyakorol, akkor az be fog érní, lesz eredménye. De dolgoztam korábban az óbudai, solymári, sőt még a győri Waldorf-iskolában is.

Mivel foglalkozol még a tanítás mellett?

A Fővárosi Nagycirkusznál vagyok képzésképző különböző programok keretein belül, és ezen kívül tagja vagyok a miskolci-budapesti Vagabanda Társulatnak. Velük ötvenperces interaktív utcashow-kat csinálunk gólyalábon. Eredetileg zsonglórként kerültem ide, aztán szépen lassan belefolytam abba is, hogy beszéljek a színpadon. Ez nagyon nehéz volt nekem, ugyanakkor izgalmas kihívás is.

Rengeteg előadásunk van, szinte minden hétvégén fellépünk. Ezen kívül tűzzsonglórókodéssal is foglalkozom és van egy saját csapatom, a Lángoló Ördögök, de az már kicsit lefutó ágba van.

Valójában mi terelt Téged a tanítás felé?

Érdekes kérdés. Két éve volt egy nagyon súlyos csuklósérülésem, ami eltolt még erősebben az oktatás irányába és ez az előadásaimat, színpadi munkáimat is visszafogta az elmúlt időszakban. De nincs ezzel olyan nagy bajom, eddig is foglalkoztam tanítással már sokat, most így még többet teszem és szívesen csinálom ezt. Az előadóművészethez nagyon sokat kéne gyakorolnom újra, korábban tíz évet töltöttem próbateremben folyamatosan. Most már ezt nem szeretném, viszont abban találtam motivációt, hogy a tudásomat másoknak átadjam.

Említetted a Nagycirkusz programjait, mivel is foglalkoztok itt pontosan?

A Fővárosi Nagycirkuszban több futó program is zajlik, ilyen például a Lázár Ervin-program, aminek keretein belül hatodik osztályosok jöhetnek a cirkuszba és kapnak egy készségfejlesztési órát előadás előtt vagy után. Van még a Mező Ferenc-program is, amin sportoló iskolák vesznek részt – focisták, vízilabdások, hokisok, kézi- vagy kosárlabdások –, és nekik tartunk egy-egy külön foglalkozást. Ezzel kapcsolatban is volt most nemrégiben az egyik legjobb élményem. Debreceni kézilabdás középiskolás lányok vettek részt egy ilyen foglalkozáson és a háromlabdás zsonglörködés volt a téma. Harmincan voltak és nem tudok neked felidézni olyan lányt, aki ne tanulta volna meg ezt. Nem volt teljesen egy óránk, mégis zseniális volt! Egyébként, ha a fele megtanulja egy-egy csapatnak, akkor már azt mondom, hogy jó volt az óra. Amúgy nagyon sokan vannak úgy, hogy ez egy iskolai foglalkozás, hát annyira figyel, amennyire az iskolában szokott általában. De aztán sokszor az a tapasztalat, hogy később előveszi otthon, vagy nyáron, és amikor újra találkozunk, már megtanulta. Én nem erőltetem általában, hogy meg kell tanulni azonnal, csak az a fontos, hogy tudja, hogyan kell, így, ha egyszer megérik benne az igény – és általában ez bekövetkezik –, akkor majd ott legyen a lehetőség.

Hogyan jutottál erre a pályára? Te is artistaképzőt végeztél?

Nekem semmi közöm tulajdonképpen ehhez a szakmához ilyen szempontból. Eredetileg villamos gép- és készüléksze-

relő vagyok, amit nagyon szerettem, a mai napig imádok barkácsolni is. A zsonglőrködés hobbiként jött az életembe. Először Kapolcson, a Művészetek Völgyében találkoztam ezzel, és – az is egy waldorfos kapcsolódás – Győrben van az ország első zsonglőrboltja, amit Galántai Balázs hozott létre, aki Waldorf-pedagógus volt. Sokat jártam hozzá a boltba beszélgetni, tőle hallottam először a Waldorfról is, innen volt már egy kötődésem. Akkor még kevésbé volt internet, de aztán hozzájutottam ilyen jellegű videókhoz és zsonglőrtalálkozókra jártam, amit a Magyar Zsonglőr Egyesület szervezett. Voltak külföldi projektek is, rajtuk keresztül juthattam el olyan helyekre, ahol rengeteget tanultam, például Berlinben, Spanyolországban, Luxemburgban is voltam többször. Ezen a helyeken már évtizedes tapasztalatuk volt a cirkuszpedagógiában is, nagyon sok tudást szedtem magamra azokon az embereken, metódusokon, intézményes rendszereken keresztül, amit ott megismertem. Majd Budapesten rengeteget gyakoroltam a Magyar Cirkusz Varieté telephelyén és megismerkedtem az artistákkal. Akkor már tartottam táborokat és tudták, hogy foglalkozom oktatással. Először csak helyettesítettem valakit, de aztán megtetszett nekik, amit csinálok. Az artistaképző kicsit tradicionális vonalat képviselt akkoriban, egy zártabb közeg volt és a hagyományokra épített. Az én elképzeléseimben a zsonglőrködés szabad, kreatív, önkifejező dolog és ezt a vonalat kezdtem el ott tanítani.

Mivel én magamtól, autodidakta módon tanultam, kénytelen voltam nemcsak kreatívna lenni, hanem ennek a

felépítését is magam kialakítani. Ezért tudom a gyerekeknek átadni, hogy a saját ötleteiket hogyan valósíthatják meg, mivel nem „mini Istvánokat” szeretnék képezni, hanem hogy önmegvalósításra használják mindezt.

Tervezitek, tervezed a folytatást?

Igen, de az intézményes keretek megint csak korlátot szabhatnak. Tulajdonképpen a Nagycirkusznál az a cél, hogy minél több gyerekhez eljusson ez a program, ők azt szeretnék, hogy minél több helyen megtörténjen az, amiről az előbb beszéltem, vagyis a gyerekek megkapják azt az alaptudást, amit aztán később fejleszhetnek. Itt pedig már több éve dolgozunk, így ezzel kapcsolatban nem lehet biztosat mondani. De nagyon remélem, hogy fogunk még továbbra is jönni ide!

Az interjút Kecskés Judit készítette

HÁROM A NYELV

Nyelvi hét a nyolcadik osztályban

Steiner Melindának az az ötlete támadt jó pár hónappal ezelőtt, hogy a búcsúzó nyolcadikosok tarisznyájába tegyünk valamit a három nyelvről, amit tanulnak. Az útravaló azt hivatott megmutatni, hogy a nyelvekről lehet azonos „nyelven” gondolkodni: amit magyar nyelvtanból tanulunk, azok a kategóriák, szabályok, ismeretek alkalmazhatóak az idegen nyelvekre is. Teremtsünk egy közös nevezőt, egy olyan keresztül-kasul átjárható gondolkodási sémát, ami segítheti a gyerekeket az ismereteik összerendezésére, valami megértésére, ami eddig csak egy vagy két nyelvből volt értelmezhető.

Összeültünk így mi hárman: Melinda, Benke Elisa és jómagam, Tóth Adri, hogy

a semmiből megalkossuk a nyelvi hét tanmenetét. Sok mindent latolgatva végül arra a döntésre jutottunk, hogy a napokat a nyelv elemeinek szenteljük: kezdtünk a betűkkel/hangokkal és eljutottunk a mondatokig a hét végére. Foglalkoztunk azokkal a hangokkal, amelyek közösek a három nyelvben, vagy éppen hogy hiányoznak valamelyikből. Megalapítottuk, hogy számtalan hangot nem is jelöl betű. Sok-sok vicces ritmusgyakorlatot is végeztünk a hangokkal. Belekukkantottunk a három nyelvben közös szavakba, jelenetek születtek, amelyek ezekre a szavakra épültek, megnéztünk olyan kérdéseket, amelyek ugyanazt jelentik, mégis egészen máshogy fejezi ki őket a három nyelv. Tanultunk új nyelv-

töröket, sőt egy német dalt is annak a vidéknek a dialektusában, ahonnan Elisa származik. Szólásokat hasonlítottunk össze, mennyire máshogy hangzik némelyik a három nyelven, egyesek pedig mintha szóról szóra ugyanazokat a képeket jelenítenék meg. Van-e olyan, hogy angol vagy amerikai akcentus? – ebbe is belenéztünk egy kicsit. Sokat játszottunk, nemcsak ország-várost három nyelven, de persze az is szerepelt a kínálatban.

Hamar elrepültek az órák, nagyon jó volt együtt dolgozni a gyerekekkel, jó volt a hangulat, szívesen dolgoztak velünk. Sok mindent nem tudtunk kipróbálni, a kísérletet a következő években tovább tudjuk majd fejleszteni, több részletbe, mélyebb területekre is bemerészkedni és persze az eddig kipróbáltakat módosítani a tapasztaltak alapján.

Íme a fent említett dal első versszaka, amit Elisa tanított meg nekünk:

Német:

Dass du mein Liebster bist,
das weißt du wohl.
Komm in der Nacht,
Komm in der Nacht,
sag' wie du heißt.

Észak német:

Dat du min Leevsten büst,
dat du wull weest.
Kumm bi de Nacht,
Kumm bi de Nacht,
segg, wo du heest!

Angol:

That you're my dearest one,
You already know.
Come in the night,
Come in the night,
and say who you are.

Tóth Adrién

MESEBELI TYÚKÓL A MOCORGÓNAK

Harmadikos házépítés – tanárságom kezdetétől töprengek rajta, ez vajon hogy lesz. Vajon lesz-e elég erőm, hogy egy nagy csapat gyerekekkel egy igazi építkezésbe kezdjek? Aztán csak eljött a cselekvés ideje, s abban a pillanatban már nem volt kérdés, hogy ez igazán a mi feladatunk, amelynek elvégzéséhez erőt is kapunk majd Istenünktől, kinek dicsőségét zengtük egész éven át.

Mindig is biztos voltam abban, hogy olyant szeretnék építeni, aminek haszna van. Egy épületet, ami örömet hoz nap nap után. A helyszínt sem volt nehéz kitalálni, hiszen a gödöllői Waldorf-óvoda kertje csoportja első ottjártamkor (amikor még leendő elsőseimet látogattam) belopta magát a szívembe. Csoda boldog, szabad gyerekek növekedhetnek ott, hát gondoltam, szerezzünk nekik

örömet. Két ötlettel kerestem meg az óvónéniket, Csillát és Zsuzsit, s igen hamar dűlőre jutottunk a „mit?” kérdésében is. Egy pillanat alatt elvetettük a „babaház” lehetőségét, mondván, hogy mégiscsak nagyobb szükség lenne egy kis tyúkólrá. „Ez igazán nagyszerű! Hogy segítenek minket az Égiek!” – gondoltam magamban, hisz van is nekem egy évek óta dédelgetett tyúkól-ideálom, aminek eredetijét a Kacár tanyán láttam. És a tervek egyre jöttek: a szokolyai Kacár tanya eszményi helyszíne lehetne egy harmadikos osztálykirándulásnak, hiszen emellett, hogy újra szemrevételezhetem álmaim tyúkólját, mind sokat tanulhatunk Pista bácsitól, aki magát „a legnagyobb parasztnak” titulálja, s teljes joggal, hiszen számtalan népi mesterséget kitanult már.

A gondolatot tett követte, és már hívtam is a jó gazdát. Sajnos bezárt, nem fogadhat bennünket, hangzott a válasz, s egy pillanatra még az üto is megállt bennem, de aztán már újra reménykedtem: nincs-e kép vagy leírás, egy tervrajz vagy bármi, nekünk igazán csak egy apró kis segítség kell, amivel aztán bátran nekilátunk... És kaptam, mégiscsak kaptam segítséget, így aztán – elvi szinten – sinen voltunk, most már „csak” a szülők támogatását kellett kérnem. Először is kerítenem kellett közülük egy fő-főépítést, aki nagy tapasztalatával átlát és kézben tart majd egy ilyen nagy projektet. Persze a jóságos Isten küldött nekünk ilyen is, hiszen Matyi apukája, Laci vályogépítő, és szerencsére nagyon is elképzelhetőnek tartotta, hogy ennyi sok szorgos kezű, tenni vágyó gyerekek belevágjunk a kivitelezésbe. Óriási segítséget jelentett számomra támogatása és bátorítása! Ez adta a lendületet ahhoz, hogy a következő szülői esten a

jelenlévők egyetértésével elhatározzuk, hogy igazán nagy építkezést csapunk, alapással, falazással, nagy-nagy boldogsággal.

És ebben maradtunk. Teltek-múltak a napok és azon kívül, hogy fő építészünk kiírta a szükséges anyagok listáját, valójában semmi sem történt. (Mármint az építkezés előkészítésével, hiszen az osztályal közben a Mózes-szindarab bemutatására készültünk.) Szóval, mindig vannak nehézségek, mit tagadjam, most is voltak, hisz – úgy tűnt – mégsem sikerült a lelkesedésem elsőre megosztanom mindenkivel, vagy épphogy csak a lelkesedésemet sikerült. Nem tudtam még elég konkrétumot (honnan is tudhattam volna?), nem voltam tisztában azzal sem, hogy mivel jár majd mindez a közösségünkre nézve, így aztán előre beszélni sem tudtam róla. Ez tény. De talán jobb is, hogy így történt, mert ha előre láttunk volna minden nehézséget,

talán bele se vágtunk volna. Ami pedig igazán nagy kár lett volna! Úgy érzem, az igazi áttörést több szülőtársnak is Dani apukájának, Gábornak mondata jelenthette, aki így fogalmazott: „Ez egy olyan lehetőség, amivel élhettek vagy sem, de aki kimarad belőle, biztosan bánni fogja.” Így aztán nagy örömeinkre több szülő is csatlakozott a munkálatokhoz, amiért én nagyon hálás vagyok, a gyermekük pedig nagyon büszke rájuk.

Végül aztán csak megoldottuk, és együtt, vállt vállnak vetve, megerősödve abszolváltuk a feladatot. Szeretném még külön megköszönni kollégáimnak, Vizi Miklósnak és Péternek, hogy szívükön viselték az építkezést és ők is segítettek megvalósítani nagyszabású tervünket. Az eredmény pedig önmagáért beszél: nyolc nap alatt igazán a semmiből felépítettünk egy mesebeli ólat, amihez ástunk, fűrészeltünk, háncsoltunk, lapátoltunk és sarat dagasztottunk, rengeteget

dolgoztunk, a végére jól megerősödünk és kellőképpen el is fáradtunk. Igazi számmokkal, igazi munkát végeztünk, s hogy az őrangyalok mindvégig velünk voltak, mi sem bizonyítja ékeesebben, minthogy senkinek semmi baja nem esett. A projekt sikerét egy közösen elkészített ünnepi ebéddel és otthonról hozott sok finomsággal koronáztuk meg, ahol vendégül láttuk a házigazda Csilla és Zsuzsi óvo nénik mellett Nagy Dani családját és kedves, magyar származású, Freunde-keresztzüleit is, akik egy szerencsés egybeesésnek köszönhetően épp ekkor jöttek látogatóba.

Az épület áll már, ám a csinosítása és a tetőfedés ősre maradt. Persze nem véletlenül, hiszen a tető zsúpját – addigra learatott – bűzánk szárából kötjük majd, ami igazán különleges és szívből jövő koronáját adja majd harmadikos létünknek.

Rábel Nagy Ágnes

ARCOK

„ÉN OLYAN VAGYOK, AKI SZERET KUTATNI, SZERET UTÁNA MENNİ A DOLGOKNAK ÉS ÚJÍTANI...”

Interjú Steiner Melindával

Idén egy újabb tanítónk, Melinda tudhat maga mögött egy osztálytanítói ciklust és kísérte huszonnyolc gyermek fejlődését elsőtől nyolcadik osztályig. A Dióhéj 2014. Gyertyaszentelő Boldogasszonykor megjelent számában már megismerhettük közelebről sokoldalú egyéniségét, hozzánk vezető életútját. Most osztálytanítói tapasztalatairól, élményeiről beszélgettünk és persze jövőbeli terveiről is, amire bizonyára már sokan kíváncsiak.

Szinte elröppent ez a nyolc év, olyan, mintha csak tegnap mutattunk volna be Téged a leendő elsősök tanítójaként.

Az az igazság, hogy nekem ez nem nyolc év, mert ezt az időszakot nagyon egyben érzem az ovival, mivel többen is, akikkel ott kezdtem, itt vannak az osztályomban.

Mielőtt belevágtam az osztálytanítóságba, a Gödöllői Waldorf Óvodában voltam először egy éven át játszóház-vezető, amit hetente egy délután az ovi iránt érdeklődőknek, 3 év körüli gyermekeknek szerveztünk. Onnan már került a csoportomba gyermek, utána óvónóként dolgoztam ott három évig, aztán még jöttek újabb gyerekek. Majd a két csoportot átmenetileg összevontuk és ide is érkeztek idővel újak – így az első osztályt is kicsit úgy éltem meg, hogy a meglévőkhöz csatlakoznak még gyerekek, ezért van egyfajta folytonosságérzésem.

Bár olvashattuk már a korábbi interjúban, de most itt újra érdekes lehet, hogy mi ösztönzött az osztálytanítóságra?

Eredetileg tanári végzettségem van: tanítói és egy matematika szakos tanári. Amikor a gyermekeim még kicsik voltak, annyira soknak éreztem az osztálytanítói munkát, hogy nem mertem még elvállalni. Így azt gondoltam, mivel szeretem a kisgyerekeket, jó lesz nekem az oviban. De aztán idővel rájöttem, hogy valami hiányzik, mégsem érzem annyira magaménak az óvodás korosztályt, és inkább nagyobbakkal szeretnék foglalkozni.

Osztálytanítónak lenni éveken át – bármennyire is természetesnek vesszük ezt egy Waldorf-iskolában – azért nagy kihívás. Van-e kedvenc időszakod, ami különösen közel állt a szívedhez?

Arra jöttem rá újra, hogy a kisebbekkel nekem nehezebb. Harmadiktól, amikor a rubikonon átlépnek, már könnyebbnek éreztem, ekkortól egyre többet lehet velük már beszélgetni.

Hogyan élted meg, hogy az évek alatt velük együtt neked is alakulnod, változnod kellett?

Ebben nagyon sokat segített, hogy a saját gyerekeim nem sokkal idősebbek náluk, tulajdonképpen otthon kellett először alakulnom és ezt tudtam aztán az osztályomban kamatoztatni. A gyerekeim visszafelé is nagyon sokat segítettek nekem. A két nagy már annyival érettebb, hogy vissza tudnak nézni saját magukra, hogy milyenek voltak ennyi idősen, és ahhoz még elég közel vannak, hogy emlékezzenek rá. Sokszor kérdeztem őket, hogy szerintetek...? Ha nem jutott eszembe például, hogy mit élhet meg

egy hatodikos – és ilyenkor jó tanácsokat adtak.

Inspiráltak-e szakmailag is, a tanítás szempontjából, tudtál-e abból is merítkezni?

Rengeteget tanultam tőlük. Az osztályom több izgága és sokbeszédű gyermekkel van megáldva, a másik oldalon pedig jó pár csendes gyerek is van közöttük, akiknél nagyon lesni kell, hogy mi a helyzet velük, ezért mindig próbáltam keresni az újat, az új módszert, hogy mivel is lehet lekötöni, illetve megszólítani őket.

Legelőször harmadikban mutatkozott meg igazán, hogy nem lehet a szakóránkon tanítani néhány gyerektől, mert elfáradnak és nem bírnak ki ennyit a hagyományos rendszerben. Akkor történt, hogy számukra egyéni órarendet hoztunk létre.

A főoktatásban az osztállyal együtt vettek részt, majd voltak olyan szakórák, amikor Víz Péterrel, Istvánnal dolgoztak együtt, és heti rendszerességgel elvittem őket a Csontos tanyára is. Ott lovakkal dolgoztunk, akik rögtön visszajelezték nekik, hogy ők milyenek, kerete volt az egész cselekvésnek.

Szerintem ez nagyon jól tett nekik, összerendezte őket. Ugyanakkor jó volt az osztálynak is, mert abban az időben kicsit fellélegeztek, és könnyebben tudtak tanulni. Ez egy egyéves időszak volt, utána jött az 5. osztály, ami mindig egy nyugodtabb év. Így volt ez nálunk is, ezért ők is könnyebben visszatáltak. Hatodik-hetedik-nyolcadikban pedig egyre több projektet vittem bele a tanításba.

Mesélj ezekről egy kicsit! Nagyon izgalmas volt például már kívülről is látni, ahogy a reneszánsz-epochákat feldolgoztátok!

Azt kerestem, hogyan lehet élményeken keresztül eljuttatni hozzájuk a tananyagot és ehhez kollégákat szerveztem

kapacitásuktól, időbeosztásuktól függően, hiszen a többi osztályra is hatással van, ha valaki velünk dolgozik és épp mással lenne órája. Hetedikben ilyen volt a reneszánsz, nyolcadikban a gazdaságtan és a kémia Istvánnal együtt.

A reneszánsz-epochában Péterrel, Klaudiával és Galinával dolgoztunk együtt. Három csoportba osztottuk a gyereket. A főoktatásban főképpen a történelmi háttérrel foglalkoztunk, utána a csoportok forgó rendszerben dolgoztak, mindenki részt vett mindenben.

Festettek egy freskót Klaudiával, Péterrel ornamentikát agyagoztak, velem pedig a kor tudományos részébe tekinthettek be, látcső és bolygómaketteket készítünk. Például a Kepler-látcsővel utána ki lehetett próbálni azt, hogy a nagy felfedezéseket az akkori csillagászok milyen kezdetleges látcsővel tették, és hogy a Holdat is milyen nehéz vele megtalálni – ez érdekes volt nagyon. Galinával pedig táncoltak, majd az egészet egy reneszánsz bállal és egy lakomával zártuk,

amire Istvánnal főztek korabeli ételeket, korabeli alapanyagokból. Ehhez szépen megterítettünk, gyönyörű ruhákban táncoltak (szép fotóösszeállítás van erről a honlapunk galériájában – a szerk.) Aki csak látta, azt jelezte vissza, hogy milyen méltósággal csinálták ezt a gyerekek – én pont ezt szerettem volna.

A gyerekek hogyan éltek meg mindezt?

Magát a folyamatot szerették, a táncban olyan hetedikesek módjára vettek részt, de tulajdonképpen mégiscsak élvezték a különböző tevékenységeket. Mindig jó, amikor sokféle dolgot csinálnak, szerintem ezeket a gyerekeket így kellene tanítani, de ehhez nagyon sok energia és átgondolás szükséges. Viszont, ha minden évben kidolgozunk egy-egy ilyen projektet, és azt tovább tudjuk adni, akkor egyre kevesebb energiát vesz el ennek az összeállítása.

Mesélj a gazdaságtan-epocháról is, ami ugyancsak újítás volt a nyolcadikban!

Nem is tudom, hogy a Konferenciából indult-e vagy Istvántól a kezdeményezés, hogy milyen jó lenne ezt megszervezni nyolcadikban, és mint matek szakost, ez nagyon megszólított engem, így utánajártam. Részt vettem egy képzésen a középtagozatról, ahol pont ez is az egyik téma volt, de végül nem itt, hanem Balog Kláritól hallottam a legtöbbet erről, aki közel 30 éve tanár a Hámori Waldorf Iskolában és tanít a tanárképzésen is.

A gazdaságtan-epocha célja az volt, hogy a gyerekek megvalósítsanak egy projektet az ötlettől az eladásig és ennek a könyvelése is megjelenjen. Itt is három csoportban dolgoztak. Először beszéltünk arról, hogyan lehet elindítani egy vállalkozást, mitől lesz jó, mitől lesz sikeres, mi mindennek kell utánajárni. Hívtam hozzájuk vendégeket: Stampf Krisztát és Lovász Zolit. Krisztának van egy fiatal cége, ő mesélt arról is, hogy milyen egy etikus vállalkozás; Zoli pedig a könyvelésről beszélt, hogyan néz ki ez egy vállalatnál.

Nyitottak voltak erre a gyerekek, nem áll távol ez a téma a nyolcadikos korosztálytól?

Nem, mert ha mellé tevékenységet rakunk, és ha csinálhatnak valamit, akkor ez átmegy. Nagyon lecsupaszítva kell azért az egészet elképzelni, a könyvelést is eléggé leegyszerűsítettem. Az volt a célom, hogy azt értsék meg a kettős könyvelésből, hogy ha valami történik az egyik oldalon, akkor történik valami a másik oldalon is: az én bevételem mínuszt jelent máshol. A dolgokra rá lehet nézni több oldalról, vagyis az én cselekvésemnek következménye van máshol. Igazából nem a számolás a lényeg, hanem annak a szemléletnek az átadása, hogy mit okozok azzal, ha teszek valamit – jót vagy rosszat?

Ez jó kis útravaló, ez a lényeg, amivel elengedhetjük őket! Mi volt végül a konkrét tevékenység, amit sikerült végigvinni?

Azt tűztük ki célul, hogy a városi Mihály-napra készüljön el valami és ott tudjuk ezt árusítani. Elkezdtek ötletelni, hogy mi lehet az, amit el lehetne adni. Volt olyan termék is, aminek utánajártak és elvetették. Például agyagtálat akartak készíteni, mert ezt már csinálták korábban Péterrel – és gondolták, hogy ez megy nekik –, kiegészítették és be is mázazták ezeket ötödikben a görög-epochában.

Piackutatást is végeztek, körbejártak az iskolában, hogy mit fizetnének egy ilyen tálért, így kaptak egy képet, hogy mennyiért is lehetne eladni. De aztán kiszámolták, hogy égetéssel, mindennel együtt – mivel nekünk nincs kemencénk és el kell vinni valahová – hacsak hármat nem adnak el, akkor már veszteségesse

válna. Így ezt el tudták engedni és kerestek új ötletet – de ebből szerintem nagyon sokat tanultak, sok mindent tettek ennek kapcsán. Élvezték, hogy elég nagy szabadságot kaptak – ez volt a visszajelzésük –, és dolgozhattak a csoportokban önállóan.

Végül az egyik csapat az ékszerkészítés mellett döntött, a másik növényi alapú kozmetikai szereket – amit kipróbáltak már Adrival az előző évben biológia-epochán –, a harmadik csoport pedig teákat készített.

Volt egy kezdő tőke, amit az osztálypénzből odaadtam minden csoportnak, azzal gazdálkodhattak. De a kozmetikai szereket készítőknak sokkal több pénzre volt szükségük, mint az ékszerkészítőknak, így hitelt adtak egymásnak. Volt, aki befektetett és szerződést kötöttek, hogy a befektetés mit jelent és mit fog visszakapni. Kicsiben sok mindent megélték ezen a területen.

Az árusítás pedig a városi Mihály-napon abszolút sikerélményt jelentett a számukra. Annyira élvezték, hogy nemcsak eladták a portékáikat, hanem elmesélték a projekteket azoknak a felnőtteknek, akik nyitottak voltak erre. Volt, aki odajött hozzám is, és gratulált hozzájuk.

Ezután pedig közösen vittünk végig egy folyamatot, ez volt a tésztakészítés, ami már a korábbi tapasztalatok alapján egy következő lépés volt. Ezeket az Őszi Bazáron árusítottuk, ahol akkora sikere volt, hogy kevés lett a tészta, kétszer ennyit el tudtunk volna adni! Karácsonyra több lány is kapott tésztagépet ajándékba, és azóta is otthon készítik a tésztát.

Hogy jönnek ezek az ötletek, honnan merítesz inspirációt?

Én olyan vagyok, aki szeret kutatni, szeret utánamenni a dolgoknak és újítani, aztán ezt megtanulni és ismét egy új területet keresni. Majd azt is megtanulni és egy újabbat keresni...

Közben sosem látlak vívódni, mindig kiegyensúlyozottnak tűnsz. Valóban

Így van ez, nem okoznak ezek dilemmákat?

Dehogynem, belül igen, de nagyon élvezem, amikor a pedagógiában valami újat lehet létrehozni. Szerintem ezért is a legjobb ebben az iskolában tanítani, mert lehetőségünk van kipróbálni ezeket. Itt tényleg szabadságunk van a tanításban, támogatjuk egymást, ha valaki újat akar kipróbálni.

Látszik, hogy ezt nagyon szereted, de mi az, ami nem ment olyan könnyen? Hiszen nagyon sok téma, tartalom változik állandóan az osztálytanítás során.

Nehéz volt, hogy az ének és a zene maradt a gyenge pontom. 3-4. osztályig még tudok velük énekelni, újat tanítani nekik, de onnantól túlszárnyalnak a gyerekek és 7-8.-ban már sehol sem vagyok hozzájuk képest. Persze a szaktanárok segítenek, de hát az ő energiájuk is véges. Ha beindítják a folyamatokat, akkor tovább tudom vinni, de én nem tudok kiegészíteni már.

Sokat dolgoztam már ezen, de úgy érzem, hogy a további fejlesztés ezen a területen akkora erőt kívánna tőlem, amit nem tudok belerakni, másfelé érzem a hívást, nem ebbe az irányba.

Bizonyára nagyon kíváncsi mindenki arra, hogy milyen irányba is mész tovább, mik a további terveid?

Mindenképp osztálytanítóként szeretnék továbbra is dolgozni, nagyon hiányozna, ha nem lenne osztályom, mert legjobban ezeket a projekteket, az osztálykirándulásokat, a velük való együttlétet élvezem.

Említettem már, hogy a nagyobbak közelebb állnak hozzám. A jelenlegi 4. osztály indulása előtt hosszas megfontolás és mérlegelés után a Tanári Konferencia azt a döntést hozta, hogy ebben az osztályban öt év után osztálytanítóváltás lesz. Ezt most a Konferencia újra felülvizsgálta, és az egyöntetű támogatásukkal 2023. szeptemberétől én leszek az osztálytanítójuk. Érdekes kihívás lesz

egy nagyobb osztályt átvenni, nagy izgalommal és örömmel nézek elébe.

Most szabadévre mész, mit tervezel ebben az időszakban?

Jövőre elkezdem a fejlesztőpedagógus-képzést az ELTE Pedagógia és Pszichológia karán. Ez egy négy féléves képzés, aminek a befejezése után a tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek szűrését és fejlesztését végezhetem. Azt látom, hogy egy igazán „diszes” gyereket az Extra lesson nagyon meg tud támogatni, de a problémát nem tudja teljesen megoldani, a két fajta fejlesztés együtt segíti őket. Azt, amit már két tanfolyamon megtanultam a diszkalkuliáról, most itt bővebben fogom, és szeretnék ezzel is foglalkozni a jövőben.

Eddig is végeztem már egyéni fejlesztést, Pacs Kata nagyon sokat segített nekem. Ő a legtöbbet úgy tanulta meg, hogy egy évig hospitált egy kollégájánál. Nekem is megengedte, hogy bejárjak hozzá

hospitálni, és most is nyugodtan fordulhatok hozzá, ha elakadok vagy elérek egy ponthoz, amit még nem csináltam.

Mi ösztönzött a diszkalkulia-fejlesztésre?

Hát a matematika, amit mindig is szerettem. A diszkalkulia-képzés abban segített nekem, hogy megértsem: le kell bontani apró lépésekre a tananyag felépítését egy diszkalkuliás gyerekeknek. Ez segíthet egy osztályban is sokkal tudatosabbnak lenni a számolás tanításában.

A matematika szeretetének ez az egyik vége, a másik pedig a matek szakkör, amit az osztályomban tartottam. Heten-nyolcan jártak, szerintem ez 28 főnél nagyon szép arány. Azt éreztem, hogy azoknak a gyerekeknek, akik szeretik a matekot és tudják is, ott, órán nem tudok elegendő igazán érdekes, gondolkodtató feladatot bevinni. Belőlük is jött, hogy még többet szeretnének, így felvettem nekik, hogy ha hajlandóak még itt marad-

ni délután 3-4-ig, tartok nekik szakkört. És lelkesen jöttek két-három éven át.

Azt is láttam, hogy nagyon tudatosan dolgoztál a középiskolába való átmene-ten, azon, hogy milyen felkészültséggel mennek tovább a gyerekek. Többen is tartottatok felvételi előkészítőt.

Tartottam már ilyet korábban is két gyerekem osztályában, ott szülők kértek meg erre. Gondoltam, milyen jó, hogy a gyerekekkel is matekozhatok majd, mert otthon nem voltak hajlandóak erre. Azokat akkor a gyerekeim osztályában barátságából tartottam és valójában most ezt is a saját osztályomban.

Szükség volt egyfajta rendszerezésre vagy azokkal a típusfeladatokkal foglalkoztatok, amik a felvételikén szoktak lenni?

Elvileg meg kell, hogy szerezzenek nyolcadikra minden tudást, a tantervünk szerint ugyanazt kell tudniuk, mint egy

állami iskolásnak. Azért vállalkoztunk erre, mert féltünk, hogy az anyaiskolás nyolcadikosok nagy létszáma miatt nem fog beférni mindenki a Regibe, végül aztán tőlünk mindenki felvételt nyert, aki oda jelentkezett.

Sokat gondolkoztam azon, hogy tartunk-e felvételi előkészítőt, és ha igen, akkor hogyan. Aztán arra bukkantam a nyáron Steinernél, hogy ha valaki reál-gimnáziumban szeretne tovább tanulni, akkor készítsük fel, ha neki ez a vágya, adjuk meg neki erre a lehetőséget. Itt pedig a Regibe való jelentkezéssel van egy olyan vágy, ami a miénkkel megegyezik, de lehet, hogy helyhiány miatt nem tud teljesülni, és én személy szerint nem érzem fairnek, ha nem készítjük fel őket arra, ha más irányba kell menniük. Ők igazából tudásban ott vannak, csak meg kell nekik mutatni, hogy mit jelent egy központi felvételi, hogy ne ott találkozzanak először egy ilyen teszttel, ilyen feladattípusokkal. Lássák, hogyan néz ki ez, mit kell csinálni, mire kell figyelni – csak erre kell őket felkészíteni.

Elegendő volt ez a gyerekeknek, vagy jártak külön órákra is?

Volt, aki célirányosan máshová akart menni, ő elment külön tanárhoz. De jöttek hozzám azért is, mert a Regiben tudás szerinti csoportbontásban tanulják majd a matematikát, és ha most ezekkel a feladatokkal úgyis átnézünk mindent, akkor esélyük lesz jobb csoportba kerülni. Van egy remek magyar szakos anyuka az osztályomban, Kovács Kriszta, aki évek óta készít fel gyerekeket felvételire, így őt is felkértem. Volt szó még arról is, hogy néhányan kéttannyelvű gimnáziumba szeretnének menni, így Adri is bevállalta a plusz órákat angolból. Hozzá

is jártak ugyanúgy azok is, akik a Regibe készültek, mivel nyelvből is tudásszint szerint lesz csoportbontás. Ezekre az órákra azok a gyerekek jártak, akik tényleg akartak tanulni, az elején majdnem a fél osztály, végül 8-9 gyerek maradt kitartóan.

Mennyien mennek az osztályból a Regibe és hányan másfelé?

Négyen mennek állami középiskolába, egy gyerek a Fóti Waldorf Iskolába és 23-an a Regibe, az osztály jelentős része. Nagyon sokan jelentkeztek Fótra, de végül egy kivétellel mindenki úgy döntött, hogy a Regibe megy, pedig úgy tudom, mindnyájukat felvették Fótra is.

Ez egy nagyon szépen egyben maradt osztály. Az évek során érkezett új gyerekek is jól beilleszkedtek és színesítik az osztályközösséget. Biztosan ez is egy sikerélmény!

Az, abszolút! De nem tudom a titkot megfogalmazni. Az, hogy nagyon figyelnek egymásra és bárki bárkivel együtt tud dolgozni, talán annak is köszönhető, hogy kiskoruk óta csoportban dolgoztattam őket, és sosem tehettem meg, hogy valaki nem működik együtt a másikkal. Azt mondtam, hogy szünetben azzal játszanak, akivel szeretnének, nem szólok bele, de itt, a teremben mindenkivel együtt kell tudniuk dolgozni, nem csak a barátaikkal. Ez először egy kicsit döcögős volt, de aztán hozzászoktak, és ezáltal megismerhették a társaik másik arcát is, mint amit mondjuk a szünetben látnak. Volt olyan kislány, aki először nagyon zokon vette, amikor odaültettem egy gyerek mellé, de aztán rájött, hogy ő pont abban tud neki segíteni, ami nem megy olyan könnyen és kiderült, hogy

milyen jól tudnak együttműködni. Rájött, hogy tulajdonképpen milyen jó humora van és legközelebb, amikor újra egy csoportba kerültek, örült már ennek. Több ilyen találkozás is volt.

Mi vár még rátok az év végén?

Most is van még egy projektjük a XIX. századi történelemből, amit István, Katrin és Luca vezetnek, én segítőként, múzeumlátogatóként vagyok jelen. Lesz még egy euritmia-bemutatónk a Sasalmi Waldorf Iskolában, mivel Galina ott is tanít. Az ottani nyolcadikosok egy mesével készülnek, a mieink két balladát tanultak be, és a két osztály bemutatja ezeket egymásnak. Nagyon örültem, hogy Galina kitalálta ezt.

Milyen jó lesz ez majd a Regiben, biztosan sokan mennek majd közülük is oda!

Nagyon sokan voltak itt tőlük az évesmunka-előadásokon, a mieink közül is részt vettek páran az övéiken. Eleinte

csak egy-két sashalmi diák jött az előadásokra, majd egyre többen és végül szinte már a fél osztály itt volt. Sokan majd osztálytársak lesznek a Regiben, de több kapcsolat is valójában a TERMIK-táboros barátságokból indult.

Az utolsó héten megyünk még osztálykirándulásra, körbeciklizzük a Balatont, amire már évek óta készülünk. Most ez egy kicsit luxus kirándulás lesz, mert nem sátorozunk, ágyban fogunk aludni, főznek majd ránk és strandolni, pihenni fogunk a tekerés után.

Rátok is fér, hiszen az évesmunka-előadásokban is igazán kitettek magukért a gyerekek!

Így igaz! Nagyon ügyes volt szerintem mindenki, egytől egyig remek előadás volt mind, a legtöbben papír nélkül, összefüggően beszéltek. Év elején kaptak egy négyoldalas leírást az egész folyamatról, közben még az osztályórákon is sokat beszéltünk erről.

Mindig, amikor a következő részhez értünk, átbeszéltük, és jó érzés volt látni az előadásokon, hogy érdemes volt és beérett az, amin dolgoztunk az év során. Volt több előadás is, amiről azt gondoltam, hogy a szüleikkel jól begyakorolták otthon, de a legtöbbször kiderült, hogy ezt teljesen egyedül csinálták meg, önállóan vitték az egészet végig. Az is nagyon szép volt, ahogy egymásra figyeltek ebben is, ahogy együtt voltak, drukoltak egymásnak. Tudták, hogy kinek mire van szüksége, kit hol kell megtámogatni, mit kell neki mondani, kinek mi a nagy dolog: hogy az a lány, aki egész évben rajzolt, tudjuk, hogy nagyon jól megy ez neki, de az, hogy ki tudott állni az emberek elé és egy fél órát beszélt, nála egy óriási dolog volt. Mindenkiről tudták, hogy neki mi a nehéz és mi az, amit átlépett ezzel a kihívással.

Azt is érzékeltem nálad, hogy több dologban is tudatosan ápolod a folytonosságot. Például van egy könyvetek,

amiben benne van az összes bizonyítványvers kicsi koruk óta és olvasgatják, forgatják. Nagyon tetszett a legutóbbi évszakünnepen is, hogy a nyolc évből bemutatottak valamit egyfajta tudatos visszatekintésként.

Az évszakünnep-ötlet Barbitól származik. Kérdezted már korábban, hogy honnan veszem az ötleteket. Vannak ötletek, amiket meghallok és leírok magamnak. Ezeket néha átlapozom, aztán kidobom, vagy annyira motoszkál bennem, hogy végül megcsinálom. Az évszakünnep-bemutatót a gyerekek az első perctől kezdve magukénak érezték – ez is egy megerősítés számomra az új ötleteknél. De általában át szokott menni náluk, ami engem nagyon megszólít. Biztos nem véletlenül érint meg engem valami, vagy kapok valahonnan egy impulzust. Ezekre most már nagyon hallgatok és nagyon bátor lettem benne, hogy ha valami ennyire erősen jön, akkor azt megcsinálom, és általában az

ilyesmiből valami jó süll ki. Már csak azért is, mert ezek nem jönnek minden nap, ezek ajándékok. És ha ajándékot kap az ember, akkor fogadja el!

Előfordult ez fordítva is, hogy valamire nagyon nem jutott eszedbe semmi?

Persze, minden évben van egy-egy epocha, ami csak „na jó, ez is meg volt...!”-ra sikerül. De mindig bízok abban, hogy a következő valószínűleg sokkal jobban sikerül majd. Nem vagyok maximalista, el tudom fogadni, hogy nem lehet minden epocha tökéletes.

Az évek során mindent tanítottál, a fizikát, kémiát is, amit sokan le szoktak már adni felsőbb osztályokban.

Igen, mert reál beállítottságú vagyok. Középiskolás koromban – nem tudom, ki emlékszik a KÖMÁL-lapokra – volt egy levelezős verseny, amin fizikából (és nem matekból) vettem részt. Szerettem a fizikát és a kémiát is, ezért is nem adtam le

ezeket a tantárgyakat, gondoltam, meg tudom én is csinálni. Legközelebb lehet, hogy leadnék epochákat, de nem ezeket, hanem inkább olyanokat, amik nem nagyon érintettek meg. Például a biológiában nem mindig találtam meg magam, vagy a földrajzban, pedig nagyon szeretem a térképeket és az országokat. Lehet, hogy a legközelebbi osztályomnál keresek majd erre segítséget.

Pedig nagyon tetszett, ahogy feldolgoztátok a földrajz-epochát az első karantén alatt, láttam a műveket az oktatási felületünkön, az is nagyon tevékenységközpontú volt.

A karantén alatt arra törekedtem, hogy ne legyenek sokat a számítógép előtt és inkább rajzolás-alkotós feladatokat kapjanak. Érdekes, hogy megpróbáltam hasonlót a következő évben élőben egy másik kontinenssel is, de itt már nem működött, ami nagyon furcsa volt...

Sokáig szülő is voltál egyidejűleg az osztálytanítóság mellett. Volt-e olyan, ami benned belső konfliktust okozott és szülőként mást gondoltál volna, mint tanárként?

Ez nem könnyű, biztosan Te is tudod. Sokat tanultam is belőle, például, ha volt olyan, ami szülőként nem tetszett annyira, akkor azt próbáltam másképp csinálni. De ha szülőként azt éltem meg, hogy egy-egy dolog milyen jó, akkor megpróbáltam ezt áthozni a saját osztályomba. Amikor egyszerre voltam itt szülő és tanár is, akkor egyfelől az volt nehéz, hogy ha valami disznóságot csinált a gyermekem, akkor, amint szembe találok a folyosón a tanárával, máris megtudtam.

Pedig nagyon rendes gyerekeid vannak!

Igen, de azért előfordult náluk is, és ha nem lettem volna itt, lehet, hogy soha nem szereztem volna erről tudomást. Nehéz volt a gyermekem felé is, hogy ne vigyem haza.

A gyermekeid hogyan élték meg, hogy itt tanít az anyukájuk az iskolájukban?

Pankát tanítottam, de az nem volt jó ötlet, pedig gondoltam, hogy ő bírná ezt a legjobban, így a fiúkat már nem is vállaltam semmilyen szinten. Egyébként azt mondták, hogy igazából azon kívül, hogy télen elkaptam őket rövid gatyában a tornasátor felé menet, nem okozott ez különösebb konfliktust nekik.

Ők már nagyok, a legkisebb is már középiskolás, de nyilván más volt ez még az indulásnál. Az előző interjúban azt mondtad nyolc éve, hogy a legnagyobb

kihívás számodra, hogyan tudod majd a családi életet összehangolni a munkával, ráadásul még az osztálytanítói képzést is akkor végezted. Hogy sikerült ez az első években és mi a helyzet most?

Mindenképp meg kell említenem a férjemet, Balázst! Kérdezted korábban a kiegyensúlyozottságomat: ehhez szorososan hozzátartozik ő, nélküle nem menne mindez, nagyon támogató volt mindvégig. Bármikor fordulhatok hozzá segítségért. Ott volt az első osztálykirándulásunkon, és most eljön velünk az utolsóóra is. Kedveli őt az osztályom is.

Rengeteg figyelmet kíván az osztálytanítóság mind a készüléskor vagy fizikai távollétben is.

Igen, de egy idő után összeszoktunk, vannak időszakok, amikor nagyon sokat kell itt lenni, de vannak lazábbak is. Nyilván ők is tudják, hogy a tanév vége egy örület, június 24-ig anya kiesett a család életéből és nekik kell például főzni. Összességében szerintem sikerült jól megtalálni ebben az egyensúlyt, de biztos tudnának a gyerekeim olyanról mesélni, amikor hiányt éreztek, de melyik gyerekekkel nem fordul ez elő, ha az anyukája dolgozik!

Évekig vállaltál feladatot az iskolavezetésben is, a VTK-ban.

Azt gondolom, hogy a képességeim, erőm meg lenne, de nem szólított meg ez a feladat igazán. Amíg otthon voltam, saját vállalkozást vezettem – babavarrás és webshop – és tudom, hogy ez mivel jár. Már akkor kérdés volt nekem, hogy vajon ezt akarom-e csinálni vagy tanítani szeretnék – és én a tanítást választottam. A VTK-val újra megerő-

södött bennem, hogy én leginkább tanítani szeretek, de persze részt veszek feladatokban – mint például órarend- vagy költségvetéskészítésben, tételek átnézésében –, amelyekben úgy érzem, hogy a logikus agyammal tudok segíteni. Amikor előkerülnek a számok, abban szívesen dolgozom, de egész évben ezzel foglalkozni, az olyan tulajdonképpen, mint egy vállalkozásvezetés.

Ha marad a sok minden mellett szabadidőd, mit csinálsz szívesen?

Télen olvasok, vagy szívesen kézimunkázok – ennek megmaradt teljesen a szeretete –, amikor pedig eljön a jó idő, akkor túrázok vagy biciklizek. Idén is tervezünk nyári táborot Rábel Nagy Ágival, amit most már évek óta csinálunk és nagyon kiforrtta magát. Az első években nagyon izgultunk, hogy összejön-e a minimum létszám. Most 32 jelentkezőnél tartunk, és már csak négy helyünk van, mert van egy maximum-létszám is. A harmadik kísérő gyerekkori barátnőm, aki Balatonalmádiiban lakik, ő is hoz egy csapatot, valahogy a Hajós iskolába is eljutott a híre a táborunknak, onnan is jönnek többen és persze tőlünk is jelentkeztek sokan – így vegyes lesz a társaság, ami jó szokott lenni.

Amikor az előző interjút készítettük, tele voltál várákozással a nyolc évet illetően, teljesen érthető módon. Most mi van benned, ha előre tekintesz?

Még abszolút a lezárással vagyok elfoglalva és készülök a fejlesztőtanárs-képzésre, amit már évek óta terveztem. Egy-két hónapot biztosan pihenni fogok és nyitottan állok az elé, hogy mit hoz az élet!

Az interjút készítette: Kecskés Judit

ISKOLAI ÉLET

„AMIKOR VÉGE A HANGPANC SINAK, AKKOR AZOK A HANGOK A SZÍVEM BEN MARADNAK.”

Interjú Farkas-Molnár Judittal

Iskolánkban a délutáni foglalkozások sorában működik egy igazi különlegesség, ahol a gyermekek megpihenhetnek, kicsit befelé figyelhetnek és feltöltődhetnek a mindennapok sűrűjében. Ez az ún. „Hangpancsi” Farkas-Molnár Judit vezetésével, melyről már olvashattunk a Dióhéj tavalyi, pünkösdkor megjelent számában, és megismerhettük a résztvevő gyermekek érzéseit, gondolatait is, melyekből a fenti idézetet választottuk. Hogy mi is történt az elmúlt egy évben, milyen konkrét meg tapasztalásokkal gyarapodtak a résztvevők és a foglalkozás-vezető, erről beszélgettünk Judittal.

Most már második éve tartasz Hangpancsit az iskolában, egyre többen járnak Hozzád.

Igy igaz, idén főként a másodikosok közül és néhányan a harmadik osztályból jelentkeztek, nagy örömmre olyan sokan, hogy két csoportot is tudtam indítani.

Bár olvashattunk már róla korábban, de mit is csináltok pontosan ezeken a foglalkozásokon? A gyerekek is kézbe vehetik az eszközöket?

Ezek az alkalmakon megismerkedünk a hangtálakkal, a hangjukkal, a rezgésükkel, kipróbálhatják, sőt megtanuljuk jól használni is ezeket, megütni, dörzsölni. A játékok között vannak olyanok, amikor csak hallgatják ezt, de van, amikor ők játszanak rajta egymásnak.

Hallgatjuk és megfigyeljük a hangokat, hogy a testünkre hol és hogyan hatnak – nagyon szépen alakul például a testtudatuk is ezáltal.

Különböző méretű hangtáljaim vannak, a kicsivel a kezükben tudnak sétálni és egy másik gyermek körül játszani vele, és van közepes méretű is, amit akár már a testükre is helyezek. A nagyot pedig nagyon szeretik megszólaltatni, azt közvetlenül is érzékelik.

Mindenki más és más hangot szeret. Lehet, hogy egyik héten egy kicsi, magasabb hang, másik héten pedig egy mélyebb áll legközelebb egy adott gyermekhez, és azt választja.

Van kedvencük? Vagy ez mindenkinél más?

Erre a gyerekek egyesével tudnának válaszolni. Azt mondhatom, hogy a hangtálak között is van egy-két kedveltebb alaphang, amit sokan szeretnek. De emellett vannak még hangterápiás kiegészítő hangszerek is, ilyen a koshi, a líra vagy az óceándob. Idén kora tavasztól a csellómat és a hangomat is bátrabban bevontam a hangfürdő-részbe, és ezt kifejezetten kérik már azóta a gyerekek, ha megkérdezem, milyen hangszert szeretnének benne. Ez személyesen nekem nagy öröm. Év végére megérkezett a gong, amire én magam is sokat vártam. Most ez lett az „új” kedvenc.

Meglepő, hogy egy ilyen erőteljes hangszer is része ennek az élménynek!

Igen, ez egy 60 cm átmérőjű gong, már a látvány is hatással volt rájuk. A hangját a helyükön ülve, kezüket a parkettára helyezve is érezték, az egészen halk megszólaltatástól egy kicsit felerősítve

nagyon megérintette őket. Számomra az volt igazán megerősítő az egy évnyi foglalkozás után, hogy mindenki nagy figyelemmel és érzékenységgel, gyönyörűen tudta megszólaltatni a gongot, minden korábban megtanult szabályt, kérést figyelembe véve. Ez volt év végén a legnagyobb élményünk.

Milyen tapasztalatokra tettél még szert a Hangpancsik során?

Sokféle gyermek jár a foglalkozásokra, így többféle dolgot adhat a különböző személyiségű gyermekeknek ugyanaz a folyamat. Van, akit lassan nyitogat, van, akit elcsendesít, van, aki pihenni tud, van, aki befelé figyel, van, aki játékként éli meg. Szeretik a gyerekek. A mai világban egyre nagyobb szükség van a nyugalom megteremtésére, arra a képességre, hogy elengedjük magunkat és megpihenjünk. A Waldorf-pedagógia egyik fontos törekvése, hogy élményt, örömet, elmélyülést adjon. Ezeket a Hangpancsi által is megkapják a gy-

rekek. Így tényleg úgy érzem, ez a lehetőség is egyfajta válasz a mai kor kihívásaira.

A szülők is így látják ezt?

Néhány szülő konkrétan visszajelezte, hogy a foglalkozás után aznap délután mennyire jól volt otthon a gyermekük, nyugodtabbak, pihentebbek, összeszedtebbek lettek. Többségében pedig azt hallom, hogy a gyerekek szeretnek járni Hangpancsira és szívesen folytatnák.

Te mit tervezel, folytatod jövőre a foglalkozásokat?

Igen, a leendő másodikban meg fogom hirdetni és a mostani csoport is megmarad. Néhány szülő igényét fejezte ki, hogy nagyobb testvér is szívesen jöjjön, így szeretnék elindítani még egy csoportot a leendő 4-5-6. osztályos jelentkezőkből.

A Májusi Pikniken a felnőtteknek tartottál Hangpancsit – így is nevezted, nem Hangfürdőnek, bizonyára okkal!

Kifejezetten így hirdettem meg valóban. Egyrészt kaptam felkérést erre, másrészt pedig a közismert Hangfürdő általában relaxációval, ráhangolódással kezdődik és ezután jön maga a „hangokban való fürdés”. Én úgy érzem, hogy a mai világban ennél többre van szükség: találkozni a hanggal, egymással és lehessen szociális kapcsolódás a zene által is. A Hangpancsiban megjelenik ez az oldal, így a résztvevők a hangszerekkel is találkozhatnak. Megérezhetik, ismerkedhetnek a hanggal, rezgéssel, konkrétan megtapasztalhatják őket saját testükkel – én ezt fontosnak tartom.

Hogyan fogadták ezt a felnőttek?

Még a Piknik előtt néhány szülővel elindultam egy ilyen folyamatban, innen jött az inspiráció és szerintem a felkérés

is. Kifejezetten pozitív visszajelzéseket kaptam az alkalom után, és szívesen próbálták ki a hangtájakat is, illetve az egymással való találkozást többen megköszönték. Én magam figyeltem az arcokat, láttam a változást, a megélést. Örülök, hogy kipróbálhattam ezt a felépítést.

Tervezed, hogy felnőtteknek is fogsz tartani valami hasonlót a jövőben?

Igen, ösztön szeretnék egy felnőtt csoportot is indítani, akár állandó tagokkal, persze ha lesz erre igény. Ebben az esetben kicsit többet is tudunk adni egymásnak, mint magán a Hangutazáson – mert így neveztem el az alkalmat a felnőttek számára a Pikniken. Vagy akár csak egy-egy meghirdetett időpontban tartok majd ilyen foglalkozást, meglátjuk majd, mindenestre kíváncsian várom a fejleményeket!

Szívből kívánunk ehhez a munkádhoz is további sok sikert és örömet!

Farkas-Molnár Judit és Kecskés Judit

A VARÁZSFUVOLA VARÁZSLATOS VILÁGA

*“A tett szépsége: megtenni, az élet szépsége: megélni, és a dolog lelke a gondolat.”
(Eugene Fitch Ware)*

Rendhagyó módon ezúttal a hatodikosaink és kedves szülőtárs élményeinek, tapasztalatainak bemutatása mellett korábbi Dióhéjakban megjelent írásokból kiemelt részletekkel is megpróbáljuk átélhetővé tenni a Varázsfuvola hangulatát azoknak is, akik még soha nem látták diákjaink előadásában, és visszaidézni a varázslatot azoknak, akiknek akár idén, akár korábban lehetőségük volt megnézni.

Részletek a Dióhéj 2015 János-napi számából

De hogyan is lett hagyomány iskolánkban, hogy ebben az életkorban viszik színre a diákok ezt az igen sokrétű, nagy kihívást jelentő művet? Mi volt az eredeti

impulzus, miért éppen a Varázsfuvola és miért éppen a 6. osztályban dolgoznak vele azon túl, hogy tantervünk is ekkor ajánlja ezt a darabot? Farkas-Molnár Judit zene- és drámatanárként hihetetlen energiával először mutatta be ezt a szép játékot több mint 10 évvel ezelőtt (ami most már több mint 15 éve – a szerk), hagyományt teremtve ezzel iskolánkban.

A Varázsfuvola meseszerű történetében a diákok tiszta alapértékekkel találkoznak: koncentrált képekben jelenik meg a jó, az igaz, a fényminőség, szemben az önző érdekeit szem előtt tartó sötét, gonosz erővel. A két erő közötti konfliktust az ősi erőkből táplálkozó bölcs, isteni minőség oldja fel, utat, teret nyitva a fénynek, a tiszta szeretetnek, szerelem-

nek, az összetartozásnak. A kamaszkor küszöbén olyan tartalmak ezek, amelyek útravalóul szolgálnak a gyerekek fejlődéséhez, későbbi felnőtté válásához.

Ebben az életkorban a gyermek lelki fejlődésében olyan szakaszba lép, amelyet az állandó változás jellemez minden téren: fizikai, lelki és értelmi síkon egyaránt. A gyermekkor megszűnik, az individuum pedig immár megszületőben van. Teljes útkeresés jellemzi őket, amihez jó fogódzót adhat az egész Varázsfuvolát átívelő út bejárása, mely a sötétségből a fény felé vezet. Megtapasztalhatják, mit is jelent bejárni egy meghatározott utat, amely során alázattal, kitartással, áldozattal felül kell kerekedniük önmagukon. Próbákat kell kiállniuk, miközben újra és újra arra kényszerülnek, hogy befelé figyeljenek. Mindemellett a türelem, a várakozás, önuralom is nagyon komoly

szerepet játszik, mely szintén elengedhetetlen minőségei későbbi életüknek. Az út bejárása során új minőségű emberi kapcsolatok alakulnak ki – barátság, szerelem –, amelyek nélkül elképzelhetetlen lenne a végső cél elérése. Számos megpróbáltatáson mennek keresztül, miközben olyan érzelmeket élnek át, melyek segítséget nyújthatnak ebben az életkorban megjelenő érzelmi viharok és későbbi életük során érzelmeik megéléséhez, kezeléséhez. Megtapasztalhatják, hogy minden konfliktusban, belső lelki vívódásban segítségként mindig ott vannak az isteni erők. De a “varázsfuvola” varázserejét csak akkor használhatják, ha kellőképpen megküzdöttek maguk is.

Ez az életkor, amikor a színjátszás terén már előtérbe kerülhet az egyéni szerepvállalás, míg korábban inkább a közös játék, a kórusban való beszéd volt

jellemző. Komoly kihívásokra van szükségük, hiszen – mint ahogy érzékelhetjük is – nagyon színvonalas munkákat képesek létrehozni, megalkotni ekkor már. Hangszeres, énekes tudásban is sokan már olyan szintre jutnak ebben az életkorban, hogy képesek a nehezebb dalok egyéni, duóban és több szólamban való bemutatására.

Balog Lehel, Kecskés Judit és Tápai Dóra gondolatai

Részletek a Dióhéj 2017 János-napi számából

Azok közé tartozom, kiknek számára ez az alkotás maga a csoda.

Fiatalemberként Mozart zsenije kozmikusan volt számomra érezhető, s talán ő volt az az alkotó, akivel kapcsolatosan a "zseni" fogalma igazi értelmet kapott. Aki megkérdőjelezhetetlen, s akinek munkássága egészen új dimenzióba helyezte ifjúkoromban a "komolyzene" fogalmát.

A történet tökéletes egész, ősi népmesei motívumokkal, szimbolikával, bárkinek bármely korban érthető. A legromlatlanabb gyermeki lélek éppoly mélyen megrezdül, mint a felnőtt értelem. (Most kezdik Bécsben Schikanedert igazán "fel-emelni" Mozart mellé, mint olvastam a napokban.)

Nekem a Varázsfuvola valahol Weöres Sándor mellett volt mindig lelkem és értelmem polcain. A mese mint remek-

mű. A titok, mit mindenki ért, ha avatott személy közli. A világ legprofánabb és legbölcsebb tartalmai, melyeket Papagenók és Taminók egyaránt értenek. A világ leggonoszabb és legmagasztosabb céljai találkoznak. Félelmetes erők ellen kelnek hadra a szent emberek. Méltóvá kell lenni, beavatottá kell lenni, ki igazán vállalja a harcot. Segít ebben a szerelem, a legszebb, legerősebb erő. Súlyos gondolatok, magas eszmék és a humor találkozik. A Varázsfuvola története egyetemes történet, mindenkinek utat mutat, mindenki részese.

Nagy vállalkozás ezt a művet ifjú embereknek megvalósítaniuk. Azt gondolom, a legfontosabb, hogy tényleg értsék, hogy itt miről is van szó. Ezután következik, hogy képesek-e úgy részt venni a folyamatban, hogy számukra mindvégig örömet jelentsen mindez. Hogy ők ezt szeretnék tényleg bemutatni.

Ezután jöhetnek a technikai problémák. Egyáltalán melyik gyerek képes egy-egy szerepbe úgy belebújni, hogy ez számára "kényelmes" legyen.

Kik lesznek a pozitív hősök? Ki legyen a felmagasztosult Tamino, és ki az egyszerűen gondolkodó Papageno? Vonz-e bárkit a gyerekek közül, hogy a legszembetűnőbb személy – Sarastro – szerepébe bújjon? Van-e, aki hitelesen tud azonosulni a gonosz Éjkirálynő, vagy éppen a szerencsén Monostatos alakjával?

Szeretne-e valaki Papagena lenni, de úgy, hogy több jelenetben csúf, rikácsoló vénasszonyt kell alakítania? Van-e "három fiú", akik csak olykor bukkannak fel, kisebb jelentekben, vagy a "három hölgy", akik szépek ugyan, de kiállhatatlan nőszemélyek? Van-e önként jelentkező Tamina szerepére, akinek el kell játszania heteken keresztül, hogy olthatatlanul szerelmes a neki rendelt hercegbe? Ezek

a kérdések persze felnőtteket is megpróbálnak, egy 12-13 éves diák óriási lelki tusát vív, nagyszerű szociális érzékről tesz tanúbizonyságot, ha az "ügy érdekében" hajlandó ilyesmire. És ha szeretne is egy-egy szerepet, valóban képes-e rá, hogy eljátssza azt?

Kőhalmi Ákos

Diákíráások a Varázsfuvola-előadásról

Szabó Ágota:

Most itt ülök a szobámban és fogalmazást írok, miközben Nóri a nappaliban az Éj királynője áriáját hallgatja németül. Nekem nagyon megtetszett az ötlet, hogy előadjuk a Varázsfuvolát, csak éppen nem tudtam, hogy mi legyek. De miután leírtuk Andreának az ötleteinket, már tudtam a választ, csak attól féltem, hogy én nem lehetek hölgy (a három hölgy egyike – a szerk.), mert Dorkáék

lesznek. Az olvasópróbák nagyon izgalmasak voltak, aztán mikor Jutkával is fejből elkezdtünk próbálni, még izgalmasabbak lettek. Volt egy rész, amit mindig elrontottam, és ezért nagyon sokszor rosszul éreztem magam miatta. Mindig én rontottam el, mindig annál a résznél és mindig miattam kellett újra kezdeni. Aztán ebből okulva megtanultam ezt a részt, de utána pedig pont a főszereplő nem tudta, hogy ő jön, idővel persze ő is megtanulta.

Amit én nagyon szerettem benne, az a díszlet volt: fölrakni a leveleket, kirakni a madarakat, megcsinálni a szentélyt, ez mind nagy élmény volt. Sokszor tök korán bejöttem, hogy az első képhez berendezzem a színpadot. De többször is úgy éreztem, hogy fölösleges, amit csináltam, mert az azon jelenethez tartozó ember nem értékelte és azt mondta: szerintem ez nem kell oda, illetve nem muszáj, de ha akarod, lehet. A ruhán irtó

sokat agyaltunk, mindenkinek más volt a véleménye, de végül csak eldöntöttük. Az énekek nagyon jók voltak, én külön megtiszteltetésnek éreztem, hogy a másik csapat előadásán fuvolázhattam a zenekarban a függőnyhúzásnál.

Az első főpróbán kicsit bakiztunk, a második ebből okulva jobb lett. Szerintem ebbe az előadásba mindenki belerakta a maximumot, és ezért két ugyanolyan szuper előadást láthattunk. Szívből köszönöm az egész osztálynak, Andreának, Jutkának, Margó néninek, Vera néninek, Nóri néninek és az egész zenekarnak, és végül a szülőknek!

Farkas-Molnár Diána:

Szerintem nagyon jó időszak volt, és az előadás is nagyon jól sikerült. Azzal a pár hibával együtt is egész jó volt. Szerintem ez csak a lámpaláz miatt volt, és én is

volt, amikor rontottam. A főpróba szerintem kicsit jobb volt. A gyakorlás heteit én élveztem, viszont nagyon fárasztó volt, és kevésbé tudtam figyelni délután a különórákon.

Mindkettő csoport figyelt, koncentrált és voltak, akiknek improvizálni kellett néha, de nagyon jól megoldotta mindenki. Én nagyon élveztem és szerettem ezt az időszakot.

Nemes Tara:

Szerintem a Varázsflauta nagyon összerázta az osztályt, mindenki kedvesebb lett. Az elején zötyögősen indult, de a végén mindenki belejött. Sokat segített Jutka és Nóri néni. A főpróbák kicsit megerőltetőek voltak, de megérte, és az előadás fantasztikus volt. Imádtam, kár, hogy vége van, mindenki most is a

szöveget mondja egész nap és ez vicces. Annyira jó volt, annyira imádtam!

Takács Léna:

Szerintem mindenki mindent beleadott, hogy jó legyen, és nagyon jó is lett. Jó volt látni, hogy milyen dolgokra is képesek vagyunk, és hogy ilyen szépen tudunk együttműködni. Nagyon jó volt az is, hogy mindenki figyelt a másikra és segítettük egymást. És mindenki nagyon-nagyon ügyes volt!

Szőke Szonja:

Nekem nagyon tetszett a Varázsfuvola-időszak. A próbák és persze az előadás is vicces volt néha-néha. Mindenki nagyon odafigyelt és segítette a

többieket. Ha elrontottunk is valamit, azt néha fel tudtuk fogni úgy is, hogy nevettünk rajta. Most már ugye vége van a Varázsfuvola-időszaknak, de én örökké emlékezni fogok erre és vissza fogom sírni. Nagyon köszönöm Jutkának, hogy velünk volt ebben a pár hétben és elég kitartóan segített ebben az előadásban. Köszönöm Andreának is, mert ő is sokat segített és Nóri néni is a dalokban. Nagyon jól érzetem magam a szerepemben. Mondjuk, úgy visszagondolva, szívesen lettem volna Monostatos is, de ezt most hagyjuk. Még mindig dúdolgatom azokat a dalokat, amiket megtanultunk, pl. „Már int a hajnalrózsza ujja”, „Ez út a cél felé vezet”, „Pa-pa-pa”, „Mily szép ez”, „Jó barátság szívhez szól”, „Másnak bezzeg szép az élet”, „Az erdőt járva sípolok”, „Mily bűvös látomás e kép”, „Ho-ho-há-

há”, „Egy tűzről pattant lányka”, és még sorolhatnám őket. Várom már, hogy mi lesz a következő előadásunk!

Izgalmas érintettség révén egy szülő-társunk, Orsovai Krisztina is vállalkozott arra, hogy megossza élményeit:

2012-ben lehetőséget kaptunk arra, hogy a nagyobbik lányom Kerek Kata Budapestről, állami iskolából a 6. osztályban a gödöllői Waldorf iskolában folytassa tanulmányait, Ruszkay Andrea osztályában. Óriási változás volt ez a családjunk életében. Eszter akkor a Szigetkék családi napköziben vált ennek a közösségnek a tagjává 3 évesen.

Rengeteg segítséget, támogatást, szeretetet kaptunk mindkét helyről.

A 6. osztály abban a tanévben a Varázsfuvolát adta elő, ahol Kata Paminát játszotta. Sokat készültek és emlékszem, Eszter csillogó szemmel ült a kis padon az első sorban és csodálta az előadást és a nővérét. Rajongott a szereplőkért.

A szadai óvoda izgalmas évei után legnagyobb örömünkre Eszter osztálytanítója is Ruszkay Andrea lett. És az idén hatodikos Sinkovszki Eszter a Varázsfuvolában Papagénát alakította, amit nosztalgikus rajongással nézett végig nővére 9 év után.

Édesanyaként óriási öröm és büszkeség tölt el, ahogy a lányaimat nézem és tudom a legjobb döntést hoztuk amikor ennek a közösségnek a tagjává váltunk.

HATODIKOS VERSEK

VERSFORDÍTÁSOK

Christina Rossetti

An emerald is as green as grass

An emerald is as green as grass;
A ruby red as blood;
A sapphire shines as blue as heaven;
A flint lies in the mud.
A diamond is a brilliant stone,
To catch the world's desire;
An opal holds a fiery spark;
But a flint holds fire.

Értékes kövek

A smaragdzöld akár a pázsit,
A rubin vércsepre hasonlít,
A zafír kék, mint fönny a menny,
A tűzkő sárban fekszik lenn.

A gyémánt csodálatos kő,
a világ minden vágya ő,
az opálban szikra van,
de a tűzkő tüzet ad.

Szabó Ágota

A smaragdzöld, mint a fű
A rubinvörös, mint a vér,
A zafír kéken csillog, mint a menny,
De a tűzkő csak a sárban fér.

A gyémánt egy briliáns kő,
Erre vágyik a világ.
Az opál tüzesen csillog,
De csak a tűzkőben van tűzvirág.

Szentmarjay Lenke

Székely Dóra, 6. osztály

György Ábel, 6. osztály

Tűnődés elalvás előtt

Miért van az, hogy a kocsik nem repülnek?
Hogy a vonatok mindig csak gurulva mennek?
És miért nem tudunk az időben utazni?
A múltbéli évekbe gyorsan visszamenni?

És mégis az autókra miért nem raknak szárnyat?
Mindenki mindig szabadon szállhatna.
Jaj! de anya mérges lesz, ha sokáig fenn maradok,
és egy csomó bugyuta kérdésen gondolkodok.

Székely Dóra

KÖZÖSSÉGI ÉLET

SZERDAI APUKA AKCIÓCSOPORT

Az „Apuka Akciócsoport”, mint megannyi más, például a „vakcináció” vagy az „oltakozás” szavunk, a pandémiának köszönheti létét.

Történt, hogy az első osztályosok második félévét 2021-ben elsöpörte a karantén. Ez az időszak a gyermekek számára még kevésbé a tárgyi tudásról szól, inkább a szociális együttlétről, az iskolás minta megéléséről. Na, pont ezt nem lehetett online megcsinálni.

Mivel a szabályok egyetlen dolgot engedélyeztek, vagy inkább nem tiltottak, a természetjárást, ezért a szülői közösség egy része nekiállt kirándulásokat szervezni, szigorúan civil kezdeményezés-ként, amire „néha” azért meghívtuk Ákos bácsit is...

A szervezés könnyen ment, mivel az elsős szülők jelentős része már az oviban is szülőtárs volt, ráadásul a szerencsés véletlen, vagy valami más, nagyon agilis, vállalkozó kedvű szülőket sodort össze.

Legalább tíz alkalommal mentünk kirándulni, jellemzően szerdánként, mert valahogy ez a nap felelt meg legtöbbszörünknek. Bejártuk Gödöllő, Isaszeg, Fót, Szada jobbnál jobb helyeit, mindenki boldogan lépett ki az elzártság ketrecéből. Aztán egyszer csak véget ért a karantén, újra

lehetett iskolába járni, de megmaradtak a szerdák és a jókedv, a motiváció.

Az utolsó kiránduláson Révész Gabi vetette fel, hogy Ágó Boróéknál az udvaron rengeteg faanyag halmozódott fel az építkezésből, jó lenne rendet rakni, szögteleníteni. Nosza, elsőként az óvodai apuka-kör mozdult (Szücs Gábor, Ponyiczky László, Kiss Csaba), kikhez nyomban társul szegődtek jónéhányan (Tibold Győző, Hajdú Attila, Bencze Bulcsú, Kádár Zsolt), s így pillanatok alatt össze is állt az az ütőképes csapat, melynek tagjai nem csupán akarnak, hanem tudnak is együtt dolgozni.

Ez igazán akkor derült ki, amikor a farendrakás közben szóba jött, hogy Boróék legnagyobb problémája most a tetőtéralfalat betonozása, mert ahhoz brigád kell, ami pedig nincs. Lett.

Négy hétig jártunk szerdánként betonozni. Jellemző forgatókönyvként a gyerekeket ki-ki bevitte a suliba, ahol összeállítottunk két telekocsit, majd irány Isaszeg, ahol ebédig betonoztunk, majd ebéd után vissza az iskolába. Ezt annyira felfejlesztettük, hogy a második alkalomra már elkértük az iskola betonkeverőjét, és két keverővel gyártottuk a betont. Az utolsó szerdán pedig Boróék helyett hozzánk jöttek el a fiúk, ahol egy

egyedi tyúkol összeépítésében és elhelyezésében segítettek.

De ennek is vége lett, jött a szünet, majd ősszel hiányozni kezdtek a szerdák. Új feladatokat kerestünk és találtunk. Szedtünk szemetet az iskola körül, voltunk vakolni, összeraktunk gépkocsibeállót, takarítottunk kertet, temettünk be gödröt, továbbá most, még az év vége előtt szétszedünk és elhozunk egy fóliásátor-keretet, amit ingyen megkapott az iskola. Az idén már volt két esti TMK (Termelést Megelőző Kutatás) megbeszélésünk a Sörkertben, ahol nagyon sok és fontos apuka-problémát vitattunk meg.

Az Apuka Akciócsoport létrejötté és élete egy organikus fejlődés eredménye. Adott volt egy közösség, melynek tényleg csak egy kis szikrára volt szüksége ahhoz, hogy lángra kapjon a munkakedv, és általa közelebb kerüljenek egymáshoz a csapat tagjai. Ez nem egy zárt brigád, bárki bármikor csatlakozhat. Igazából írásomnak is az a célja, hogy felszabadítsa a gátlásokat, segítsen apukáknak, vagy

akár anyukáknak is egymáshoz közelebb kerülni. Nem kell hozzánk csapódní, bár nyilván könnyebb. Máshol, más osztályokban is lehet erre alkalmat, csapatot találni, biztos van is. A miénk talán abban különbözik a többitől, hogy nem egy projektre, hanem úgy néz ki, egy hosszabb feladatsorra jött létre.

A karantén után és alatt jó volt az egyébként jellemzően irodai munkát végzők számára egy kis kézzel fogható tevékenység, másfajta elfáradás. Most pedig a kalákamunka élménye vonzó: egy csapat tagjai vagyunk, akik a két kezünkkel tudunk létrehozni valamit. És még egy fontos dolog: merünk kérni egymástól, merünk munkákat feldobni! És az megy, akit érdekel. Vagy ráér. Vagy mindegy, miért, csak ott van. Számíthatok a másokra, számíthatnak rám. Ez a kaláka. Ahol nem forintban és négyzetméterben mérik a munkát, hanem eredményben. Mert ami megvan, az készen van.

Ponyiczky László és Kiss Csaba

5 évvel ezelőtt, a 2017 János-napi számunkban olvashattátok először a ballagó/búcsúzó diákok és szülők visszaemlékezéseit az itt töltött évekre. Azóta minden évben megkérjük az emlékek felidézésére búcsúzó diákjainkat, valamint olyan szülőtársainkat, akik hosszabb-rövidebb ideig közösségünk tagjai voltak, akár több gyerekük is járt ide, és most végleg „elballagnak” iskolánkból. Nagy örömünkre idén is többen vállalták ezt a visszatekintést, olvassátok szeretettel!

SZÜLŐI VISSZATEKINTÉSEK

Boros Bernadett:

Emlékszem, amikor bő négy évvel ezelőtt először jöttünk az iskolába beszélgetésre, Melinda valami olyasmit mondott, hogy még soha nem találkozott ennyire csendes és megszeppent gyerekkel, mint Szofi.

Számunkra az első megkapó élmény az volt, amilyen nyitottsággal és lelkesen fogadta az osztály a lányomat. Úgy gondolom, szülői felelőségünk, hogy gyermekünk milyen közösségbe kerül, és mostanra minden kétséget kizáróan beigazolódott, hogy a Gödöllői Waldorf nagyon jó választás volt.

Az a lelki és szellemi minőség, empátia, az összetartó osztályközösség, ami Melinda „szárnyai” alatt alakult, formálódott az évek alatt, megfizethetetlen. Nem kevésbé a szaktanárok figyelme, amivel gyermekeink egyéni adottságait szem előtt tartva segítették őket az úton. Nagyon megható volt látnom Szofi vállalását a februári színdarabban, a Chioggiai csetepatéban: mérföldkőként éltük meg. De a drámásokkal Kecskés Jutka szeretetteljes irányításával, támogatásával is szép és izgalmas élményekkel gazdagodott a lányom az évek során, például nagy meglepetés volt számunkra

Máté Szófia, 8. osztály

a farsangi Monty Python-jelenetben a szereplése, ahol olyan oldalát mutatta meg, amit még mi sem láttunk eddig.

Fantasztikus látni, hogy így év végére milyen szépen bontakozik ki a nyolcadikosaink egyénisége; az évesmunka-előadások is meghatározó élményként maradtak meg. Nagyon jó a tudat, hogy szeptembertől többségük közösen folytathatja a Regiben.

Köszönjük a közös pillanatokat, a szabadságot, a nyugalmat és könnyedséget, a szellemi, lelki megéléseket, amit ebben a sokszínű, gazdag közösségben megtapasztalhattunk!

Hálás szívvel gondolunk Rátok.

Nagy Zsuzsanna:

A mi waldorfos történetünk nem is olyan régen kezdődött. Amikor Dóri negyedik korában egyértelművé vált, hogy a helyi iskola helyett másikat kell keresnünk, felmerült bennem, hogy vajon megpróbálhatnánk-e mást, nem állami oktatást. A Waldorf-iskola nem volt ismeretlen előttem, a bátyám gyerekei révén megélhettem már nagyjából minden fontos eseményt, az évszakünneptől kezdve a gimis ballagásig. Hálás vagyok Melindának, hogy esélyt adott nekünk és még akkor, a tanév végén válhattunk, a negyedik osztályt Dóri már itt fejezte be.

Nem volt egyszerű a következő év, be kellett pótolnia mindazt, amit a többiek az első éveken tanultak: horgolni, kötni, furulyázni stb. És hozzászokni ahhoz, hogy így is lehet iskolásnak lenni.

A rengeteg segítség, amit kaptunk, az elfogadó, szeretetteljes légkör, a szabadság mind szokatlan, de nagyon jóleső volt.

Az első osztálykirándulás feledhetetlen marad, ugyanúgy, mint az éneklés a napfelkeltében, a lámpások Márton-napkor és utolsó évben a spiráljárás együtt, a szülői estek játécai.

Az, hogy ide járhatott, a húga életére is hatással volt: egyszerűen nem is tudtam elképzelni, hogy ne Waldorf-oviba menjen. Dóri őszintén tud örülni annak,

hogy a testvére már óvodáskorban jó helyre került.

Gyorsan eltelt ez a négy év. Nagy örömmre Dóri a Regiben folytatja a tanulást.

Zsók Kata:

Ismét déjà vu érzésem van, és elszorul a szívem itt, a búcsú kapujában, ugyanúgy, mint amikor a harmadik gyermekünk is kinőtte a Szadai Meseház Waldorf Óvodát, és hátra kellett hagynunk azt a csodás mindenséget. Most újra kisétárlunk, magunk mögött hagyva szeretett gödöllői iskolánkat.

2005-ben kezdtük a waldorfos létet Zsók Ágoston Ábel nevű fiammal, őt követte Zsók Valentina Viktória, majd Zsók Johanna Fanni leányaink. A nagyobb gyerekeink mostanra kifutnak a Regiből, és 2026 lesz, mire Fanni is kirepül, így eddig 16 évet töltöttünk a Waldorf-közösséggel. Sok nagyszerű dolgot éltünk meg, hisz a család és az iskola viszonya egy szoros kötelék. Örömmel tölt el, hogy megtapasztalhattam, milyen klassz dolog, amikor az egész iskola szülői közössége mellém áll, és összefogunk egy jó ügyért, például az Edelényi árvíz idején történt nagyszabású gyűjtés és helyszíni segítség kapcsán, vagy egy az iskolát támogató sikeres rendezvény, állatkiállítás szervezésében.

Számtalan dolog miatt vagyok hálás, legfőképp azért, mert szeretetteljes, elhivatott tanárok egyengetik a gyermekeink útját. A bizonyítványversekért! A reggeli köszöntő tanári kézfogásokért! A szindarabokért, az olimpiáért! Felét sem tudom felsorolni. Azért, mert a gyerekek életkori sajátosságait figyelembe véve történik minden. Mindig van türelem és javítási

Zsók Fanni, 8. osztály

lehetőség. Hálás vagyok az epochákért, temérdek munka és feláldozott szabadidő van mögöttük!

Szép az iskola, a környezete, a fafaragóműhely, a tankert! Nem tudok még egy olyan iskoláról, ahol lehet fára mászni, zokni nélkül szaladgálni, bunkit építeni és gyerekek maradni jó sokáig. Klassz, hogy bepillantást nyerhettünk szülőként az évszakünnepnek által az iskolai munkába. A gyerekek füzeteit, faragott és egyéb kézműves tárgyait büszkén mutatjuk a rokonoknak.

És végül mivé válik egy waldorfos gyermek szerintünk? Sokoldalú, szárnyaló fantáziával, ugyanakkor használható praktikus tudással rendelkező, talpraesett és fantasztikusan ügyes fiatallá. És művésszé!

Ahogy gyermekeink, mi szülők is sokat tanultunk az évek során. Magunkkal viszzük a sok szépséget és gondoskodást!

Visszatekintve elmondhatjuk, hogy remek döntés volt a Waldorf, újra ezt az utat választanánk, örökké szeretettel fogunk gondolni az itt eltöltött évekre.

Köszönjük szépen!

Lesku Gergely és Végh Veronika:

7 évet töltöttünk a gödöllői Waldorf-közösségben ikerfiainkkal, Vilmostal és Fülöppel, Steiner Melinda osztályában.

Már az első beszélgetésünk annak idején Melindával az iskola melletti tó partján jelezte, hogy itt valami nagyon jó vár ránk.

Szülőként a kezdetektől fogva azt tapasztaltuk, hogy ebben az iskolában olyan értékrend mentén történik a gyermekek nevelése, oktatása, amelyet mi

a magunkénak érzünk és azt gondoljuk, hogy gyermekeink számára egy egészséges és biztonságos testi és lelki fejlődést biztosít.

Nagyon szerettük, hogy gyermekeink iskolai életének aktív részesei lehettünk. Úgy érezzük, közösségi részvételünkkel jó példaként tudtunk szolgálni nekik, és sok-sok iskolai élményt élhettünk így át velük közösen.

Büszkéek vagyunk Fülöpre és Vilmosra, hogy milyen jó ember vált belőlük, és hogy mi mindent tanultak a gödöllői Waldorfban. Többek között a világ működéséről, a természetről, a művészetekről, egymásról, saját magukról és arról, hogyan érdemes egy közösségben úgy élni, hogy mindenki megtalálja benne az örömét és szerepét. Azt is megtapasztalhatták több ízben, hogy önállóan, saját erejükből mire lehetnek képesek, illetve mit tud alkotni, létrehozni egy közösség együtt.

Sok mindenért hálásak vagyunk az iskolának. Gyermekeink megszerették a zenét, zenélést. Szeretnek olvasni, könyvtárba járni. Szeretnek túrázni, evezni, vagy csak úgy ülni és nézni előre. Megtanultak varrni, barkácsolni, szerelni, kertészkedni, betonozni, főzni, kecskét etetni stb. A végtelenségig sorolhatnánk...

És sok minden van, amit a mai napig nem értünk. Hogy lehet úgy 100%-os csillagpróbát írni, hogy nincs tankönyv és nem tanul rá órákig a gyermek? Hogy lehet azt elérni, hogy kamasz fiúgyermek babát varrjanak? Hogy lehet az, hogy halkszavú, introvertált gyermek szívesen szerepel színpadon és a darabokban rendre a leghosszabb szöveget vállalja? És ezeket is sokáig sorolhatnánk...

Búcsúzunk Tőletek, kedves gödöllői Waldorf-közösség!

Panna iskolába megy

2014-ben a fenti címmel írtam egy cikket a Dióhéj újságunkba. Nyolc év elteltével újra aktuális ez a cím. Belépés előtt állunk a Göllner Mária Regionális Gimnáziumba, a népszerű Regibe. Anno átlépett: kis elsős a virágkapun, ma ugyanezen kilép: fiatal ember.

Emlékeimet felidézve nagyon terjedelmes lenne ezen időszak munkásságát összefoglalni. A végeredményt jelzem: Panna boldog, és ettől mi is! Többet kapott, mint amit elképzeltünk. Azonban a sok, igazi Waldorf szépségért rendre meg kellett küzdenie: az önbizalmával, a baráti kapcsolataival, az időbeosztásával. Ezek a végére, mint a népmesékben, egyik percről a másikra megoldódtak. Az évesmunka bemutatása után, egy sikeres év végi matematikadolgozat után, a hárfa- és szolfézsvizsgák lezárásával, aztán egy regis „gólyadélután” végén az „elvégeztem” életérzés jelent meg. Ez a gyerek mindent felvett és teljesített, ami tehetségéből, egyéniségéből, tanárai figyelméből és munkásságukból adódott. Természetesen még ott van előtte a további iskolai élet, a felnőtté válás. Nagy bizalommal nézünk a jövő felé. Mi lesz belőle? – teszik fel sokszor a kérdést. Nem aggódom, látva az évesmunka-előadását, bármi lehet belőle. Azok a gondolatok, amiket a nyolc évvel ezelőtti cikkemben leírtam, ma is érvényesek.

A witteni képzésemen hallott alapkő: „A boldog villanyszerelő, aki esténként hegedül.”

Vekerdy Tamás előadásaiban sokszor elhangzott a példabeszéd a kínai császárokról, akiknek nemcsak jó hadvezérnek és politikusnak kellett lenniük, de

fuvolán zenélni és táncolni is tudniuk kellett. Vagy Müller Péter egyik gondolata: „Táncolni, zenélni, mesékben elmerülni, színészkedni, festeni, az életet költészeté átvarázsolni az ember szeret, mert ez a lételeme. A magas kultúrákban az Élet művészetét oktatták. Az ősi tradicionális Japánban minden művészet volt: az írás, a teaivás, a színház, a muzsikálás, a konyha, a társasági élet, a beszélgetés, a kertápolás, a búcsú, de még a magány tartalmas megélése is művészet volt. Az igazi művészet nem arra való, aminek manapság véljük. Nem eladásra, nem is előadásra való. Hanem arra, hogy saját lelkünkben harmonizáljuk, hogy megtaláljuk a koncentráció, az összeszedettség és az önlegyőzés művészetét. A kisgyerekeknek nem azért kellene művészetet tanítani, hogy ebből éljen, nem is azért, hogy mutogassa magát, hanem azért, hogy boldogabb ember legyen. Ez nem tehetség kérdése. Tehetségtelen gyerek nincs. Nem az a lényeg, hogy kiből lesz világbajnok, híres művész, és mennyire eladható a piacon. Az igazi iskolásnak a kérdése nem az, hogy: Mi leszel, ha nagy

leszel? Hanem ez: Ki leszel, ha nagy leszel? Milyen férfi és milyen nő? Jó, ha értesz a kibernetikához, az is, ha zseniális rendszergazda, cégvezető, közgazdász vagy bróker leszel, de a végső kérdés mindig az volt és marad, hogy milyen ember vagy. Mennyire sivár vagy gazdag a lelked.” Zárójeles megjegyzésem: írhattam volna Rudolf Steiner idézetet is, de nagyon szeretem, ha más szellemi körökből igazolva látom Steiner és a Waldorf-iskola szellemiségét.

Itt a „Waldorfban” megtaláltuk ezt az irányt, sőt büszkeséggel tölt el, hogy ezek a gondolatok jutnak eszembe a nyolc évre való visszatekintésben.

A köszönet és hála jegyében búcsúzunk az elmúlt évektől. Az iskolától nem, ez itt él velünk tovább. Köszönjük kedves tanáraink fáradozásait, tanítóinkként tiszteljük azokat is, akik éppen nem tanították Pannát. Lehet, hogy egy reggeli kézfogás vagy egy kedves mondat ugyancsak része az itt eltöltött időszaknak.

Természetesen egy nevet leírok: Steiner Melindának nagyon köszönjük a nyolc

év kitarató, győzedelmes jelenlétét! Most elakadtam, mert zúdulnak rám az emlékek, a nevek, az események. Most kellene kezdenem az írást a színdarabokról, a sok szép énekről, a gyönyörű füzetekről, a tartalmas bizonyítványokról, a személyre szóló versekről, az idegen nyelven történő megszólalásokról, a kirándulásokról, a mozgás örömeiről, legyen az olimpia, vagy euritmia, az ünnepek méltó és szép megéléséről, a kertművelés, a főzés, a kísérletezés, a felfedezés örömeiről, a kézimunka, a fafaragás győzelmeiről – egyszerűen a fentebb említett életre nevelésről.

Sok jóbarátot szereztünk, egy igazi közösség szeretetét és támogatását élveztük, köszönjük!

Amikor gimnazista gyerekeink visszajönnek egy-egy ünnepünkre, vagy közös munkavégzésre, akkor érezhetjük újra az itt eltöltött életszakasz jelentőségét.

Remélem, Panna és társai még gyakran előfordulnak iskolánkban.

Szeretettel visszavárjuk őket!

Vízy Miklós

DIÁKOK VISSZATEKINTÉSEI

Kékesi Miksa:

Első osztályt kezdő koromban, bár nem emlékszem pontosan arra napra, megőriztem az érzést, ahogy az iskola faajtáját – hárman, minden erőnket összedobva – kinyitjuk, és kicsit megszeppenne, de örülve a tudatnak, hogy iskolások vagyunk, belépünk az intézménybe.

Érdekes módon **az első** osztályból nem sok élményem maradt meg tisztán, csupán az, hogy képtelen voltam belátni a matematika értelmét ellentétben más osztálytársaimmal, akiket ez vonzott. Ebben az időben nagyon elforduló volt az osztály egy része, köztük én is, mindenki inkább a saját óvodájából érkezett gyerekekkel barátkozott, és osztályként csak az év második felében kezdtünk el igazán megnyílni. Természetesen már az év kezdetekor is kialakultak csoportok, akik mind nagyon büszkék voltak létükre, és hitték, hogy jobbak, mint az összes másik élőlény. Jómagam a homokozós csoporthoz tartoztam, ami abból állt, hogy ha kimentünk az udvarra, visszatértünk inkább egyiptomi fáraósír-kutatókra hasonlítottunk, mint elsősökre.

Második tanévünket emlékeim szerint viszonylagos béke jellemezte. Fő tevékenységünk (az iskolai szünetekben) még mindig a föld túrása volt, és ekkor három másik iskolából érkezett gyermek jött az osztályba. Akik elég hamar megtalálták azt, hogy mely körökben tudnak nyugodtan ellenni.

A harmadik tanévben a foci és a fáramászás iránt kezdtünk érdeklődni, és emlékszem, barátaimmal ez utóbbinak kifejezetten hódoltunk, úgymond famászó klubot alapítottunk, térképet készítettünk, azon jelöltük az egyes fák megmászási nehézségét, és egy adott fa megmászásával a „famászó-kártyán” lévő jelölése emelkedett. Ez évből kellemesnek nem éppen mondható élmény a teremtés történetét leíró füzet elkészítése, amivel - főleg a hatodik nap – eléggé kikészítették az idegrendszerünket. Gondoltuk mi, csak hogy ekkor még nem ismertük a jövő fájdalmait.

A negyedik osztályt behálózta hazánk ősi mitológiájának tanulmányozása, amihez a néptánc alapjainak elsajátítása is hozzátartozott. Egyébként ebből, mármint az ősi magyar mitológiából adtuk elő év végi darabunk, amelyben jómagam Kalamóna (sárkány) fejét alakítottam, egyik barátom pedig a fenekét.

Ötödik osztályban egész évben az olimpiára készültünk, (ha Ön nem jártas a Waldorf-kultúrában, ez azt teszi, hogy az ország összes Waldorf-iskolájának ötödik osztálya két helyszínen sportol), ami szempontomból, mivel lusta vagyok, nem volt egy szerencsés dolog, de az esemény maga nagyon jó volt. Ekkor foglalkoztunk az indiai, az egyiptomi, a babiloni, és a görög mitológiával, amely témák számomra külön kedvesek, hisz mindig szerettem a történelemnek érdekességekkel teli, nem csak évszámokból álló oldalát.

A hatodik osztályt egy erős Róma táborral indítottuk, ami a Római Birodalom katonáinak életébe engedett bepillantásunk. Ezután a Római Birodalom történetének egyéb területeit is átvettük, és csiszoltuk matematikai és nyelvtani tudásunk. Év végére beköszöntött a koronavírus, és online oktatásra szorultunk, aminek személy szerint én nagyon örültem, szerettem, hogy az egyetlen kitétel az volt, hogy a feladat elkészüljön, és a tanulás oroszlánrészét akkor csináltam meg, amikor nekem tetszett.

Hetedik osztály elején ingadozott a vírushelyzet, és csak egy-két hónapot tölthetünk az iskolában, amit nagyrészt arra használtunk, hogy a reneszánsz stílusról tanultunk, ehhez készítettünk egy falfestményt, ami kifejezetten kellemes élmény volt. Ebben a témában egy reneszánsz bált is szerveztünk farsangkor, amin korhű ruhákban táncoltunk, utána pedig zenés bulit csaptunk, testkicsavaró táncokkal, természetesen nem mint reneszánsz hagyomány.

Színházi előadásként először a Pál utcai fiúkat akartuk, de ez a koronavírus miatt nem valósult meg. Végül Nóti Károly kabaréjeleneteiből adtunk elő válogatást, ami a közönség visszajelzéseiből megítélve jóra sikeredett.

A nyolcadik tanévre visszatérhettünk az iskolába, és sokat foglalkoztunk a történelemmel. Sajnos a XVIII. századtól az első világháború kezdetéig tartó időszakon nagyon gyorsan átrágtuk magunkat had- és politikatörténeti szempontból, viszont az év végi heteket egy projektben töltöttük, ami során három csoportban, három szemszögből: életmód, tudomány és művészet, vizsgáltuk meg az időszakot, ez nagyon élvezetes volt. Én a művészeti csoportba kerültem, jóformán csak beszélgettünk és alkottunk egész nap. Lapzárta után indulunk idei osztálykirándulásunkra a Balatonhoz (körbebiciklizni), ami előre láthatólag nagyon jó lesz.

Rimai Dóra:

A negyedik osztályt új iskolában kezdtem Csömörön, ahova akkor költöztünk. Már abban az évben kiderült, hogy nem ott van a helyem. Édesanyám vetette fel, hogy van-e kedvem megpróbálni azt az iskolát, ahova az unokatestvéreim jártak. Ekkor még semmit nem tudtam a Waldorf-iskolákról.

A felvételi beszélgetés Melindával azóta is kedves emlék. Emlékszem, hogy a beilleszkedés nagyon nehéz volt, mert nagyon meg akartam felelni.

Idővel rájöttem, hogy itt lehetek önmagam. Mivel nem sokkal a tanév vége előtt érkeztem az osztályba, azt gondoltam, hogy én nem fogok bizonyítványt és saját verset kapni, mint a többiek. Nagyon jól esett, hogy mindenki kedves gondolatokat írt rólam és még saját verset is kaptam.

Nagyon boldog vagyok, hogy részese lehettem az olimpiának, a Róma tábornak és a színdaraboknak. Az egész négy évet végigkísérte az eső, a bőrig ázás. Már negyedik végén élvezhettem az esőben szaladgálást úgy, hogy senki nem szólt rám.

Hálás vagyok Melindának, hogy a kezdetektől fogva bízott bennem és támogatót. Bármivel fordulhattam hozzá, mindig volt ideje rám. Ő volt az, aki mindig hitt abban, hogy meg tudom csinálni, sosem engedte, hogy feladjam.

Köszönöm neki, hogy a legösszetartóbb közösségbe kerülhettem, tele sokoldalú, színes egyéniségekkel. Az évesmunka-előadásom is egy csodaszép emlék marad, amire jó lesz visszaemlékezni.

Hálás vagyok a barátaimnak és az összes tanárnak, hogy végig türelmesek voltak velem. Nagyon megszerettem itt mindenkit, és elképesztően hiányozni fog ez a hely az emberekkel együtt.

Örülök, hogy a részese lehettem ennek a kalandnak és annak is, hogy a Regiben egy újabb vár rám.

Rimai Dóra, 8. osztály

Közös alkotás, 8. osztály

„NÉZZETEK EGYMÁS SZEMÉBE...”

Bolba Márta, evangélikus lelkész május 6-án így fejezte be napindítóját: A mai szuperhősök nem köpenyt és elasztiknácit viselnek. Ha hősöket kerestek, nézzetek egymás szemébe.

Ezt mi meg is tettük a 66 éves, Karib-szigetvilágból származó Jacobbel, Lacival, a székefesfehérvári nyugdíjas vadászpilótával, két fiatal, szociológiai hallgató egyetemista lánnyal, Újhelyi Sándorral, a 2015-ös Migration Aid alapítójával, két pesthidegkúti waldorfos szülővel, Ircsivel, a Mandák-ház koordinációs munkatársával. E hét pénteken öt gödöllői nyolcadikos waldorfos fiú nézhetett az idegen szemekbe, és érezhette meg a pillanat súlyát, jelentőségét, munkájuk fontosságát.

Most ők öten, de az elmúlt hetekben mások Melinda osztályából. Hetek óta megyünk egy előre meghatározott napon segíteni, önkéntes munkát végezni a Mandák-házba, ahol ukrán menekülteknek igyeksenek humánus módon, gyorsan, hatékonyan segítséget nyújtani az evangélikus gyülekezet tagjai és segí-

teni akaró önkéntesek. Szeretnek, várnak minket és partnerként tekintenek ránk. Azért, mert megérdemljük.

A gyerekek felnőttek a feladathoz, anynyira erős volt bennük a tenni akarási szándék, hogy nagy vehemenciával állnak neki mindig a rájuk bízott munkának. Egyetlen pillanatra sem okozott senkinek nehézséget egy dohos pincében ruhákat válogatni és hajtogatni, vagy egész nap mosószipant reszelni, hogy legyen elegendő kiosztható mosógélünk, vagy türelmesen elmondani az elcsigázott, sorban álló menekülteknek, hogy ha

rájuk kerül a sor, szívesen segítenek, tanszereket, füzeteket válogatni, ládákat cipelni, beérkezett adományokat szortírozni. Sőt... Hétről-hétre boldogan végzik a rájuk bízott feladatokat, keresik a lehetőséget, hogy újra jöhessenek. Gondolkodnak a segítségnyújtás számukra is elérhető lehetőségein. Nagyon sokat érnek egy-egy ilyen alkalmon, képesek szavakba önteni gondolataikat, sokat kapnak tőlük az udvarban játszó, nehéz sorsú gyerekek, mert ők mindig odacsintanak, más gondossággal gyűjtik össze az iskolai élethez szükséges felszereléseket az iskolaváltásra kényszerülteknek.

Együttéreznek. Volt olyan csoport, aki úgy érkezett, hogy előre ukrán nyelven megírt üzeneteket hozott, hogy azt az adományok közé rejtse. Így nem

csoda, hogy egyedül már nem is mehetnek. Várják a gyerekeket az ott dolgozó, vagy közösségi munkát teljesítő felhők, szeretnek velük együtt lenni, együtt dolgozni, együtt önkénteskedni, ami, lássuk be, menő.

A 3. osztályos szülők jóvoltából nem megyünk soha üres kézzel. Tóth Adriban és Szenes Krisztában megfogalmazódott a közösségépítés igénye. Meghallva a menekült gyerekek igényeit, hetente egyszer puha, ölelhető, szeretgethető rongybabákat varrunk.

Az öröm, amit ezekkel a szívből készült apróságokkal okozunk, leírhatatlan. Köszönjük, 3-os anyukák, ügyeskező gyerekek, és nagy elismerés, nyolcadikos diákok!

Kovács Kriszta

KITEKINTŐ

DOMBFALVA

„Mindig is az volt a vízióm,
hogyműködik majd egy önálló kis közösség...”

Az alábbiakban szeretném bemutatni Dombfalvát, a Domonyvölgy közelében levő közösségi program helyszínünket.

Dombfalva a Gödöllői dombság egy csendes völgyében fekvő, 4 ha-os területen megvalósuló közösségi, kulturális és rekreációs célokat szolgáló kezdeményezés. Célunk egy tájba illő, fenntartható megoldásokkal kialakított, többcélú közösségi helyszín létrehozása, ami alkalmas különböző kulturális rendezvények, találkozók, alkotótáborok befogadására. Terveink szerint Dombfalva igazi különlegességét a domboldalra illesztett földházakban kialakított szálláshelyek és az ezzel szerves egységet alkotó, ligetes terület adta lehetőségek fogják megadni, amelynek kialakítása a következő években vár ránk. Vízióinkban szorosan összekapcsolódik egymással az ökoépítészet, az ifjúsági nevelés, a közösségi szemléletformálás és a művészeti tevékenységek.

Orosz Márton vagyok, a terület és a kezdeményezés gazdája. Fiatal felnőttként nagyon sokfajta tevékenységben kipróbáltam magam a legkülönbözőbb munkahelyeken, de valahogy sehol nem

találtam igazán a helyemet. A sok tapasztalat által talán egyre tudatosabbá is kezdtem válni a tevékenységeimre nézve. Rájöttem, hogy nem akarok nagyon nagy áttétellel élni. Tehát a megélhetésemet sokkal inkább szeretném biztosítani. Fontos, hogy a munkám az életem része legyen és ne csak egy olyan valami, amit pénzért elvégzek, hogy aztán a megszerzett pénzből nyugodtan élhessek. Én nem tudom igazán kiválasztani a munkámat a magánéletemtől vagy a szórakozástól. Sok embernek ezek jól elkülönülő területek és egyfajta könnyedséget jelentenek, de nekem ez egy folyamatos tudathasadásos állapotként jelenik meg. Meggyőződésem, hogy valójában sok mai társadalmi problémának a gyökere is ebből a fajta belső tudati szétválásból ered, ahogy ma a többség a pénzért dolgozik valamit azért, hogy aztán abból megéljen. Én hiszem azt, hogy egy sokkal inkább visszacsatolt energiarendszer sokkal tisztább tudatú egyéneket és ezáltal sokkal egészségesebb társadalmat is tud építeni testi és lelki szinten is.

Mindig is érdekelt a fenntartható, természetközeli élet, de sose remeteként

vagy csupán (mező)gazdaként gondoltam magamra, hanem emberek között, közösségben képzeltem el a jövőm. Ezért vágtam bele egy természetközeli, közösségi programhelyszín kialakításába.

Mielőtt a 2010-es évek elején megvásároltam volna Dombfalva területét, már évek óta keresgéltem a megfelelő területeket. A szempontjaim sokfélék voltak, de mégis egy irányba mutattak: legyen közel Budapesthez, legyen nagy a terület, hogy rendezvényeket is lehessen tartani, legyen áram és ne igazán legyen közelben szomszéd, hogy se mi ne zavarjunk őket, se minket ne zavarjanak. Így találtam rá a Gödöllői-dombság észak-keleti részén fekvő négyhektáros területre, amit ma már Dombfalvaként lehet megtalálni a térképen. (Nem kis büszkeség, hogy tavaly óta a legújabb turistatérképen immár nyomtatásban is látható ez a név.)

Mivel már régóta érett bennem a külterületi kiköltözés elképzelése, így tudtam, hogy az önellátás felé vezető úton el kell

kezdjem képezni magamat. Ennek egyik első lépése a házépítés tudománya volt. Évekig tanulmányoztam a különböző építési technológiákat és végül a leginkább szimpatikus és az én területemen könnyen megvalósítható technikát, a szalmaépítészetet választottam. Közvetlenül a szomszéd búzatáblán nőtt a házamhoz használt szalma, amit az alapozáskor kiásott földből készített vályoggal vakoltunk be. Mondhatom, hogy az általános építőiparban használható képeket nagyon kevés gyártott és szállított anyaggal dolgoztunk. Az elkészült ház – mint ahogy egy rendszeren megépített szalmaház – nagyon jól funkcionál és sokkal jobb életteret jelent, mint egy konvencionális épület. Immár ötödik éve élek benne és azóta is nagyon jó választásnak tűnik.

Fontos lehet itt megemlítenem Révész Gabriella segítségét, aki a tervezési és a megvalósítási folyamatban is sokat és hathatósan segített. Őt mint a Szalmaépítők Egyesület elnökét ismertem meg, s csak később derült ki, hogy aktív

waldorfos szülőként van jelen a gödöllői közéletben. Először még a budapesti lakásukban tárgyaltam szalmaépítészeti lehetőségekről és micsoda egybeesés lett, hogy később, szinte a szomszédságában találtam meg a területemet. Így igazán felemelő, hogy a helyi építőanyagokon túl pont vele mint helyi építésszel kezdhettem el a konkrét házammal kapcsolatos tervezési konzultációkat.

Mivel magam is több kalákás építésen vettem részt az évek során, ahol elsajátíthattam a szalmázás gyakorlatát, így Dombfalva első programjai is ökoépítészeti kalákák voltak. Azóta is nagyon hálás vagyok a sok segítőnek, akik érdeklődően kapcsolódtak a kezdeti lépésekhez és segítettek megépíteni az első épületet, amiben azóta is élek és ezeket a sorokat írom.

Kölcsönös kapcsolódások voltak ezek, ahol az önkéntesek a szakismeretek elsajátításáért cserébe a segítségükkel járultak hozzá a megvalósításhoz. Ezt a koncepciót azóta is tartjuk és amikor csak lehet szervezünk közösségi építéseteket. Többek között a tágas nyárikony-

hánkat, az árnyas előfűz-kupolát is így építettük meg a kezdeti időkben. Ezek azóta is meghatározó elemei a térnek, melyek sok-sok közösségi kapcsolódásnak adtak már helyet.

A tavalyi évben aztán sikerült egy európai uniós pályázati támogatásnak köszönhetően egy nemzetközi önkéntestábort is megvalósítanunk. A közel 20 nemzetközi fiatal segítségével igen komoly fejlesztéseket sikerült elérnünk. Ennek köszönhetően készült el egy tradicionális pince, amit éléskamrának használunk, a fesztiválszínpadunk és az önkéntesek számára kialakított, 16 ágyas közösségi szállásunk is, ami egy gombatermesztő házból lett átalakítva és azóta tábori szálláshelyként várja a vendégeket.

Az önkéntestábor leglátványosabb eredménye azonban egy nagyon hangulatos fedett tér, ami sokoldalú programoknak ad azóta helyet. Ez tulajdonképpen egy natúr akácából készült, zöldtetős terasz, ami a nyárikonyha szomszédságában biztosítja, hogy akár egy osztálynyi gyerekek is kényelmesen elférjen alatta, akár közös étkezésről, akár természetisme-

ret-óráról van szó. Ezt az egyik waldorfos osztály ősszel ki is próbálta egy gombászás alkalmával. Amíg ők a szakértő Vera néni segítségével tanulmányozták a frissen szedett gombákat, addig az őket kísérő néhány szülő remek pirított őzlábgomba szendvicseket készített a szedett gombákból a nyárikonyhában.

Ezek azok az igazán közvetlen élmények, melyek, úgy gondolom, nagyon fontosak az egészséges testi és lelki fejlődéshez, és ezek azok a közvetlen visszacsatolású élmények nekem is, amelyek miatt én eredetileg elkezdtem a Dombfalva-projektet és ezt az életmódot választottam. Számomra igazán öröm volt látni azt az életteli, egészséges dinamikát a gyerekekben, ami nagyon is visszaigazolja a Waldorf-pedagógia életrevalóságát.

A programhelyszínünket mára már meghatározza egy érdekes és tudunkkal egyedülálló lehetőség is, amit a covid alatti időszakban fejlesztettünk ki. Sokat gondolkodtunk azon, hogy hogyan tudnánk segíteni a korlátozott lehetőségek között az emberek felelős, ámde egészséges együttlétét és kikapcsolódását.

Létrehoztunk egy szabadtéri kincskereső kalandpályát a környező erdőben, melyet pont családi, baráti közösségi méretre terveztünk. Ez egy szabadtéri szabadulószooba, amit "Szabadulj ki" néven indítottunk útra. Ez a mindennapi életből való kiszabadulásra, a természetbe való kiszabadulásra és a szabadulószooba jellegre is utal. Fontos szempontunk volt, hogy a felnőttek és a gyerekek számára egyaránt élvezetes játék és egy könnyű túralehetőség is legyen egyben. Ugyanakkor nagyon jó szülő-gyermek kapcsolódási terület is a játékunk, ahol megerősödhetnek a kötődési szálak az igazán valós, közös élmények által. Nem használunk elektronikus kütyüket és a játék minden eleme valódi eszközökkel történik egy valódi erdőben, valódi kincs után kutatva. A gyerekek ezáltal igazán komoly, felnőtt szerepbe helyezkedhetnek, amíg a felnőttek pedig gyermeki lelkesedéssel vethetik bele magukat a játékba.

Jelen pillanatban ez szinte a fő tevékenységünké is vált. Ma már hetente 5-10 csapat keres fel minket, hogy egy igazán egyedülálló erdei kalandban vegyenek

részt. A legeslegjobb az egészben, hogy mindig boldog és izgalmas élményekkel teli emberek távoznak tőlünk, ami megerősít bennünket, hogy érdemes folytatni, amit csinálunk. Szerencsésen ráérezünk erre a tevékenységre és annyira jól sikerült, hogy éppen most készültünk el a második pályánkkal is. Így már két pályán is fogadjuk a vendégeket. A második pályánkon pedig nem más, mint az élet értelmét lehet megkeresni – a saját élethelyzetünkre is játékosan rímelve ezzel témaválasztással.

Az évek során mindig is tudtam, hogy egy rajtam sokkal túlmutatóbb tevékenység, amibe kezdek. Egy ekkora közösségi tér létrehozásához és fenntartásához egyedül kevés vagyok. Mindig is az volt a vízióm, hogy alakul majd egy önálló kis közösség, ami Dombfalva köré szerveződik. Sokan érdeklődnek és megfordultak itt az évek alatt és kerültek hosszabb-rövidebb időre kapcsolatba a projekttel, mígnem négy évvel ezelőtt az egyik vályogozós kalákán járt itt Kecsó, azaz Kecskemét János is először. Ő egy útkereső fiatal értelmiségi, aki már elég korán látta, hogy nem akar belevágni a klasszikus munka világa élethelyzetbe és kereste az alternatív kisközösségi lehetőségeket. Sokat beszélgettünk az elképzeléseimről és elég hamar kiderült, hogy nagyon hasonlóan gondolkodunk alapvető kérdésekben, és szerencsére a személyiségbeli vonásaink is jól összeegyeztethetőek. Elkezdtünk tehát közösen gondolkodni a jövőt illetően és az eltelt évek alatt sikerült nagyon komoly eredményeket elérnünk közösen. Sok nehézséget és örömet megtudtunk osztani, ami összekovácsolt minket annyira, hogy ma már nagyon

is tudatosan egy közösségi vállalkozásként építjük Dombfalvát és a kapcsolódó tevékenységeinket.

Sok olyan terület van, amihez mi vagy nem értünk, vagy egyszerűen nincs meg a belső motivációnk, hogy foglalkozzunk vele, ugyanakkor nagyon jól előremozdítaná Dombfalva fejlődését. Ilyen terület például a kertészkedés vagy az állattartás is. Ezekre itt mind jó lehetőség van. De mondhatnék még jó pár olyan más területet, ahol látjuk, hogy lehetne jobban is csinálni, de azt is látjuk, hogy nem feltétlenül nekünk kell jobban csinálni azt, hanem meg kell érkeztetnünk azokat a személyeket a csapatba, akik ezeket képviselik majd. Fontos célunk az, hogy létrehozzunk egy olyan keretrendszer, amihez tudnak kapcsolódni újonnan érkező, esetleges jövőbeni társak is.

A szorosabb belső közösségi kapcsolataink alakítása mellett nagyon örülünk, hogy az utóbbi időben a gödöllői Waldorf-iskola közösségével is egymásra találtunk. Fontosak számunkra a tágabb, helyi közösségi kapcsolatok is. Ha jól emlékszem, ez talán egy kincskereső játéknak köszönhetően kezdődött el, ahova az egyik baráti gyerektársaság jött hozzánk, akik aztán híret vitték a "felfedezésünknek". Nem sokkal ezután, az ősszel már vissza is tértek hozzánk a gombaszedős kirándulásra az egész osztállyal. Itt ismerkedtünk meg Freigang Krisztiánnal – az ő osztálya jött hozzánk –, akinek meséltem többek között a területünk fásítási terveiről is, és örömmel ajánlotta fel ebben a közösség segítségét. Ennek köszönhetően késő ősszel, mikor odajutottunk, az egyik hétvégén meg is jelent egy nagyon

lelkes és tetterre kész waldorfos csapat, gyerekek és szülők közösen, hogy velük együtt véghezvigyük a területünk régóta tervezett parkosításának első nagy faültetését. A parkosítást a 10 millió Fa Alapítvánnyal közösen már az év eleje óta terveztük ugyan, de a tényleges ültetésben nagyon nagy segítséget jelentettek a szorgos kezek.

Magát az ültetést egy összetett szempontrendszer alapján hajtottuk végre gondos előkészítéssel, amiben permakulturális és ökológiai szempontok alapján több mint 30 fajta tájjellegű fának kb. 300 egyedét ültettük el. Fontos célunk a területünk természetközeli állapotba való visszaállítása, mivel egy nagyrészt monokulturális agrársivatag közepén vagyunk, szántóföldek és akácerdők közepén. Megindító számunkra, hogy milyen sok segítséget kaptunk ehhez a valóban fontos célhoz. Az 10 millió Fa Alapítvány anyagi és szakmai támogatása mellett egy permakultúrás tervezőcsapat, a waldorfos közösség és még több ma-

gánszemély aktív segítségével tudtuk véghezvinni a munkát, amit idén összezerveink szerint folytatni szeretnénk.

Az egyéni kapcsolódások hihetetlen módon és mértékben tudják erősíteni a kisközösségi együttműködéseket és ez fordítva is igaz. Az őszi programok alatt a gödöllőiek számára kiderült, hogy én egyébként egy aktív zenész is vagyok. Ráadásul pont dobos, ami gyorsan eljutott Víz Miklós fülébe is, aki akkor az AmbassaDoors zenekarnak kereste a dobosát. Egyből meg is kerestem engem és én az első közös próba után örömmel vállaltam a dobos posztot a zenekarban. Az erősen waldorfos kötődésű zenekarral azóta hetente zenélek, ami jóleső élmény nekem, mert sok minden más mellett immár zenélni is tudok helyben, ráadásul jó társaságban. A zenekar életében az első fesztiválfellépést is pont Dombfalván fogjuk megtartani. Az idén nyáron is megrendezésre kerülő Organix fesztivál nyitózenekara leszünk.

Ez a fesztivál Dombfalva amolyan öröm-ünnepe, melyet immár negyedik alkalommal rendezünk meg.

Mivel a zene és a társművészetek fontos része az életnek, így egy hirtelen ötlettől vezérelve, városi művészekkel karöltve létrehoztunk egy ultra-mini kulturális fesztivált, az Organixot. Akkor ez még leginkább egy baráti társaság összejövetele volt, azóta már jóval tudatosabban szervezzük a művészet, a természet és a közösségépítés köré. Az Organix Fesztivál egy maximum 150 főt befogadó, zero-waste, családias hangulatú fesztivál, ahol egyszerre kreatívkodhat gyerek és felnőtt, zenélhet együtt amatőr és profi, és ahol közös, vegán étkezések vannak, arról nem is beszélve, hogy a kutyádat se kell rábíznai senkire, őt is szeretettel látjuk.

Programjainkat úgy állítjuk össze, hogy gyerekeknek és felnőtteknek is érdekes, közös élményt jelentsenek. A 150 fős létszám pedig lehetővé teszi a

biztonságos, közösségi megélést, ahol a második napra már szinte mindenkivel megismerkednek a résztvevők. Zenei kínálatunk leginkább az etno és világzene irányából jön, míg a nappali programok a természetes életmód, a művészet és az önismeret különböző megéléseinek lehetőségét nyújtják.

Ráadásul a fesztivál július 15-éig még nagyon kedvezményes, elővételi árakon érhető el, amiben a napi három étkezés is benne van!

Végezetül szeretném megköszönni a Dióhéj újságban ezt a bemutatkozási lehetőséget és külön öröm, ha idáig jutottak az olvasással! Várunk mindenkit szeretettel Dombfalván, akár a "Szabadulj ki" kalandpályánk egyikén, akár az Organix Fesztiválon, vagy valamely más közösségi eseményen. Minderről a www.dombfalva.hu weboldalon vagy közösségi oldalainkon lehet bővebben tájékozódni.

Orosz Márton

ÉLETMÓD

TORTARECEPTEK

Az alábbi recepteket Wodraschke Júlia választotta az évesmunkájából, melyeket az előadásán bemutatott, mindenki megkóstolhatott, és persze az utolsó morzsáig el is fogyott... Próbáljátok ki otthon is!

LINZERTORTA (eredeti recept)

A legrégebből fennmaradt tortarecept. Bécsben, a városi könyvtárban őrzik az 1696-ban kézzel írott és fennmaradt receptet, így hivatalosan is ez számít az első bejegyzett süteménynek. 1796-ban egy linzi cukrászmester mutatta be először a cukrászdájában.

Ezért lett a neve linzertorta. Linzben ma is mindenütt készítik az eredeti recept szerint, ha ott utazunk, feltétlenül érdemes egy helyi cukrászdába betérni. Nagyon jó karácsonyi sütemény a fűszerezése miatt.

Hozzávalók (24 cm-es piteformához):

Tészta alsó része:

200 g liszt (sima)
200 g mogyoró (darált)
120 g kristálycukor
1 cs. vaníliás cukor
fél kk. őrölt szegfűszeg
fél kk. fahéj
1 tojás
1 tojássárgája

200 g vaj (hideg)
fél kk. szódabikarbóna
liszt a nyújtáshoz

Tészta felső része:

1 db tojássárgája
50 g puha vaj (nem olvasztott)
50 g liszt
fél citrom leve és reszelt héja
50 g darált mandula

Töltelék:

300 ml ribizlilekvár (az eredeti receptben ez van, de nagyon finom málna-, áfonya-, szeder- vagy eperlekvárral is)
50 g szeletelt mandula

Elkészítés:

Az alaptésztaához szükséges minden hozzávalót összedolgozzuk gyors mozdulatokkal tésztává (azért gyorsan, hogy a vaj ne olvadjon meg nagyon a kezünk melegétől). Hűtőben pihentetjük kb. 20 percig.

A tetejéhez a masszát kikeverjük csomómentesre, és annyira krémállagúra, hogy habzsákból kinyomható legyen. Habnyomózsákba töltjük.

A hűtőben pihenő tésztát kinyújtjuk, kibéleljük a piteformát vele, megtöltjük a lekvárral, majd a lekvár tetejét a habnyomózsákos tésztával berácsozzuk és megszórjuk a szeletelt mandulával (nem feltétlenül kell külön masszát készíteni a rácsokhoz, a kinyújtott alaptésztából is vágatunk csíkokat és azokkal is berácsozhatjuk a tetejét).

Előmelegített sütőben, 170 fokon 50 percet sütjük. Kihűlve szeleteljük.

SACHER TORTA kicsit másképp (finomabb, mint az eredeti)

A Sacher tortát egy 16 éves osztrák cukrászinas, Franz Sacher készítette el először 1832-ben, később fia továbbfejlesztette a receptet és 1876-ban megalapította a híres bécsi Sacher szállodát. A mai napig csak itt készítik az eredeti, titkos recept alapján, és rendelésre szállítják az egész világon mindenhová.

Állítólag napi 7000 tojásból sütik, és olyan különleges lisztet használnak hozzá, amit csak a Sacher tortához őrlenek.

Hozzávalók a tortához:

200 g vaj
200 g fekete csokoládé
8 db tojás
125 g cukor
200 g liszt
pici sütőpor

A töltelékhez:

kis üveg finom baracklekvár

A csoki mousse-hoz:

120 g tej
35g tojássárgája
180 g étcsokoládé
200 g magas zsírtartalmú hideg habtejszín

A torta bevonásához:

300 g csoki

A torta elkészítése:

A vajat elkezdjük kikeverni vagy kézzel vagy robotgépben, közben pedig gőz fölött felolvasztjuk a csokit. Fontos, hogy magas kakaótartalmú, finom csokit használjunk. Ha felolvadt, hozzáadjuk a vajhoz, és tovább keverjük. Ezután egyenként adjuk hozzá a 8 tojássárgáját, és az egészet jó habosra keverjük.

A fehérjét felverjük 125 g cukorral. A közepesen keményre vert habot hozzáadjuk a sárgájás keverékhez. A végén a sütőporos lisztet is beleszítaljuk, és simára keverjük a masszát.

Egy 24 cm-es tortakarikában sütjük meg. Fontos, hogy a masszát húzzuk ki a forma szélére, mert a közepe úgyis meg fog emelkedni.

160 fokon, légkeverésen 45 perc alatt megsül. Túpróbával ellenőrizzük, és ha kész, kivesszük, megfordítjuk, és rácson hagyjuk kihűlni. Így szép sima és egyenes lesz a teteje. Ha kihült, leszedjük róla a karikát, és háromfelé vágjuk.

Míg sül, elkészítjük a csoki mousse-t:

Először angolkrémet készítünk, vagyis a tejet a tojássárgájával vízgőz felett folyamatosan kevergetve jó krémesre besűrítjük. (Ehhez két egymásba illeszkedő lábas kell, az alsóban forr a víz, de nem éri el a felső edényt, azt csak a forró gőz melegíti.) Ha nem vízgőz felett csináljuk, nagyon alacsony lángon kell főzni, és folyamatosan kevergetni, de még így is fennáll a veszély, hogy rántottát készítünk. (Konyhakémia: nagy hőfokon a tojás kicsapódik.)

Ha kész, az előre apróra darabolt csokira öntjük, ami a meleg krémtől szépen megolvad, és óvatosan simára keverjük. Amikor szobahőmérsékletűre hűlt, belekeverjük a hideg habtejszínből felvert

habot. (Ha ebbe kevés cukrot is teszünk, édesebb lesz a krém.) A baracklekvárt is felmelegítjük, és alaposan megkenünk vele egy lapot. Fontos, hogy a lekvár elég meleg legyen, így a tészta jól be tudja szívni, és szaftosabb lesz.

A második lapra a csoki-mousse-t tesszük, a tetejére pedig óvatosan a harmadik lapot. (Én néha csak kétfele vágtam a tortát, főleg, ha nem volt elég magas, és közvetlenül a baracklekvárra tettem a csokis krémet, úgy is nagyon finom.) A 300 g, vízgőz felett felolvasztott csokival bevonjuk a tortát, majd hűtőbe tesszük, amíg a csoki meg nem dermed rajta.

FRANCIA EPERTORTA (Fraisier)

A harmadik torta, amit az előadásomra bevitettem, egy francia epertorta volt. Azért ezt választottam, mert eperszezon volt és érdemes mindig az éppen érő gyümölcsöket használni. Nagyon mutatós és nagyon finom!

Hozzávalók a piskótához:

4 darab tojás
13 dkg cukor
40 g olvasztott vaj
13 dkg liszt
1 csapott teáskanál sütőpor
1 csipet só

A krémhez:

6 dl tej
1 darab vaníliarúd
4 darab tojássárgája
14 dkg cukor
5 dkg kukoricaliszt
30 g keményítő
8 dkg szobahőmérsékletű vaj

(Itt jegyzem meg, hogy a vaníliakrém helyett megtölthetjük eper-mousse-szal is: kb. 250 g friss, pürésített epret 3-4 lapzselatinnal felforralunk és amikor kihűlt, nagy adag tejszínhabbal krémesre keverjük, ez egyszerűbb, és lehet, még finomabb is.)

A zseléhez:

6-8 nagy szem eperből friss eperlé
2 tk. zselatin
1 ek. porcukor

A díszítéshez:

2 nagy marék eper szárral együtt (a zöld nagyon mutat a tortán)
bármilyen ehető virág vagy fűszernövény (én mentát és bodzát tettem rá)

A tészta elkészítése:

A tojások fehérjét a cukor felével közepesen kemény habbá verjük. (Azért közepesen kemény, mert ha nagyon keményre verjük a habot a piskótához, összeeshet, ugyanis a nagyon feszülő fehérjebuborékok hamar kibukkannak a sütőben.)

A cukor másik felével kihabosítjuk a tojássárgáját, majd hozzákeverjük az olvasztott, szobahőmérsékletű vaját.

Először egy kevés fehérjehabbal fellazítjuk a tojássárgájás keveréket. A lisztet, sütőport és sót összekeverjük, majd a fehérjehabbal együtt 2-3 lépésben a sárga krémhez keverjük óvatosan, alulról felfelé irányuló mozdulatokkal, hogy ne törjön a hab. 20 cm átmérőjű kivajazott, kilisztezett aljú tortaformába öntjük a tésztát, majd 160-170 fokban sütőben 30-35 perc alatt megsütjük.

(A tortaforma oldalát nem vajazzuk, mert azon visszacsúszik az emelkedő piskóta, gyakran ezért esik össze.)

A krém elkészítése:

A vaníliarúd magjait kikaparjuk, és a rúddal együtt a tejbe dobjuk és felforraljuk (használhatunk vaníliás cukrot is).

A tojássárgáját, cukrot, kukoricalisztet és keményítőt jól kikeverjük, majd a forró tejhez adjuk, és pár percig még kis lángon kevergetve forraljuk, hogy pudingszerűre sűrűsödjön a krém. A krémbe keverjük a szobahőmérsékletű vaját, hagyjuk langyosra hűlni.

A piskótalapot kettévágjuk, az egyik felét egy állítható, kapcsos tortakarika aljába rakjuk (nem tortaforma), a forma belső szélére vágunk egy sütőpapír csíkot. A nagyobb szemű eprekből annyi szemet elfelezünk, amennyivel a torta szélét szorosán körberakjuk, a tortakarikába tett sütőpapír csíkhöz illesztve. A krémet belerakjuk a tortalapra, az eperszemek közé is kerül egy kicsi. A krém tetejére rakjuk a másik piskótát.

A zselé elkészítése:

A zseléhez az epret felkockázzuk és botmixerrel pürésítjük, átszűrjük szűrőn, mert csak az eperlére van szükségünk.

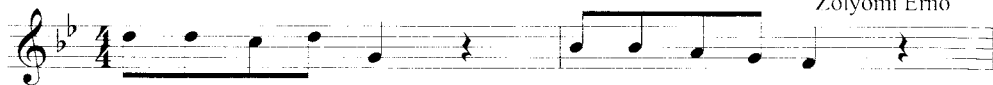
Az eperléhez keverjük a cukrot, elkezdjük melegíteni, majd mikor langyos, belekeverjük a zselatint, hagyjuk felforrni, langyosra hűtjük és a torta tetejére kenjük. Amikor összeállt, a tortakarikát óvatosan felhúzzuk és levesszük róla.

Eperszemekkel, ehető virágokkal, mentával vagy akár csokiforgáccsal díszítjük a tetejét.

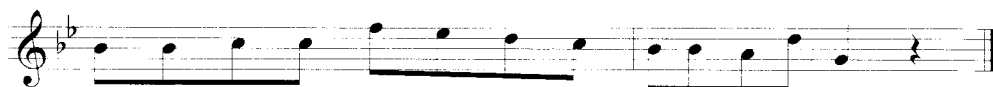
Wodraschke Júlia, 8. osztály

JÁNOS-NAPI DALOK

szentendrei szerb nd.
Zólyomi Ernő

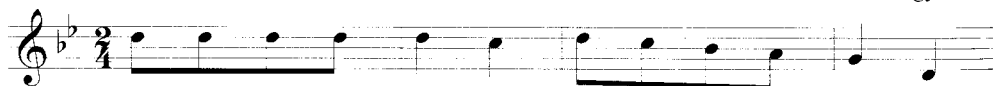

Baş na I - van - dan, se - ja - la sam lan.
Ni - je on do - ma, i - šo s ko - la - ma,
Itt a Já - nos - nap, jó me - le - get ad.
Nincs ő itt - hon, nincs! El - ment a ko - esin.

I - va - no - va mi - la maj - ka; je l'do - ma I - van?
ni - je, ni - je, ni - je do - ma, i - šo s ko - la - ma.
Já - nos - ká - nak é - des - any - ja, ott - hon - e fī - ad?
Nin - esen, nin - esen, nincs ő itt - hon, el - ment a ko - esin.

magyar nd.

Szent Já - nos ál - dá - sa száll - jon er - re ház - ra,
Áld - ja, bol - do - gít - sa min - den ja - va - i - val,

és ben - ne la - ko - so - kat in - dít - sa víg - ság - ra!
és lel - kü - ket ön - töz - ze meny - nye - i har - mat - tal!

UTÓSZÓ

Az adventi és húsvéti Dióhéj tudatossága és mélysége után most egy olyan számot szerettünk volna létrehozni János-napra, ami kicsit könnyedebb, áradóbb, sokszínűbb és minél inkább közös alkotás, minél többeteket bevonva abba, hogy valóban magunkról írjunk. Megmutassuk, hogy milyen közösségben, milyen iskolában és hogyan is vagyunk mi itt és most együtt. Nem terveztünk most különösebben mélyebbre ásni a miértekben és abban, hogy a forrást és a jövőbe vezető utat keressük, elemezzük, hanem kíváncsian és bizalommal vártuk, hogy mi alakul ki belőletek, belőlünk.

Többen megkérdeztétek, amikor felkértünk benneteket egy-egy cikk megírására, hogy jó-jó, de mi lesz a fő téma? Hát, most nem lesz olyan. Vagyis de, mégis csak lesz: mi magunk. Azaz a közösség: ahogy, ahol és akik vagyunk, és amiket teszünk. No meg persze a János-napi szám hagyományaihoz híven a búcsúzó nyolcadik osztály most is kiemelt szerepet kap, ez a kezdetektől biztos pont volt a bizonytalanságban.

Elkezdtek érkezni a cikkek, mi pedig igyekeztünk elengedni a szokásos aggodást, hogy vajon lesz-e elég, vajon mit tudunk adni ezzel a Dióhéjjal, mi fog összeállni a végére. Nyilván ebben benne volt az év végi kimerültségünk is, nem merném azért azt állítani, hogy ez teljesen tudatos és alaposan megfontolt hozzáállás volt. Nyitottan, örömmel és szeretettel fogadtunk mindent, ami megszületett, és elengedtük azt, ami most nem tudott valami miatt létrejönni.

És hogy mi is állt ebből össze? Pont az, amire vágytunk: ez a Dióhéj színessé, könnyedségében is mélylyé vált. A miénk.

Néhány gondolat az írásokból:

- Az iskola a mindennapi csodák helyszíne, ez nem mindennapi dolog a világban, nálunk mégis így van.
- Ma már eljutottam arra az eretnek gondolatra, hogy az iskolában nem is az számít, hogy mit tanulnak az órán.
- A feladat tehát egy olyan nevelés, amely a Földhöz visz minket.
- Ha a kisgyermek a felnőttekkel együtt megtapasztalhatja, hogy van egy felettük lévő, magasabb rendű elrendezési elv, akkor kialakulnak a spirituális "örök" értékek.
- Végül aztán csak megoldottuk, és együtt, vállt vállnak vetve, megerősödve abszolváltuk a feladatot.
- Itt tényleg szabadságunk van a tanításban, támogatjuk egymást, ha valaki újat akar kipróbálni.
- A mai világban egyre nagyobb szükség van a nyugalom megteremtésére, arra a képességre, hogy elengedjük magunkat és megpihenjünk.
- Az út bejárása során új minőségű emberi kapcsolatok alakulnak ki.

- Egy csapat tagjai vagyunk, akik a két kezünkkel tudunk létrehozni valamit.
- ... nagyon meg akartam felelni. Idővel rájöttem, hogy itt lehetek önmagam.
- Sok jóbarátot szereztünk, egy igazi közösség szeretetét és támogatását élveztük.

Útavalóként a nyárra mindannyian magunkkal vihetjük ezeket a gondolatokat, hangulatot. Hiszen ahogy Erzsike írja: „a világ egyre félelmetesebbé válik körülöttünk”. A szorongásunkat a gyerekek is átveszik. „A szorongás alapvető kapcsolatban van a tapintásérzékkel, amely nemcsak arra tesz képessé, hogy megtapasztaljuk a közvetlen fizikai környezetünket, hanem egy belső bizonyosságot is ad.” (Karl König: Emberlélek) Ahogy Caroline von Heydebrand írja Childhood című könyvében: „Semmi sem teszi a gyereket olyan vaddá és idegessé, mint a felnőttek kiszámíthatatlansága.”

„Hova sietünk?” – teszi fel az örökké visszatérő kérdést Ildikó az írásában. (Hányszor, de hányszor beszélgettünk erről annak idején a szülői estjein...) Valóban: hova is sietünk a mindennapokban, a gyerekek környezetének alakításában. Vajon mi magunk tudunk várni, és nem elvárni?

Reméljük, hogy a János-napi Dióhéj írásainak hangulatával tudjuk kicsit erősíteni magunkban azt, hogy jó helyen vagyunk, jó úton járunk, és nem kell sehova sietnünk. A cikkekben leírt gondolatok segíthetnek nekünk abban, hogy a nyárra minél kiszámíthatóbb környezetet biztosítsunk a gyerekek számára, ahol a négy elem (föld, víz, tűz, levegő) gyakori megtapasztalásával, a természettel összekapcsolódva, a tapintásérzéküket segítve oldódhat a szorongásuk, nőhet a biztonságérzetük, szabadon játszhatnak, pihenhetnek, feltöltődhetnek – velünk együtt!

Fábián Zsuzsa

KÉZMŰVES

...~ Nyári szöszmötölös, újrahasznosítás,
vidáinkodós kishajó...~

A fagalyakat egyforma hosszúra vágjuk.
Fonallal egymáshoz kötjük őket egymelül.
Először az egyik oldalt, majd a

másikat - a végeredmény egy kis tutaj.
Utána elkészítjük az árbócot: két
hosszabb botot keresztbe tenünk és
összekötünk. Az árbócot hozzá-
erősítjük a tutajhoz.

Fontos, hogy viszonylag kevés fonalat
használjunk, de erős eszméket
kössünk, a botokat szorosan illeszünk!

A vitorlát egy négyzet formájú textil,
anyagból készítjük: mind a négy
sarkán lyukasztunk ki, és fűzzük
bele madzagot. Erősítjük a madzaggal
a vitorlát az árbóchoz. Tünetől
lehet még díszíteni: zsinór, mentőcsónak
stb. Fontos, hogy a hajót elnevezzük
- az enyém a Póroska névre hallgat,
(Jédi nevére el). S végül jöhet a
vízre bocsátás! Sok sikert!

Ui.: Megtalálod, hogy melyik lépést
hagytam ki a leírásból?! (A foto
segít...)

DIÓHÉJ

A Weöres Sándor Oktatási Kulturális
és Szabadidős Egyesület kiadványa

Megjelenik 100 példányban

Honlap: www.waldorf-godollo.hu

Főszerkesztő: Fábíán Zsuzsa
Szerkesztők: Forgács Erzsébet, Kecskés Judit,
Kuntz Orsolya és Skoda Mercédesz
Tördelő: Skoda Mercédesz
Lektor: Petricsák Judit

A borító Labancz Ágnes műve